

411

ספר

המבקש

כתב חד מן קאמייא

הרב שם טוב בן פאלקירא זלה"ה

והוא נתר להשקות כל צמא מי זהב החכמה המדע אורה זו תורה
לרעת מה יעשה ישראל איזה דרך שיבור לו האדם והיה מקל
תפארה • צלל במים אדירים וביור אוכל מה מתוק מרבש כל מבקש
ה' אשרהו נוח לו לאדם שנברא • מה נמלצו אמרו כי נעמו לשון
הזהב והאדרת יפה כלכנה ברה • הלא הוא כמוס עמרי ימים רבים
עד בואי הנה וגם נתתיו לכהן החכם השלם והכולל גזע היוחס
כמהורר בנימן מעלי הכהן נ"י

ועתה הובא לבית הדפוס ע"י ר' פייביל מאלראוסקי מבארדיששוב

ביוזעפאף

בדפוס הרפגי הנגיד וכו' מהו' ברוך ועצר נ"י

בשנת תרמ"א לפ"ק

ГАМБАКЕШЪ

т. е. Желящій Хорошіе повѣденіе

Въ Юзефовѣ Ординацкіи

Въ Типографіи Б. Зецера 1881 г.

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 411.

1120826

ספר

המבקש

כתב חר מן קאמייא

הרב שם טוב בן פאלקירא זלה"ה

והוא נהר להשקות כל צמא מי זהב החכמה והמדע אורה זו תורה
 לדעת מה יעשה ישראל איזה דרך שיבור לו האדם והיה מקל
 תפארה . צלל במים אדירים וכיור אוכל מה מתוק מרפש כל מבקש
 ה' אשרהו נוח לו לאדם שנברא . מה נמלצו אמריו כי נעמו לשון
 הזהב והאדרת יפה כלבנה ברה . הלא הוא כמוס עמדי ימים רבים
 עד בואי הנה וגם נתתיו לכהן החכם השלם והכולל גזע היהוס
 כמפור"ד בנימן מעלי הכהן נ"ו

ועתה הובא לבית הדפוס ע"י ר' פייביל מאלדאווסקי מבארדיטשוב

ביוזעפאף

בדפוס הרבני הנגיד וכו' מהו' ברוך זעצר נ"ו

בשנת תרמ"א לפ"ק

ГАМВАКЕШЪ

т. е. Желящій Хорошіе повѣденіе

Въ Юзефовъ Ординацкій

Въ Типографіі Б. Зецера 1881 г.

הסכמת

אד"מו הרב הגאון הגדול המפורסם החסיד ועניו נ"י פ"ה ע"ה כבוד
מוהר"ר שאול הלוי נר"ו אב"ד ור"מ דק"ק האג יע"א

כל יושבי תבל וסוכני ארץ הביטו וראו זה דבר חדש ככר הי' לעולמים. זה ספר המבין ש' אשר
נתחבר זה יותר מת"ק שנה ועדיין לא ילא טבעו בעולם גלוי לכל העמים * לשבוע מטובו לאכול
מפסיו המתוק לחיך מכל מטעמי: נותן אמרי ספר אמרי כי נעמו ואחריו כל אדם ימשוך בעבותות
ההנה מי האיש התקן חיים אוהב ימים * ינעם לנפשו להגות באמרי סיו לקחת מוסר השכל
להבין דברי חכמים. כל יתהלל החכם בחכמתו הגבור בגבורתו עשיר בעשרו כ"א עם ה' יהיה
תמים * ישמע חכם ויוסף לקח טוב למאלל ותאוה הוא לעניים ונחמד להשכיל להטיב לו באחרית
הימים. כנועם שותו ושיריו העריבי' מוערר * ישנים ומקין נרדמים * מתכבד ב' ש' ס' ב
פ' א' ל' ק' י' א' נודע ומפורסם גדול בתורה ויראה כ"א' מן המסוימו' * עד הנה היה דבריו עמומי'
כללוח' של פליטון המונח בקרן בן שמן לא נודע היה איפה הם מעיני כל חי נעלמים * כל
יודעיו ידרשבו ויבקשוהו ולא נמלא לו יתן איש חלף כסף מחירו לא השיגוהו כי השער סגרו מנאו
בדמים. וירא אותם ה"ה החכם השלם המוסלל ומושלם במעלות כמח"ר ב' ג' מ' ע' ל' י'
ה' כ' ה' נר"ו בן לאותו זדיק המנוח מוהרר חיים * ש' ל' ו' מ' ע' ל' ה' ב' ה' ה' ז' ל' בן הרב
המוזקק רבן של ישראל מוהרר ב' ג' מ' י' מ' ע' ל' ה' ב' ה' ה' אב"ד ור"מ בע"הק ירושלים תוב"ב
ויהנול עליהם שלא יאבדו מתוך הקהל ויאמר לחקוק אותם בעט ברזל ועפרת להוליא אותם
מאפלה לאורה להראות העמים והשפים את יפיו או משום יקרא דחיי למען ימאלו כל הון וקר
נעים ולא יחסר להם כל טוב ליהנות בהם בני אדם וחי משום יקרא דשכני שלא ימחה שמו
מישראל ולא יחד מן הארץ וקבעם בדפוס כיון לחלקם ביעקב ולהפיץ בישראל * וספרית מילתא
כאלפאי ואלפאי בכרייה כי טוב ויפה הדבר כי בדרך כל אמרי סיו ודבריו נכונים. כל רואיהם
יכירו כי ה' נתן לו חכמה וחלק לו בזיוה עשרת מונים * ילביב הלבבות ויטהר המחשבות ויזק
הרעיונים * והסכומי דעתי וידי תכון עמו לעשות את אשר חשב ומדאגה מדבר שלא יבוא איש
זר ויבקש לשלוח די במלאכת רעהו אשר לא כדת. לכן אמרתי הלא אב"קש לו מנוח אשר יטע
לו לגזור חומר בגזירת מח"ש על כל אחיו ב"י לא יבואו לגשת אל המלאכה לעשות אותה שניות
בתוך משך עשר שנים מיום כלות הדפוס כדי שלא לגרום הזק נעמי המהפך בתורה. וכל העובר
על דברי חכמים יכוח בגחלתן הוא ימות כנפש מרה * תקולל נחלתו תבוא עליו רעה לא ידע
שחרה * ותסול עליו סוה לא יוכל כפרה. והשומע לדברינו אלה תבוא ברכה. בכל אשר יטע
ישכיל ויליח ומזונותיו מזויין לו בכבוד וסרוותה: לא ישמע שוד ושבד בגבולו אין קרן ואין
זוהה: יבלה ימיו בטוב עד ממרום יערה רוח לקבץ הנדחה. העור על תילה תננה ואלרמן
על משפטו ישב ישראל במעמדס ולוים בדוכנן וכהנים בעבודתן לערוך המערכה. סדר
העבודה ישוב לירושלים ויחזיר שכונתו לזיון כי שם ז'ה ה' את הברכה * הכ"ד סיוס ווס ה'
ד' אב לפרטו ישמו וישמחו ב"ך כ"ל אנקשי"ך לפרט גדול פס ק"ק האג יע"א:

הקמן שאול הלוי חונה ק"ק האג יע"א

הרב האי גאון הנשר הגדול הגאון
המפורסם בישראל נ"פ"ה ע"ה
כבוד מוה"ר שאול נר"ו אב"ד
ה"מ דק"ק אמשטרדם יע"א :

הרב הגאון הגדול מעוז ומגדולי
נ"פ"ה ע"ה כבוד מוה"ר
שלמה זרם אב"ד וה"מ דק"ק
ספרדים אשר באמשטרדם :

ב ל מ ב ק ש ה' לשמור מלותיו ותוקותיו
וללכת בדרכיו דרכי נועם ימים
לבו ועינא פקיהא אל הספר הזה קטן הכמות
וגדול האיכות הרכה יש בו נזותן טעם לשבח
העמך שהיה מפורסם מאד בתורה ובהכמה
ועיוותי כזה הספר הוליא מאלויותיו רוח חיים
טיב כסה יראת שמים מאד והיה מונח בקרן
זוית זה כמה מלות שנים עד הזה שנתעורר לב
הכס לב יקח מלות לזכות את הרבי' בדבר כמות
למקום ולכריות ההוא כהנא החכם השלם
המופלא המושלם כמוה"ר בני מין
מעליה כהן נר"ו אשר יאמר עליו
כי הוא זה האיש שם על לב להעלות הספר
הנכבד הזה על מונח הדפוס באופן שיהיה
יד כל בו ולא יאטרו להוליא הולאה מרובה
לכסף מקנתו הנה שכרו אתו ופעולתו .
ועתה בו זדקתו לשמור את כהנתו .
למען אשר לא יבא איש זר להסיג גבולו
משך זמן עשר שנים מיום כלות הדפוס
העובר על הדברים האלה עתיד ליתן את
הדין ולשלם חובתו אשרי אנוש שומע
לדברנו וזותן סעד לתמוכו איש כמתנת ידו
וכברתו : עיניו ועינינו תחוייט כי נחם ה'
ליון מהרה יגנה המקדש ולכבוד יהיה
צחוק בכבוד תהלתו . בכ"י אכ"ר .
כ"ד יוס ג' ב' אכא אשר לו אחות
לארץ לפ"ק :

קנה שם טוב קנה לעזמו . טעמו
ונימוקו עמו . ה"ה הר"ב ספר
מב"ק ש ה' ז"ל אור הגנוז שבתיבת יד
מכמה שנים וריחו נודף כשמן אפרסמון
בשמו ובמעשיו ובמקומו . אשר עדנה לא
היה ולא נראה בעליל לארץ לשאר עמו .
וכיום עמים רודפי זדק מבקשי ה' התאוו
מאזה לחזות בעוטה אמרות טהורות מא"ש
שמנה לחמו . ואין איש שם על לב להביאו
אל מונח הדפוס והיום הזה הן הונא על
יד החכם השלם והכולל כמוה"ר מרדכי
תמה"י' ונתנו אל הכתן גבר חכם בעוז
מגוע היחס ומעלה ה"ה החכם השלם
כמה"ר בני מין מעליה כהן נר"ו
כן לאותו זדק הרב הכולל כמוה"ר
חיים שלום מעליה כהן
זלטה"ה בנו של הרב המובהק המאיר כהן
מורה"ר בני מין מעליה כהן
זלטה"ה אב"ד ור"מ בעט"ק ויבולטים טוב"ב :
שדכס אותו לקובעו בדפוס עד שיאותו
לאורו יראי ה' והושבי שמו . אשר על כן
בדין הוא שיטול שכרו להחזיק בידו להיות
מעיר לעוזר כדי שיאל מחשבתו אל הפועל
וכל המסייעו עליו תבא ברכת טוב יהי
אלקיו עמו . ואזהרה ללאו ילאת שלא ישיג
איש גבולו עד משך עשרה שנים בלא רשות
והורמנא ממועלת החכם הג"ל ושותפו האלוף
המרומם התורני המופלא כ"ס כה"י הודא
ליב זרם מבשי"ו וכל העובר על דברי
חכמים כבר מלתי אמורה כתוב בתורה ארור
מסיג גבול רעהו . ולשומעים יונעם שזון
ושמחה ישיגו ושמחת עולם על ראשם ישר
יחוו ליון מכלל יופו בניו ומשוכלל כהנים בעבודתם ולוויים בדוכנס וישראל בעמדם להקריב
אשף לם' דבר יוס ביומו אכ"ר : כ"ד המדבר לכבוד התורה ולומדיה . העומד על התורה
ועל העבודה מוון אמוני עם סגולה ק"ק ת"ת ספרדים באמשטרדם יע"א חותם כיום י' מנחם
משנת זרם בחושך אור לישרים לפ"ק :

הצעיר שלמה שלם

הקטן שאול חונה בק"ק

אמשטרדם יע"א

החכם השלם הרב המובהק שליחא דרחמנא
 חסידא קדישא הגאון המפורסם כבוד
 מוה"ר חיים יוסף דוד אזולאי
 נר"ו יאר

הרב המאור הגאון הגדול נ"י ,
 פ"א ע"ה כבוד, מוה"ר אברהם
 נר"ו , אב"ד , ור"מ .
 דק"ק אטרדם יע"א :

על כל דברי האגרת אורך הידיעה במחברת
 הזאת נעמי רבה תפאר' וירב היע"ר
 הסופגין והדובשנין . כל אדם חוו נאמנים
 אמרים מחוסקת בקרמי זכס מהוללה בדבי"ר
 מואלי בקר וערב תכנין . רני רני השי"טה
 בתר' דבעיה דר פשטה ממואל דבר מה מבטא
 כפא דחטא אחיו סיוטא דינא רבא וזוטא קרוב
 לקי"ן ללא יתילא הוללי"ם חכס בתכמותו גבור
 גבורותו ועשיר דעתו כי לא ידע כי כלתיו
 והוו כעור מן אררי קיט לא נהנין . כי יצר
 כמון אחז שמורות עיניו מאל סימא סמו"י מן
 העין קרנא בעיניה כמין תרין דקמין . כי אס
 בוצת תירס לשמה ירבע עזמה ובמלותיו חפץ
 דין הוא הד"ר כל העס עונין . וכל כי האי
 דמיו לאלטרופי כעוסי שיה סוד שרשי כחרייקי
 לגופי חף זו מן התוכחות ומוסר מלכי' ללמד
 בני יהודה קש"ו ואלו נאמנין . דנח בתנא די
 רשס בראשונ' היה נעמן והיה כל מנקש שפסש
 ולא מאל דרך בקשה איכז השתח' זה ואמר היום
 גלו"תי את אחי אנכי מ ב ק ש ואחסיכנהו
 לעינין . על יד זורבא מרבן החכם השלם
 מיהוסו כהול' בר רמו ובר הרבני יושבי כסאו'
 שמו"רס לכל ב"י מלכים מודיעינ' . הדינא כד
 הוינא טילא נופא הייתי חז"ה אשר ישא את שמו
 בנימין הדדיק גאון ירושלים הר"ב לרשי דבי
 עילאה מתיל גרמיו כעטיל פני אריה זיו
 חיקונין . ואחריו יאר חיי"ס והשלום בר
 מנייה דמר מלכי' דק מלך שלום כי ר"ב הוא

ר א י ת י דברי הגאונים המפורסמים ממלני
 רבנן בשבחים ויקריה דהאי זורבא
 מרבנן דאחא מהתס להכא ה"ה החכם השלם
 מוס' ב ג י מ ין מגזע היחוס ממשפחת עלי
 הכסן אשר זכה כדי לזכות את הרבי' בדבר שלא
 זכה בו אדם מעולם להוילא לאור תעלומה דברי
 ספר מן בק ש ה' אשר היה אור גנוזה ומכוסה
 לפני עין כל ממש עין לא רתה זה כמה שנים
 ותיקף משפא לידו עלתה על רוחו לאמר מזה
 הבא לידו אל יתמינה ולא נח ולא שקט עד
 שקבען בדפוס : ע"ז אמרין לפעלא עבא אשר
 ואני תפלה לאל חי כל חפץ ה' בידו ילנית לברך
 על המוגמ' בגמר מלאכתו מלאכת הקודש וראוי
 לכל ב"י היראים והשלמים בתורת ה' ובמלותיו
 להחזיק ידו להיות לו לעזר ולמסייע למזה
 גדולה כזו כדי שיהא זכות המחבר דברי ספר
 ה"ל וזכות הרבים תלוי בו : וק"ו בנו של ק"ו
 שלא ירס איש את ידו ואת רגלו לבוא בגבולו
 אשר עלו הגאונים ה"ל שלא ידפיס שום אדם
 את ספר ה"ל כמתכותו משך עשר שנים וכל
 העובר על דברי החכמים וחלו על ראשו
 העושים שדכו וגזרו החכמים והסומע יועס
 ויזכה לראות בנחמות ליון וירושלים כ"ד היום
 יוס ב' ב"ך מנחס תקל"ז לפ"ק :

הקטו אברהם החונה בק"ס
 ראטרדם יע"א :

שניה המלכים פקיע שמייחו עושין כל זרכי הרבים ומליינין יואל חוטר מגזע אשלי רבכרי אדם
 כי יקריב אבידה המתבקשת מתחירה למכתשת קבועה כמנגינין : לבי לחוקקי ישראל יהמו רחמיס
 על האי זורבא מרבנן לעומת מחברתו יושיטו לו אשר לכסף ואשר לזהב דתלו ביה טפלי והבית
 ימלא אחא ח"י"ד ופסיק מפיק ודחיק על פת לחס הכמא דע"רי החיטוס עם הווינין . נא רבכריס
 לבושי מלגלו מעיל דקס אשר יפרו יכע להחזיק בידו לכבודו ולכבוד רבכריס סרויו ז"ל איש אשר
 כנרכתו הן וותנין חוכיין :

ו א ב ר י ין נמטיה לשותפי האלופ התורני המופלא המדפיס יהודא ועלה על כל ברכה
 ותהלס שם ומפאר בגווינין . ממעל וכבר מילתא אמורה מסוס רבנן שרפסיס עומדיס
 גאזני עלמא אחו איניכו גזור למען אשר לא יקרב איש זר מדפיס ועולה עד כלות עשר שנים
 והאיס אשר יעשה בזון ממפרי"זי הפרלס פורץ גדר בן זוני"ן טוכיס לזוכי לשמוע דברי חכמיס
 שלום ה"א כביתיה ורענן ורענע לברכה מקדימיני ליוס הכני"סס כחובת בנין . ואור ישראל
 ישדר לן שופריס בן ישי בראש בורועו יקבץ שס פורה ויטע אשלי אפדני לחקת (לפ"ק) עולס
 כה יעשה חלקיס כהר ה' ורלס הר ניסאי . פי המדבר העשיר

חיים יוסף דוד אזולאי ס"פ

הקדמת המחבר

51

ככל קנין קנה חכמה אנושית • ואל דעת חכמים לבך שית
ואם תתאו ראות סולם והואל • אשר עליו קרא מעשה בראשית :
אבין בבני איש ובסודם • ואראה כי כל מעבדם
הכל אין במ מעיל בלתי • שכל כי זה כל האדם :
לאיש שמחה במענה פיו ואמרו • ותכפל בזמרתו ושירו • וזה סבה היות
איש אין בניבו • ואף כי בו יהיה משגה אמרו: לבכי שיר כבר נמש לפנים •
וסוגו מזהב שכלו הסירו : ומעליו כבר שטח לבל לא יהי נכשל בפח דרכו
וסירו : להתהלך במישרים ולנמוש עקלקלות ועשק עם זמירו: היות כאור
באור חיים ולחפוש • הדר חכמה באור שכל ונרו: אני מואם בתענוגות בני
איש • ואמנם תענוג לבי בספרו: ואנוח ביגע לבכי • עד אמצא עומק דעת
וסתרו: ואם זה לב בני אדם ייגה: והוא עמל בעין כל איש וצערו: ומעודי
תשוקתו ואהלי • להכיר מעלת אנוש ותארו • ומה תכלית מציאותו ולמה
אלהים מכני תבל בחרו • ואם יש לו שלמות הוא אמתי • אשר נוצר ונברא
בעבורו: ואם זה השלמות הוא בכספו • ובהבנו ורב חילו ועשרו: ובהיות לו
כלי חסדה ומטמון: וכצבור הון כחול ימים ואוצרו : ואם נמצא בהתענג
במאכל: ורב משתה עדי שבעו ושכרו: ומלא את כרסו מעדני: והוא שמוף
במשגל כחזור: הלא הומה בזה לשאר בהמות. והוא שוה בכל זה לחמורו.
ואם נמצא בגוף איש עת היותו • חוק ללב אכזר יעירו : ואבריו בריאים
וחזקים. וזית רענן דומה לתארו : והן זה השלמו' שב למחר לחסרון וחיש
ימק בשרו: הלא זה יתרון עליו בחזק • ובגבורה לאריה או לגורו: ואם זה
הוא היות אדם מאושר • ומשלו על בני תבל ועשרו וירכיבו אלהים במתי
חוד • ובשמש יהיה מאור מאורו. ובהיות לו קהל אחים ורעים: להגדילו ורב
בנים לעזרו: הלא כ'ו כצל יברח ונוהם • יהי כאחרית ככלות שארו : וצור
מות בבא לשחית בשרו. אזי לא ימצאו מרפא לציירו • ואם נמצא במדות
המעולות • כענות איש והכניעו ליצרו: הלא היא באמת תמותה: ויצר רע
ושטן המצירו: ומתנדב ומשלו מותר. ומלאתו לדל די מחסורו: ורודף תום
בפיהו גם לבבו. היות שוים וכן תוכו כברו: ואין כל זה שלמות איש ואף
כמו • בעת כי יעשהו רב שכרו: ונשאר כי שלמות זה תבונה וחפש האנוש
שכל וחקרו: ואז תרתי תבונה זאת ומה הוא. ואם היא שיר ומה יתרון
לשירו: וזה ניבו מלא כזב ויורה. בחסרון מעלתו איש ישירו: ואם לשון
ודקרוק מאמרים • שלמות זה ולהיות צח דבורו: ולדעת יסוד מלה ושרשה.
ודבור קל והכבד וזרו: ואין זה רק לגלות מה בלב אישי • לזולתו וזה חפצו
בדברו : ואם דברי מליצה הוא אשר במ יפותה כל חסר לבב בשקר •
ולחשוב כי ברע' הוא מדבר: ולב שומעיו יפתה מאמרו: ואם נמצא בניצוח
לשונו • במאמרים מפורסמים חברו: אשר יודו בני איש במ ויכיר לחסרונם
חסר לבב מחירו: ואינו זה לדעה חק ומשפטו שלמות זה ומותר ואסור :
זאם נברא להתחכם • ולעסוק: בדין ממון וקלו וחמורו : להבין
איך יהיה משפט מריבים עדי דבר ונזקי שור ובורו: וקרוב שגנת איש או
זדונו • ולדעת ממאו מטהרו: ואיך יתיר שבועתו לנשבע: ואיך יפיר נדריו
ואסרו: ואם גדול מאוד זה השלימות • ובו תלוי תמימות איש וברו : והוא
דת אל נתנה משחקים • לציר הנאמן משה בחירו: הכי יש בלעדי כל זה
שלמות

הקדמת המחבר

שלמותי יהי עמו אנוש רצוי לצורתי ובו ימצא עטוף תורה ועמו לכדו איש יהי קרוב ליוצרו: בהסתכל גבורת אל במעשיו, ופראי סוד פעלותיו בחקריו ושיגו כמופת הוא אמתי צרפה באש שכל וכוורו: ויבהל תחלה על סנה איך באש בוער ולא יוכל לבערו: ולא מתוך סנה מלאך אלהים. אוי נר ומכל רע שמרו: ואיך יוצא נהר אש מלפניו ויכל נהר בתבל זה מקורו: ובאשה להתבונן ואיכה. בנוף אחד יצרה עם זכרו: להסתכל במהות' ולידע. באי זה צד כנגדו היא ועורו: והוא בצל והיא תחתיו כמים. עלי מורד וכנחל בעברו: ואיך נחש יפתה ואדם תפתה היא עלי ידה יצורו: ובג' בני אדם לחשב. ואיך עובר אדמה הוא בכורו: ורועה אחריו נולד ונברא. בצלם אל וכדמותו צעירו: ואיך גדול בשנים הוא קטנם: במעלתו והקטן גבירו: ולמה נהרג שני בשדה. אבל חי בין בני אדם כנורו: וראשון שב לאדמתו ונשאר. שלישי חי ובין עומדים מגורו: והפועל בכל דבר להכיר. ותכליתו וצורתו וחמרו: וחומר הוא לכל הווה ונפסד יסוד וכמעשה ספיר ודרו: שאל איך נקבצו בו ההפכי. והוא אחד והוא הרבה לסופרו: וממשילו כמראהו לשלג. לך סוד זה כבר גלה ובארו: כאשה תחלוף בעלה בכל עת. והיא תחתיו תבקש להמירו: ואם תקח לזה לא תעמוד היא: כרגע עד אשר תקח לצרו: לזאת צורת חלילה חוזרים בו ונסתר עד יכוסה סות פארו: כמו ערום להראות ימאן: עדי צורה תהי שמלה לעורו: ואיך בו נמצאו לחו ויבשו ובו התערבו חומו וקורו: ומה סבה עלות איד מאדמה. והענן ואיך יזוק מטרו: ואיך קרחו יהי מושלך כפתים. ויהפור כמו אפר כפורו. ואיך איד חם ורטוב הוא וסודם. בהתקבץ למעלה מאוירו: וכוכבי אש אשר עולים ויורדים. והברק ותרעש וסערו: ואיך קיטור אשר הוא חם ויבש. יסודם בעלות לרום וסורו: ואיכה יולדו מיני אבנים. בכטן צר וכספו ואברו: ואיכה יצמחו מיני צמחים. ויתבשל פרי עץ באמירו: להתבונן בנוף נדון ומרגיש. וכוחותיו ומה מהות נדרו: ואבריו ותועלתם ופעלם. ורוחו עם בשרו איך קשורו ואיך יחוש בחושי החמשי. ודמיונו ומחשבתו וזכרו: וכל אלה בנוף אדם קשורים. לזאת אובדים בשוכ בנוף לעפרו: להבין מסתרי רוח מדבר. ואיך בלב בלאו ואסרו: חיות צופה לנוף לא קל וכבר. ומסתכל בתבניתו וזהרו: ואיך טבע חמשי נע ולמה. תנועתו ואיך רוצו וחורו: וגוף עליון אשר כל נוף יסוב. כחרו אל היות כסא יקרו: והוא מקור לכל רוחות ונפשות חסידים שם ושם צדק וישרו: והוא שעב אשר איש יחזה אל. בפתחו בו ועין לבו תשורו: כמו נפתח לפנים אל נביאי אל. בעמדה בתחלה עלי נהרו: וזה סלם אשר איש יעלה בו. ובראשו יחזה שדי יצרו: אזי יראה לאל יוצר בראשית. וידבק בארון עולם ושרו: והוא חונן לאיש דעה ובינה. מלמד לו ומשכילו ומורו: וישכילו בשכל בו נתנו. כשמש יחזה אותו באורו: ואז יפנה במחשבתו למעלה ושכלו משנתו אז יעירו: להכסף לרוכב בערבות. וליתן עזו והדר לאדירו: לסבת כל אשר הוא אות לבדו. בצבאותיו מלא עולם הדרו: ודומיה תהלה לו ומשכיל דרכו זה לבד המאמירו: ועומד על אמתת היצורים. יהלל יה וההלל נמרו: וישבע מדרכיו גיל אשר במ: לאיש שמתה במענה פיו ואמרו:

ספר המבקש

ד 7

אשא דעי מרחוק.

ולפוערי אתן צדק

לה' אלהי הצבאות

ועושה גדולות עד אין חקר ולאין מספר נפלאות :

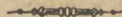
תחלה גדולה שבח והודאות :

ולאלקים אשר לו מגיני ארץ מאד נעלה נורא עלילה . שבח וגדולה .

מלא כל הארץ כבודו מאין קץ ותכלה . ולודומיה תחלה :

לאדם מערכי לב ומה' מענה לשון . לב אדם יחשוב דרכו ומה' יכון צעדו:

מה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ

אמר שם טוב ב"ר יוסף אבן פלקירה ויהי בשנת ה' אלפים

וארבע ועשרים למנין שמונים העברים . לילית היוזרים . בחודש

השמיני מחדשי זאת השנה . אין ענבים בגפן ואין תאנים בתאנה . והעלה

נבל וכפה לא רעננה . הוא החודש הדומה למנן הזקנה . היתה עלי יד

השיר . לחדש אמרים נושנו ודברי שיר להשיר . ודרך המליצה להישיר .

וכאשר פנו לערוז ימי עלומים . וחטאי נעורים היו כחולע אדומים . והפכו

כלמר אחר והלבינו הכתמים . וחשכו כוכבי נשף השחרות ויחלו הימים .

וימי בחורים כחלום עפו . ומן בלחות תמו ספו . ועם אניות אבה חלפו .

ועמדו הרעים ונהדפו ושבו הרודפים ונרדפו . ובחורים כשול יכשלו ויגעו

נערים ויעפו . ועברו השנים נקודת השבעה' (פירש ל"ה שנים והיא האמצע

בין שבעים שנה כנקודה בתוך העגולה) וקרבה שנת הארבעה' יסרוני כליותי

לנטוש זמירות הידידי' והרעים . ולבלום פי מלגמות הכילי אשר כליו רעים .

ולשמור לפי מחסום מלשבת הנדיבות והשועים . ולעוזב מליצת החשוקים

אשר הרוכבים רועים . ולקוץ בשיר הנודדים והנעים . אשר במדבר החשק

חועים . כי כל זה הכל ותעתועים . ולחקור כל דבר שהוא אמת ויליצ נחמד

ונעים . ולחלוש כח תאות הנעורים אשר כאש יוקדת . ולהדוף הנפש הזרה

ממלצ' ולהיות הנפש השכלות על משמרתה עומדת . ועל דלתי החכמה

שוקדת ולחל יולרה עובדת . ולתור ללבי מנוחה . מלהג הרבה שהוא יגיעת

בשר ולנפש עלבון ואכזה' ולעבוד את ה' בשמחה . ומראות ברע לעזום

העניים . ובלתי שמוע דבר שהוא שוא לאמוס האזנים . ולהניח הלבבות .

מעולב הרעיון ומרוגז המחשבות . כי יש דברים רבים הכל מרבים ההוגה

בהם הולך באפלה . יבלה ימיו ושמותיו בבהלה . יחשוב לכת דרך סלולה .

ולנים פחים בדרכו . ויחשוב דבר נמלא הפכו . יתמודד דבר וימס כעש חמודו .

יללל במים אדירים ויעלה חרס בידו על כן נתתי אל לבי להשליך אחר גוי

מחמד הזמן . אשר לכלה וחרץ ומזומן . ולא אהשלך כפעם בפעם באשמי .

ולתשים דרך הישרה פעמי. ודק יתקן לפני. ולהכן מיוס רציעי ליום
השבת שכלו לה. יום מנוחה ומרגוע לנפשות הדיקים והחסידים. יום
יגיע ואנחה כנפשות הפושעים והמורדים. יום אשר תלא הנפש הנשאת
מעולם הכליון. להודות לה' ולזמר לאל עליון: **ולחבר** אגרת מורה
הדרך הישרה. ותבדיל בין קודש לחול ובין עומאה לטהרה. ותוליא
מחשבה לאורה. ולהיות דבריה על פי התורה סדורים. וליסד בנייה על
יסוד השירים. למען יעמדו בלב ימים רבים ויהיו נזכרים. ויסדתי
בספירים. וגזרתי לשני גזרים. ולסדר דבריה הראשונים מדברי
המשוררים. לדבר בלשון המליצים והשוערים. ואערוך דבריה האחרונים.
מדברי חכמי לב הכאמנים. ולהליץ עמודיה אשר היא נשענת עליהם.
מחידות חכמים ומשליהם. ואחרי אשר חלפו ימי הצחרות. והתעוררה
הנפש להתעורר מעפר התאוות. וללאת מעבדות לחרות. ויקץ כישן וכאיש
מתרוקן מיין הגערות. והגיע לשכרותו של לוע השכרות. ויהי צפי כלענה
מרה. נפת תעופנה שפתי הנפש הזרה. אשר היא כפרה סוררה. אמרתי
על נפשי לגרש השיר ולשלח. ולהיות דינה כדין שעיר המשתלח. ולשוב
בלב טהור לאל נושא עון וחטא כולח. ואדור נדר לבל לעמוד עוד בסודה.
וכתבתי לה זה ספר כריתות ואתן בידה:

בנות שיר מעלי פני אשלה. ואגרתיה תהי ספר כריתות:

ובת חכמה אארש לי לאשה. ואקנה בת תבונה לי צמיתות.

ולמען נתעורבו דברי קודש בדברי שיר בשירותי. וחכמה ודעת והוללות
וסכלות בזמרותי. ומקלחם שיחת אמת ומקלחם שיחה בטלה.

ובמקומות פטרתי העיקר ולקחתי הטפלה. ורגע אדבר בדברי הילדים
השעופים בתאוות כבהמה. ופעם אומר אמרי זקנים שקנו חכמה. והיו
אחתם הדברים כדבש שאינו נקי מארס הדבורים ימהם קרים. מהם חמים
ומהם פושרים. מלאים וחסרים. כי כאשר ממולאת ים המחשבה לבי
דברים הטלה. גם ערב רב אתם עלה. ועל כן היו בשורי אמא ורה.
והאספסוף אשר בקרבו התאוות תאוה. רחש לבי דבר טוב להיות האגרת
חתומה. ולהפטר מהשיר בדברי תורה וחכמה וזה היה וידוי על מה שקדם
מחטא שירי נעורים. ותשובה על מה שעבר מפשע דברי חשק הבחורים.
והיה דברים מעורים. לבקש האמת והדברים הישרים. ואמריה מדריכים
ומורים ללאת מדרך עיפתה כמו אופל ללמות ולא סדרים. ולישר דרך איש
ושבילו. ולפקוח עינים עורות לחזות בנועם ה' ולבקר בסיכלו:

נעורים עת כלות בכלות עשנים. ויחורו להראות זקונים י

ושער ראש בהתלבן ויהיר: אשר יתלבנו כתמי עונים:

פשוט בגדי נעורים הבלואים. והצואים והלבש הלבנים.

והחי יתן אל לבו. ואיש אשר רוח בקרבו. להחל בחי הימים. ובכלות

ימי עלומים. לעשר הנפש ממומאת הגוים. ולשומה מכחמי פשעים נקיה. ומבור שאון ומטיט היון להעלותה. ומיד שאול לפדותה. כי עד חלות הגוף בתקפו וכחו. ויגר לב האדם רע מנעוריו יבקש מעל אלהיו להדיחו. ואחר חלות תיקן הנפש המשכלת והיא תשיחו. כי אז הגוף צמוד וסולך לארץ וכלה. ויורד מטה מטה. והנפש למעלה מעלה עולה. ותזרח שמש הנפש הנשארת ותכבה שלהבת הצהלה. והחכם עיניו בראשו. לראות מעוב ה' ולתור מנוחה לנפשו. יזכור ימי הלהר בימי השלוה והדאגה בימי החדוה. והמלליח והבורח מן הקלוות ועומד בנתיים. ולכל זמן ועת לכל חפץ חכם השמים. עת לכל דבר ועת להפכו ועוצים השמיים. כי הרע לזה טוב לזולתו. ומה שיוסיף לזה יגרע לבלתו. והעוב רע. ומה שיקרר בזאת העת בעת אחרת ישתרע. וכל הוה אין נמלט משנויי כהרף עין. כי מוס האפס דבק בו וכרגע יהיה לאין. והנה לרק האומר כי מאין בא ולאין הוא הולך כולו הפכפך. וזה הנראה עתה לא יעמוד וכרגע לאיש אחר נהפך. לא יעמוד כי מוס האפס הדפו. והמר ימירנו. ועוב צרע יחליפו. ומה נמלנו לחיך דברי חכמים האומרים. כי הלוות כלל עץ עומד על מים חמיד נגרים. וחומר מים רבים תחתיו עוזרים. ואיש דעת לפי השמנות הימים מעשיו ישנה. פעם יהרוק ופעם יבנה. עת יסע ועת יחנה. ואשר ישנא בזה הזמן יאהב בזולתו. ומה שירחיק בזה היום יקרבהו מחרתו. ירחק כפי יכלתו מהחסרון וידבק בשלמות וידע כי לתען הגיעו אל תכליתו טוב לו שימות. יחליף ההגותיו. כחלוף ימותיו. ולפי לרכו יהיה קומו ושבתו. ואת הכל עשה יפה בעתו. ואמרתי אני:

- נהג ורך כפי היום והעת. ותנוח ולא תחיה בצער.
- ותחכם עת היוסר בין חכמים. ועם הבוערים תסבל ותבער.
- ובראותך ארי תשאג והעת. חמור תראה פתח פיך ותבער.

ואמר החכם מתק ההנהגה שיהיה האדם עם הימים ושיפעל בהם כפי ההנהגה: ואמרתי אני:

- פחם לגחלים בשומצא אזי: תפח ותדליק ער עלות להבת:
- גם בן בהצמיח זמנך עץ חנית. חושה ואלו תעשה להבת:

ובימי הילדות ושנות הנערות. ובזמן העלומים ופרק הבחרות. אף אני בשיר עניתי. וחכמת המליכה והלחות קניתי. ובתים מלאים כל טוב השיר בניתי. ואספתי כל בחור בשירים וחיל עשיתי ורוח השיר דבר בי ועל לשוני תיעוף מלתי. וימלא פי תהלתו. ורחימי קץ לתכליתו. הפילותי חולה מעייניו ותרב גדולתו. בכור נתתיו והוא יקראני אבי אמה: מנעורי ועד עתה. עליתי בתמר השיר ואחזתי בסנסנו. אריתי פרי מגדיו. ורויתי למאים מנחל עדניו. ובתי השיר למעלה מרבוותאים רבו. וכרבוה מהם נכתבו. כי רובם אבדו שהיו להכתב ראויים. כי היו מזוקקי' שבעתי.

ומכל סיג נקיים. ומהם שהיו בדברי תורה עשירים ממקום אחד ובמקומי עניים. וכונתי היחה ככתבי מקלת שירותי. ובחקקי בספר מקלת זמירותי. כדי שהיו שעשועים. בהתעסק הלב בעיני החכמה אשר אתו מיגיעים. כמו שאמרו חכמי לב כי כונת חכמת הנגון וסבתה. כדי לשמח הנפש ותנוח מיגיעתה. ובימים המעטים אשר רהבם עמל ואין יהיו במחשך מעשיהם. ואין לי עתה חפץ בהם. חברתי הלכות חולין והנהגת הבריאות. והנהגת הנפש אשר היא ללב רפאות. ותועלת לאברים במאמרי שקולים. ואגרת המוסר המבארת יושר הפעלים וברי היגון המשמח צבליים. ומגלת הזכרון זכרתי בה העמים שעברו עלינו. כי לעת יום ציוס גדודי התלאת יבואו אלינו. ואיגרת היוכות בציאות ההסכמה. אשר בין התורה והחכמה. וראשית חכמה וספר המעלות. זכרתי בהם תכלית חכמה והתועלות. ומעלת בני אדם הגדולות. וזה השיגה יד דעתי בילדותי. ואלה ילדי מחשבותי בצחרותי. עם היות השעה דחוקה ודחופה. וכובד האבן וטמל העמול וכבד משתיים עלינו. וכמה הרפתקאות עדו עלינו. וכל גבר יראה עני בשבט עברת זמנו. ועד וד בארץ לבקש מזונו. והתלחה סובבת מכל עבר. ומכל דל יבוא השוד והשבר. עד מתוק לאיש רגבי נחל ולשקוד על גדיש וקבר. ואין אדם לדיק בארץ. ורבו הפורלים פרץ. וכל עמל שפתיים ונושך בלשון. יקודש בכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון. ולברך ראשון. וליעול מנה יפה ראשון. ועל כל זה לא חדלתי מעלות אל כל מעלה רמה. ולא נסוג אחור לבי ותע אשורי מני אורה מזמה. ומלחפש כבר המחשבה חדרי החכמה. ואחרים חשתי לא התמהמתי מרוץ. כי עוב סחרה מסחר כסף ויהי מה ארוץ :

חקור חכמה ודע משפט ועתים. ואף כי את בסוף ימים ועתים :

ויחקור לבך שכל ואף כי. נרודי הדאגות שם-נחתים :

ואני מתחנן אל השם י"ת ויתעלה השם לו גדולות וגוראו'. לנקות אותי מנסתרות ושגיאות. לתת לי ישעו וחסדו להראו'. ומודים יחשכני ותללות. ואל ימשלו בי הלרות הבאות. ויזרה לכל רוח הגמלאות. כי איתם ונקתי מפשע. כי לא יכון אדם ברשע. ואבקש מהמעייין בזאת האגרת. כי אם יראה בה שגיאה שחיה נסותרת. אל יתן אליה בעין רעה אלא בטובה. וידיעני לזכות ולא לחובה. כי הפרי חי אפשר בלא קליפה ופסולת. והמשכיל יאכל הפרי ויזרוק הקליפה אשר אין בה תועלת :

לדעת חכמה ומוסר להבין אמרי בינה :

לתת לפתאים ערמה לנער דעת ומזימה :

הלא כתבתי לך שלשיים במועצות חכמה ודעת :

אפתחה במשל פי ואביעה חידות. אוליא מפי מלין ואדבר נכבדות.

למביניהם מה ידידות. מחוקות מדבש. וזופת לופים ומפז

רב נחמדות . אשר חכמים יגידו והוחקו בספריהם . ואודיע דברי אנשי
 לב ואמריהם . ואשרי שומע להם לבקש האמנועות בכל הדברים לא ווסיק
 מהם ולא יגרע . ויקוים מלות החכם ע"ה אל תט ימין ושמאל הסר רגלך
 מרע . אמרו כי נער היה במדינה . לעיר ימים זקן תבונה . ולמען השיס
 כל כוונתו לחקור החכמה ולבקש . קראו שמו כל יודעו לפניו מבקש . לא
 ימים מתוך אוהל החכמה . ואחר כל מדה יקרה ידרוש וכל מעלה רמה .
 ברח מהקלוות ובתוך עמד . והדרך הישר למד . ולשבת בלל חכמי לב חמד .
 קל כנשר לרדוף אחרי האמת ובעלים . עז כנמר לשקוד על דלתותיה .
 וממית עלמו עליה . משתדל לדעת אמתה הדברים ומצין לאשורו . ואל
 יפתה לבו לדברי כל אדם וישקול לאומרו . וכשמעו דבר אם יעיד עליו
 השכל יאמינו . ואם אין אל יבוא באזנו . ועמל הוא בעיניו ולהעיר האדם
 על זה ולהסירו . הלא זה דברו :

מאמין אל כל דבר אבן . דומם נחשב כי לא יבן .
 נמשל לבהמה אין יתרון : לו על בקר יאכל הבן .

על כן מלא את לבו לדרוש ולתור עיניו האדם ודרכיו . ולחפש בנר השכל
 מהלכיו . ולהכיר מעבדיו המעלה הראשונה ממעלותיו . ולהכין
 הפעול' הנבחרת מכל פעולותיו . ולהשכיל במה נתעלה ועל כסא כבוד ישב
 ובמה יזכה לקרב ליוצרו . ובמה נחשב ואיך נברא האדם וללמו . ולדעת אי
 זה הדרך ישכון אור וחושך יבוא מקומו :

בהביט מעשי איש החוזה . כי בכולם ישמול כליון ותכלית :
 והשכל לבד יעמוד אשר הוא לכל המעשים סבה ותכלית :

בקש המבקש למלא דברי חפץ וכחוצ יושר דברי אמת . הולך באורח
 דקה ולא עוזבהו חסד ואמת . וזה החלו לעשות . לשאול על חפצי
 בני אדם ולנסות . לדעת אי זה מהם יכשר . ומי האוחז הדרך הישר . ומה
 תכלית המולא אין לו ועושר . ומה תועלת מאמץ כחו וגבורתו . ומה מעלת
 קוטה חכמות ותכליתו . וחקר ההלכות השלש אשר הם לבני אדם חשוקות
 ואהובות . ואלו הן תלונה העינים . ויתאיו הלבבות . והם הללחת העושר
 והגבורה . והללחת החכמה אשר היא בנפש קשורה . והחל לחקור הללחת
 העושר להיותה חשוקה מהשתיה ואהובה . ובעיני ההמון נכזרת וחשובה .
 יען בעושר ימלא האדם מרגוע ונופש . וישיג כל תאוה תערב לנפש :

אנוש ימצאו בהונו און ויכול . להשיג תענוג שתה ואכול :
 וזה אל מבקש את צרכיו . ישיבנו וכסף יענה כל :

נבחר עם מעושר רב מכסף ומזהב חן עוז . בוטח בעשרו הוא יפול
 ובעלה לדיקים יפרחו . כזד את ה' מהוקך ומראשית כל תצותך :

החל המבקש להתוכח עם בעלי הממון . השתדל לרדת לסוף דעתם
 בקצן העושר ובממון העמון . כי הם יקנהו ראשית דרכם ויהי
 אללם

אללם אמון . חקר תענוג המהטעגים האוכלים ושותים וחוגגים • ובזהב
העלמות שוגים • ויחזקו חיק ככריה וזורה שוגים • האוכלים למעדנים •
הלובשים שני עם עדנים . האמונים עלי חולעת . חש ולא החמהמה לדעת .
מה חפץ ממחר לעשות עושר וחושו . וכי מה תקות חקף כי יבצע כי ישל
אלוה נפשו . ובחלי ימיו יעזבנו ושלם אותו בראשו . והיה עשיר לקראתו
אשר שם זהב כסלו . ואמר מי ה' אשר אשמע בקולו . ויאמר לבקש מבטחו •
ולא נאמנה את אל רוחו . ובהל להון ואיש רע עין . פעלו מאפע והוא מאין :

עשיר למלאת תאות יצרו • יבגוד בקונהו אל יצרו :

אם מעשיו החקור אזי תמצא . כי אין אלהים לו לבד עשרו :

דבר המבקש אל העשיר תחנונים ודבריו נחת נשמעים . אולי יכנע
לצבו הערל וישוּב מדרכיו הרעים . ויחדש בקרבו רוח נכון תחת

רוח עושים . ויאמר לו אדני העשיר אשר צפו מסולא • ועל כל העשירים
בעשרו נעלה . ויהי לשם ולתהלה • אשאל ממך שאלה קטנה וקלה . למה

תקצץ עושר כל יגיעתיך . ולאסוף הון כל מחשבותיך • ולמה תיגע הנפש
הזרה והתמימה . כבודה בת מלך פנימה . אלוה מהמלאכים הקדושים •

וחרד מערבות לשכון בתי חומר וגויות אנשים ארחותיהם עקשים • ויהיו
לה למוקשים . בכנוס דברים הצל המה . וחרס מחרסי אדמה • כל מלאכה

נמצאה ונמס ולבצוע בלע ולהיות מעול וחומס . ומדוע כל עמלך לאזור כל
דבר שהוא כלה מאליו . ואין יתרון לבעליו . שמת לחכם האומר במשליו .

כי כל מה שהוא על העפר כעפר חשוב . ושהוא יסודו ואליו ישוּב . רלוף
התאזה מרורו' פתגם בקרבו וחמת עכשוב : **ואמר** החכם אינו מהסכון

לגלות הנפש בבקשת התאו' אלא בהשגת העולם הרוחני ולמה אדוני לא
ישית אל לצבו • מלות החכם ויבז . אל תיגע להעשיר מבינתך חל • ולמה

זה הצל הצבל . כי יש עושר שמור לבעליו לרעתו . ודבש מזאת אכול דיין
פן תשבענו והקחתו . ואם כשר הדבר בעיניך . איעלך עלה שתקנה חכמה

בכל קנייך . כי עוזה חכמה עם נחלה . בשתיסהן שלם הללחתך ותהיה
לשם ולתהלה • והעיר תבנה על תלה ואם תחסר אחת מהשתיים תפול ולא

תקום אחרי נפלה • ואחר אשר האל נתן לך עושר והרבה נכסוך • וילו אתך
את הצרכה והלליה מעשיך . אל תחזק חיק ככריה וזורה אל תשגה .

וסויג הבלע ממחשבותיך תהגה • ובחורתו יומס ולילה תהגה כי אז תלליח
את דרכיך • ואז תשכיל מהלכיך • ואחר אשר הגעת לשלימות הגויה . בקש

ורדוף להשיג לשלימו' הנפש השכליה : **ובשמוע** העשיר דברי הנער .
שם על דבריו ואחזו סער . ויחר עליו אפו • והרתיח • כמזלה קלפו ואליו

התמרמר . וישא משלו ויאמר :

במקבצים עושר היה בוחר • ועזוב קריאה אל זמן אחר :

לאסוף

לאסוף לך טמון בחר להיות • עובד אדמה או היה סוחר :
 אך אם בנשך כספך תוכל • לתת אחוז בזה ואל תוחר :

שמעתי שאלתך אתה העור • וסיף שאלת כסיל ובער • ועלתך הפך
 כל עלת העם אשר בשער • כי תיעלני לפרוש מהשתענוג

ולחיות חיי לער • פקח עיניך וראה • כי כוכב הכבוד בגלגל העושר
 קבוע ומשם ידרוך ויראה • ומי שיזרח עליו את כל גבוה יראה • ובו כל
 שפל יתגאה וזממסכנות ישפל הגבר והאיש משתאה • (פירש מלשון הספוק עד
 אשר אם שאו ערים מאין יושב ישעיה ו' והוא בנין ההפעל מגזרת ל"ה ועינו
 מלשון שממה) ומת או כשבר או נשבה אין רואה והזכב הוא שמש השפארת
 אשר בכל מחשך זורח • והכסף הוא המאיר כל מאפל כמו הירח • וליולית
 התוגות מוצלת וזין השמחות פורח • עמו מתעלסים בזהבים והדולאים
 נחמו ריח • הוא המוליח האדם מעבדות לחירות • והכסף מעטר כל
 ממוזרות • והוא כל מוס יכסה • והיה למסתור ולמחסה • והאיש עמו כל
 הישר בעיניו יעשה • וכל גיא ילליה וינשא • ואע"פ שפשעו מוכסה • ואני
 הוא המלוה להדבק בגילות • כדי שלא יחיה האדם בשפלות • ולהסיר על
 זה אמרתי אליו השירים • הנחמדים מזהב ומפז רב יקרים • ואמרתי אני :
 היה קובץ מאד על יד ותרבה • ודע כי העני לאיש כמותו :
 ואם תפיק רצון שואל וחפצו • מהרה תהיה אליו כמותו :
 ועוד אמרתי אני :

אמת כי העני ימות בחרב • לאיש עני אשר אין בו אילות :
 והחרב ימיתהו בכבוד והעוני ימיתהו בשפלות :

ואמר החכם כשלא תשתמש הנפש כתאוותיה וחפלה יהיה חייה מות •
 ומגליאותם חכם • ראה ראיתי את עני הרש • אשר השקט לא
 וכל וכיס נגרש ילעק מלוק העתים וליה ויוס לא יחש. והעשיר במסכנו'
 מבטחים ועשה לו חלונות ועליות מרווחים • ולו כל בני אדם כבוד יתנו •
 ואחרי דברו לא ישנו • ולזולתו לא יכנו ודבריו יאמנו • על פיו יסעו ועל פיו
 יחנו • נכבדי ארץ יאשרוהו לעשרו וחילו • והוא במלכים יתקלם ורוחנים
 משחקים לו • וחכמי לב לדברו חרידים • ודברו יעמדו מרעדים • ויהיו לו
 לעבדים • ירלו למלאות רצונו ואין עומד כנגדו • ולדק האומר כשילטרך
 העשיר אל חרס ישבור כדו • והעושר סבת שלום הבית והאהבה. והדלות
 סבת הקטטה והמריבה • ואיש אשר חננו השם עושר וכסמים • הוא המושל
 על בני דורו והוא המיוחס שבמיוחסים :

בהרבות עשרך תהיה לארון ואויבך איז תחפור ותבאיש :
 ומיחס הלא די לך בצורה • אשר תודה היותך מבני איש :

ואמר חכמים ז"ל כל חולי ולא חולי מעים • כל כאב ולא כאב לב • כל
 מחוש ולא מחוש ראש • כל רעת ולא רעת אשה • כל חסרון
 ולא חסרון מלאך • במערכת אמרו חסרון כיס קשה מכולן :

ועתה אינך נח עלה ואורה אורך הנער לשוטט בחולות וללכת משער לשער. לתעות במדבר ולבא ביער. ולעמול יומם ולילה לקמן מומן. והזהר פן תאכל לך במסכמות ובשמנון. ודע כי הדלות שוחה עמוקה. ואפלה מנוחה ומעוף לוקה. והיה לאבן נגף למכשול ולפוקה. יבואוהו במלודה רעה וישים במתניו מועקה. על כן יברח ממונו כבורח מן הדלקה. זכור מה שאמרו ז"ל ואל תאשה נדה לא קרב שלא נהנה מקופה של דקה. ראו כי חכמת המסכן צויה. ודבריו אינם נשמעים ואע"פ שיש עליהם ראיה. ודברי העשיר כסולת נקיה. ואלו היה חכם מחוכם מכל האדם. ונגלו לו דברי התושיה וסודם. ובפח העוני נלכדה רגלו. אין דן דינו למזור רפאות העלה אין לו והיה כאוב מארץ קולו. יסובסבו בלחות אלמות. ומחיים בחר במוות. דבריו אליו למוקשים נבזה וחדל אישים. אמרתי אני:

אנשים אמרו מאין תבונה אשר אין האנוש כי אם בשכלו:
ואמרתי כאיש חכם אשר אין. אנוש כי אם ברוב עשרו וחילו:
והבספ באולו מכלי איש אזי לא תאמין אשרו לקולו:
ויהיה בין בני אדם בשפלות. עדי עליו יהי משתין חתולו:

וישא עוד משלו ויאמר על האביון אשר העוני רוחו המר. ועל האיש אשר בכבוד העושה התימר:

חסר עושר חסר כבוד משולח. וגם נעזב והוא נתעב ונאלח:
והכבוד לאיש עשיר וההוד. יבורך מעשח ידיו ויצלח:
ועץ יעמוד בעור עליו קליפה. וישאר בעור שרשו יהי לח:

ראה הנער כי באלה הימים. אין חפץ בחכמים. ויודע דעת ומביני מדע ירבו לשערי. ילכו שחוח ובמאר' נאריס. והזמן שערי החכמ' לחם. כל עמה נאחזים מבקשים לחם. וכסילי עם טובי לב ושמחים. יאכלו חרבות מחים. על כן אומר הם כי לא להזכיר בשם החכמה ולא להשמיע. כי האולת הגיע. וזמן החכמה חלף לו והלך. על כן מדברוחיך כלך. ולך חלל מי שהשעה משחקת להם הממלאים כסף בתיסה. אשר זמנם יופך וירומנו סלה ויהיו לנם. וזכור מלזם החכם שאמר אם ראית התורה חביבה על ישראל בדר (ר"ל פזר והוא מלשון שמעתימה מדברין בעלמא) ואם לאו ככם.

מליך חוצה יפוצו. אם תראה בו בם יחפצו:
אך לא ישמעו על פיך. אם תראה בם יקוצו:

ובשמוע המבקש חרפתו אשר חרפו וכיבו. השתוננו כליותיו ויתחמץ לבבו. והוליא מפיו מליך והשיבו. ויאמר הנה העתרת עלי דברך ודברי טועה. ותחלת דברך סבלות ותחרות פיה הוללות רעה. והנה דברך עדי. ובמאמריך סהדי. כי אם אחת עשיר בממונ אחת

עני דעת . ועל האמתה כים העני טובעת . ואין לה עין רואה ואין שומעת . ואין לה יתרון על נפש הבהמה . והיא נפש כסילות הומיה פחיות ובל ידעה מה . הלא ידעת כי הצומח על עשרו . ועל הון אולרו צומח על תוהו וזקק . יען הס כעל משכים הולך וכענן צוקר . וצמורה נהפכים כקשת רמיה . ולדקו האומרים כי העולם הזה דומה לגלגל אינטליא . זה מתרוקן וזה מתמלא וחוזרים חלילה . ואין ימלט משתות את קובעת כוס התרעלה . ואם תגביה כגשר . ותשים קנך בין כוכבי העושר . הזמן יורידך משם . ותלכך בחבלי עוני וצפה הימים ומוקשם . ובאמת כי טובה חכמה מכלי קרב . ומהמון רשעים רב . כי היא תחיה בעליה . ותכין דרך חיי העולם הבא למשכילה . והעושר עשה יעשה לו כנפים . כגשר יעוף השמים . ועושר האדם וקריו . מחר תעוף עיניו צו ואינו . ואחרית שמחתו תוהו . ומרבה נכסים מרבה דאגה . וטובה חכמה עם עניות ויושר . מסכלות עם המון רב ועושר . ושלמה ע"ה אמר טוב רש הולך בתומו מעקש דרכים והוא עשיר . ומה תועלת לאדם בעשרו כי אם אכול לשבעה . ושחה ולא לשכרה . וכסות בקרה . וכן שאל יעקב אבינו ע"ה ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש . והחכם שאל רש ועושר אל תתן לי המרפני לחם חקי . ואמר החכם המלליחיים מאלד מצני אדם . מי שתן להם הספוק מהדברים . ועושים פעלים טובים . ואמר שלמה ע"ה טוב מעט בנדקה מרב בתוואת בלא משפט . ומה יתרון לאדם על הבהמה . בהיותו שנוף בחכמה ומלא כרסו מאדמה . ומחיל בלע יקיאנו . ותאות עלל תמיתנו . ואמר החכם יש חכמה שמונעת אכילות ואמרתי אני :

יקולל מאכל אחד אשר הוא . ישוה גוף אנוש חורב שממה :

ויש מאכל יביאו איש במעיו . ויוציא מגויה הנשמה :

וברבות הטוב' מה יתרון לבעלה' כי אם ראות עיניו צרבות אוכליה . ומוסיף עושר מוסיף מכאוב ותרב אנתחו . והוא סבה להוסיף פשע על חטאתו . ולננוש אלוה עשהו ולנבל לור ישועתו . וכמה עשירים בעשרם נוקשו . ואחר עלותם למדרגת העושר ירדו לתחתית הדלות ורשו . ומגן עדכס לעי מדבר גורשו . ונוע ינוע בניהם ושאלו ומחברותיהם דורשו . והיה עשרם רשת לרגלם . ולא קמו אחרי נפלים . ואמר המשורר :

אם הזמן יהיה עלי ראשך לצל . גור פן יהי מחר לרגלך רשת :

בלו באברה היתה כנף לבן . נשר והוא אברה עלי בן קשת :

ראיתי בעשירים רעה חולה וקשה . ישנה היא ולא חדשה . כי יש אדם נתן לו האלהים עושר ונכסים . והרבה קנינים והגדיל מעשים . וביחו מלא זהב וכסף . כל ימיו מכאובים וכעם ענינו וחלי' וקוף . כי לא ישליטנו האלהים לאכול ממנו . כי איש נכרי אשר לא עמל צו יאכלנו . ומה יתרון לו שיעמול לרוח . ולא ישקוט ולא ינוח . לעשות עושר . ולא

במשפט וכּוּשֶׁר • וּמֵה שֶׁאִסְּף הוּא זֹלָתוֹ יִפּוֹר • וְאוֹלֵי בְנוֹ אֲמָרְיוֹ עַל הַפְּתָחִים יִסִּיחַ מִחֲזוֹר • וְחַלְהּ הַפְּגָעִים וְהַמְקָרִים • יִקְרוּ הַאֲדוּנִים הַאֲדִירִים • וּלְפָחוֹת וְלַהֲגָנִים הַמְמַלְאִים כֶּסֶף בְּתִיבָה • הַבּוֹנִים חֲרַבְתָּ לָמוֹ אִף כִּי הַיְהוּדִי הַאֲמַלְלֵל אֲשֶׁר בִּפְתַח פְּתָאוֹס יִדַּל כְּבוֹדוֹ וַיֵּט שְׁכָמוֹ לַסְּבּוֹל :

וְהָאִישׁ הַיֵּשֶׁר אִם יִיגַע לְהַעֲשִׂירוֹ וְהוֹנוֹ יִרְבּוּ • לַחֲזוֹן דְּלִים יִקְבְּלוּ • לְהַקִּים הַכּוֹשֵׁל וְלַעֲזוֹר בְּהַכְשֵׁלוֹ • וְלַתַּת לְשׂוֹאֵל דִּי מִחֲסוּרוֹ אֲשֶׁר

אֲחַסֵּר לוֹ • יִישָׁמַח בְּחֻלְקוֹ בִּימֵי הַבְּלִי וַיּוֹדוּהוּ כִּי יַעֲיֵב לוֹ • **וְחַכְמֵינוּ** ז"ל אֲמָרוּ אֲמַר לִיָּה רַב לְרַב הַמְּנוּחָא • אִם יֵשׁ לְךָ הַעֲיֵב לְךָ כִּי אֵין בְּשִׂאוֹל תַּעֲנוּג וְאֵין לְמוֹת הַתְּמַסְמֵם • אִךְ בְּשִׂאוֹל מִי יִגִּיד • וְאִם תֵּאֲמַר אֲנִיחַ לְבָבִי וּלְבַנּוֹתַי בְּנֵי אָדָם דּוֹמִים לְעַשְׂבֵי הַשָּׂדֶה הַלְלוּ נוֹלְאִין וְהַלְלוּ נוֹבְלִין • **וְאָמַר** הַחֶכֶם כִּשְׁלַח תִּקְוָה בְּמַמּוֹן הַשְּׂבַח הַטּוֹב וְתַמִּית עַמּוֹ חֲיוֹבֵי הַגֶּפֶשׁ מִהַ תַּעֲשֶׂה בַעֲשׂוֹר וּבִנְכַסִּים • **וְאָמַר** וְאֲמַנְסֵי יְבוּקֵשׁ הַעוֹשֶׁר וְעוֹבַת עֵינָיו הָאָדָם • לְהַעֲיֵב לְבָבִי אָדָם • וְאִם לֹא יִהְיֶה כֵּן מִהַ יִּשְׁאֵר מְעוֹבַת עֵינָיו הָאָדָם • כִּשְׂתַּחֲסַר מַמְנוֹ הַהַעֲבָה • וְהַהַעֲבָה אֲמַנְסֵי תַהִיָּה חַל הַרַב וְחַל הַחֲבָרִים • וּבַחֲבָרִים יִסִּיחַ הָאָדָם מִשׁוֹבַח מֵאֲדוּר וְעוֹד הַיֶּאֱחָךְ יִתְכַן שִׁיָּהִי הָאָדָם בְּשִׁלוֹם בְּלֹא חֲבָרִים • כִּי כָל מִהַ שִׁיָּהִי גָדוֹל וְהַמְעַלֵּה גָדוֹלֵה תַהִיָּה סַכְנָה גְדוֹלָה • וַיִּסִּיחַ לְרַכּוֹ חַל הַחֲבָרִים יוֹתֵר • וְאֲמַרְתִּי אֲנִי :

הַעַת מְאֹד תִּפְרוֹץ וְאֵת גּוֹבֵר • הַרְבֵּה לְךָ רַעִים קָנָה חֵבֵר • יְהִי לְךָ מִתְּאֵלֵת יָמִים • עוֹר וּמַהֲשׂוֹר וְהַשְּׁבֵר :

יוֹסֵף הַמְּבַקֵּשׁ שָׂחָה מִשְׁלוֹ וְעַל הַעֲשִׂיר הַעֲתִיר דְּבָרָיו וַיֵּאֲמַר לוֹ אֲלוֹ קָרָה לְךָ הַעֲשִׂיר כַּמְקָרָה הָאִישׁ אֲשֶׁר בְּנִיגְלָךְ הִיָּה • אִזּוֹ יִפְקַחוּ עֵינֶיךָ וְתֵלֵא לְרוּיָה • וְתַנְלֵל מְבוֹר תַּחֲתֵיהַ • **אָמַר** לוֹ הַעֲשִׂיר הַגִּידָה נָא לִי הַמְקָרָה אֲשֶׁר קָרָה • **אִז** פִּתַח הַמְּבַקֵּשׁ פִּיָּהוּ וַעֲנֶהוּ • זָכְרוּ כִּי עֲשִׂיר הִיָּה מִהַמַּתְעַנְּגִים • הַמְּבַלִּים יַמִּיָּהֵם בְּטוֹב וְאוֹכְלִים וְשׂוֹתִים וְחוֹגְגִים • כָּל אֲשֶׁר שָׂאֵלוּ עֵינָיו לֹא אֵלֵל מִהַם • וְתַאֲוַתָּם יְבוֹא לָהֶם • מַלְלִית בְּכָל מַעֲשָׂיו • וַיְהִי הָאִישׁ הַהוּא גָדוֹל בִּנְכַסָּיו • לֹא הִיָּתַה לוֹ מִחֲשָׁבָה רַק בְּתַעֲנוּג הַגּוּיָה • וְאֵין לוֹ חֶפֶץ בְּתַעֲנוּג אֲלֵא בְּאִכְלָה וְשִׂתִּיהַ • וּבְמַלְאוֹת כֶּרֶס בְּצַהֲלָה וְחִיָּה • הַשְּׁלִיךְ אַחֵר גּוֹז דְּבָרֵי הַחֲכָמִים וּמוֹסְרֵיהֶם • וְאַרְחַ לַחֲבָרָה עִם פּוֹעֲלֵי אֹזן וַיִּרְדּוּף אַחֲרֵיהֶם • לֹא הִיָּתַה לוֹ אֲלֵא עִם הַזּוֹנִים וְהַזּוֹלָלִים וְהַסּוֹבְאִים • לֹא יֵשֶׁב אֲלֵא בְּמוֹשָׁב לָנִים • וְלֹא עֲמוֹד אֲלֵא בְּדֶרֶךְ חַטָּאִים • בְּנֵה לוֹ בַּיִת מְדוּת וְעֲלִיּוֹת מְרוּחִים • וַעֲשֶׂה שָׂדֶה וְשָׂדוֹת וְשָׂרִים וְשָׂרוֹת לְשִׁמְחָה נֶאֱחָמִים • וַיְהִי כִּי אֲרָכּוּ לוֹ שֵׁשׁ הַיָּמִים אֲמַר בְּלָבּוֹ בַּל אֲמוּטָה וְלֹא תְבוֹאֲנֵי שׂוֹאֵה • וְחֵה יִסִּיחַ לִי לְנַחַח וְלְדוֹר דוֹר לֹא אֲרָחָה בְּרַעַ וְתַלְאָה • וַיִּקֶּר מִקְרָהוֹ בְּחַתַּח מַסְלִלוֹת • כִּי הַמְלֵאֵךְ הַגּוֹאֵל מְכַל רַע הַנְּפִשׁוֹת אֲשֶׁר מֵאֲחַז אֲזוּלוֹת • הַגּוֹלָה אֲזוֹן אֲנָשִׁים וּבְמוֹסָרָם יַחֲסוּם • הַעִיר רֹחוֹ הַקָּשָׁה חֲלוּיָהּ יִשׁוּב מִדְּרָכּוֹ הַרְעָה וַיִּקֶּר בְּדֶרֶךְ

התום . כי הפיל עליו חרדמה . ויחלוס והנה הוא הולך במדבר שממה .
 ערום ויחף רעב ולמא . ולבו מתפחד ומהחרדה ככנור יהמה . תארו חשך
 משחור וגופו מטוקף בזואה . ועל כתפו משא כבד אוחו הלאה . ושנים
 כושיים כל אחד מכוער בתארו . בידיהם רמחים ורזים אחריו לדקרו .
 והוא בורח מפניהם עד שפגע בהר זינים פחים דדרכיו . ובו מקום לר
 אשר אין דרך לנמות ימין ושמאל להוליכו . וילך בו ביגיע רבה אין מרגוע
 לנפשו . עד שעלה לראשו . ויפול משם לבאר שחת רוח זלעפות בה נושבת .
 ואש תמיד תוקד בה ולא תכבה ממנו השלבהת . ויחרד האיש חרדה
 גדולה . ויפול ממתחו לארץ וילעק בקול יללה . ויתקבצו לקולו כל רעיו
 וכל יודעיו מלפנים . והיו כל אבריו ואוריו משתנים . וישאלוהו לספר להם
 המאורע . ולהודיעם זה הרע . וכשמוע דבריו חרדה גדולה נפלה עליהם .
 וישכימו בצוקר . ויתקבצו פותרי החלומות והיודעים שבריהם . והנה אין
 יודע פתרונו . ומה שבר החלוס ועניו . זה אומר כזב ושקר דברי החלומות
 וזה אומר כי יקרה זה לבעל המרה השחורה בחלומות . וזה אומר כי זה
 מהחלומות השדים . שמראים לאדם בלהות והדעת שודדים . ויהי בלילה
 השנית ראה האיש ההוא בחלומו כאשר בתחילה . והסוף אימה חשכה
 גדולה . ויקץ בקול גדול למרחוק נשמע . החריד הלבבות וכל עין
 דמוע תדמע . ויאמר להביא לפניו הרופאים . היודעים התחלואים .
 וישקוהו הסמנים אשר למוח מועילים . ומגקים אותו מהאדים העשניים
 שהמחשבה מזבלים . ולא עלתה לאיש ההוא ארוכה בהם . ולא מלא
 מנוח ללבו . אלא ראה החלוס כפעם בפעם . וגשמה לא נשארם בו . עד
 שהיה למשל ולשכינה ולקללה . תחת היותו נחמד ונעים לשם ולתהלה .
 ויהי היום ובני אדם מספרים זה המקרה שקרה אליו . והנה עבר איש מן
 המוכיחים איש תם וישר זך במעללו . וישמע דבריהם ויאמר להם
 בעזרת הבורא ית' ויתעלה החוכן דעת האדם וחכמתו . אני אפתר לאיש
 ההוא חלומו ואעלה ארוכה למכתו . ויראוהו אליו ויספר לו חלומו ומה
 שראה בחלומו . ויאמר להם האיש זה פתרון החלוס מה שראית הולך
 במדבר . פתרונו שבה ימין ותהיה במדבר שממה וקבר . ומה
 שהיית ערום ויחף שאין לך מעשים טובים שיגינו עליך . ומה שהיית רעב
 ולמא פתרונו עלם תשוקתך . לקבץ עושר ולהסתעג בתענוגים . ושחור
 תארך פתרונו רוע מעשיך . ישחירו פניך בשעת המות . ומנוף גופך בזואה
 פתרונו העונש שישלם לך על חטאיך . המשא הכבד פתרונו משא העונות
 והחטאים . ושנים האנשים הרודפים להרגך . פתרונם רוע המעשים ורוע
 המחשבות שהם מוליכים אותך לאבדון . והער שהיית נופל ממנו פתרונו
 שתפול ממעלתך ותרד לבאר שחת ואל תופת לא תכבה אשו לעד . והמקום

הער פתורנו העולם הבא שיהולך בו הליכתו ביוגיע ועמל ואין כל אחד יכול להלך בו אלא בעושר המחשבות. והרחיק התאוות הגופניות :

ענהו האיש שמעתי דברייך ואחרי הודיע אליהם אותך אתה כל זה אין נכון וחסר כמנך. אכן אחלה פניך תיעלני היאך חלל מזאת המבוכה. ובמה אלא לאור מנוח השכבה. **ויאמר** לו האיש זה יהיה לך בהפוך כל הענינים אשר אתה בהם. ושתחזור להפכם ובהמך מאחריהם. ובהרחיק כל העמוגותיך. ובהכניע תאוותיך ובהיות עבודת יולך עבודתיך. ובהגות יומם ולילה בתורתו ולהביע זכר רב טובו ולרין לדקתו. בשקוד על דלתותיו יום יום בשמור מזונות פתחיו. בהביע תהלתו ובספר שבחיו.

ר"א אחר האיש לעשות הדבר. וישוץ לאל בלב דכה ועשבר. והספק לבו ללב עשור ורוח נכון חודשה בקרבו. וירדוף אחר נפשו ולבו. ולמקלת ימים ראה בחלומו. והנה הוא הולך בזה המדבר בעלמו. והנה נבקעו נהרות ומעינים. ובו פרדסים וגנים. בכל מיני האילנים. ושני אנשים כזוהר הרקיע יזיירו. ופניהם ככוכבים יאירו. אחד הולך לימינו ואחד לשמאלו. הולכים לפניו להדריכו ולהשכילו. ויוליכוהו אל מקום כלו אורה. אין חושך ואין ללמות אלא נהרה. ובו מההדר והתפארת. והזיו והגוה והאדרת. מה שאין הלשון עולה לספר ולא הפה להביע. כי מי תהלתו ומי כל שבחו ישמיע. ושאל להם מה המקום הגורא הזה. כי אשרי עין אותו תחזה. **ויאמר** לו זה המקום אשר ללדיקים מקדם מוכן. ובוה לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חפץ השם בם כסא הוכן. ויקץ האיש והנה חלום והודיע אותו לכל רעיו. ויספר אותו לכל יודעיו. וישועט בארץ להשיב בני אדם מעולותיהם ולהשכילם ולהורם למען יזכו לעמוד בזה המעמד האלהי נפשותיהם. **השיב** העשיר כל אלה דברי רוח והבל. וחידות הנשים והזקנים אלו לאלו בבית האבל. ואתה מביא עלי עדים. מדברי חלומות שלא מעלים ולא מורידים. והפתי העוזב הנראה לחוש וסומך על הגעלם. ורבים אומרים זה צפיהם אבל לא ראינו מי שראה אותו בהקיץ לעולם. **השיב** המבקש הראות השכלי שבו יראה המשכיל זה הענין הרוחני אתה חסרת על כן לא השיבך על אלו הדברים שאמרת. והנכון להניח אותך בטעותך. יען יוקשה להשיבך מדרכך ולרפאות סכלותך. ושלמה ע"ה אמר אם תכתוש את האויל במכתש ובו' ויהי ככלות דבריהם. ובהתם אמריהם. אמר המבקש בלבו אין ראוי להאריך בכיוולת בזה. עם זה העשיר הגבל והגבזה :

ואמר החכם העתקה טבע מי שטבעו רע קשה וממגע. ומה ומגע שימלאו במדות בעלי העושר. מדות השלמות ומעלת הדיק והיושר. כי תאות העושר מלראות האמת הסמא עיניהם. ומלשמות

מוכחת תוחרת אזניהם . ואמרתיו אני :

זמן יוריש מתי חכמה ויעשיר . כסילים וחסר לבב יאשר :

ומים תאסוף עם אש בידך . בטרם תאסוף חכמה ועושר :

אמר החכם קנה עושר וקנה חכמה . כי ההמון יכבדוך לעשרך .

והחכמים לחכמתך . והאדם מלטרך אל ההמון כי זו קיום חייו .

ועמו ישיג רלונו ומאוויו . ואמר החכם היגע שבצני אדם מי שקלר יכלתו

ורחבת גדלת נפשו . ואמר אין בתלאות תלאה מי שממונו מועט והוא גדול

הנפש ואין עושר למי בעשרו רב וגדולת נפשו מועטת . על כן לריך האדם

לקנות ממון וישיגדל לקנותו בדרך שלא יהיה לו גנאי בקנייתו . כי אין

למלטרך אל בני אדם יתרון . ואין לו בצני אדם שם וזכרון . והעני למת

חשוב . וישתה בכל יום קץ תמרורים וחמת עכשוב יידידו אוהביו והוא

לאחיו מוזר . חמת תנינים יינו וראש פתנים אכזר . ועל כן לוו חכמינו ז"ל

עשה שבתך חול ואל תלטרך לבריות . ואמרו פשוט נבלתא בשוק ולא תימא

כהנא אלא גברא רבא אלא ואמרתיו אני :

ידידי שאלו אי זו נקלה . לבן חורין תמותה או שאלה :

השיבותם שאלה אל נדיב לב . ובל שכן לאיש עושה נבלה :

ויען לו תהי צריך לאיש חול . עשה שבתך ופשוט נבלה :

ואמר החכמים כי החכם יבחר השגת השכל על השגת הכסף והזהב .

וכמו שאמר המשורר ע"ה טוב לי תורת פיך מאלפי כסף וזהב

ואמר החכם וההמון מפני שלא עעמו לעולם התענוג הגמור הנקי אשר

הוא תענוג השכל והפעלים השלמים . הם צורחים אל התענוגים הגופניים

חושבים שהם התענוגים הנבחרים יותר מנזלתם . ומן ההוגן שלא תהיה

מה שיראו אליהם שהתענוגים הגופניים נבחרים סבה להיותם נבחרים

בעלמס כמו שלא יהיה מה שיראוהו הנערים מבחירת הדברים שהם

בזמנים אחרים סבה להיותם נבחרים בנפשם יאבל כמו שהדברים הנבחרים

אלל הקטנים הם זולתי נבחרים אלל הגדולים . כמו כן הדברים הנבחרים

אלל הרשעים זולתי נבחרים אלל החסידים . וכל אחד מצני אדם יש אללו

פועל נבחר מאד והוא הנאות לטבעו . ועל כן הנאות לטבע החסיד הוא

החסד בהכרח והנאות לטבע הרשע הוא הרשע בהכרח :

כל איש אחר הדומה לו . להיות נמשך ירבה גילו :

ובאדם הוא הפכו יקוץ . אך יתחבר לבני גילו :

וידי כאשר רלה המבקש להפרד מהעשיר . אמר לו אדוני העשיר לוני

ויאמר לו השתדל לקבץ עושר והשתדל בהולאתו . פן תנחס בעת

הצורך אליו כשתחסר אותו . ומעותיק תשליש . שלישי בקרקע . ושליש

בממון ושליש בטמון . **ויקך** המבקש לדרכו והעשיר שב למקומו :

אמר המבקש בלבו אחר שהצבררה לי כונת העשירים . ושאין

אמתה

אמתה להללחמס' אחקור הללחמ הגבורים . ומה תכלית גבורתם .
יִצְאָה איש הבייסי . והוא אדמוני עם יפה עינים וכאש צרוע לא לבן
 ולא שחור ולא בינוני . ובתחבולות המלחמה תחכמוני . ובין
 הגבורים כפיר בעדרי לאן אשר אין מליל אס טרף ומס . והוא גם כן
 חיל אשר לבו כלב האריה המס ימס :

טוב ארך אפים מגבור ומושל ברוח מלוכד עיר :

חרדת אדם יתן מוקש ובופח בה' ישוגב :

אשרי הגבר אשר שם בה' מבטחו ולא פנה אל רהבים ושמי כזב :

אמר המבקש אל הגבור אלהים עמך גבור החיל והיה שדי בלריך .
 וידך בעורף אויביך ולריך . ושלוס שלוס לך ושלוס לעזריך הסתכלת
 כך והנה כל אברייך בתכלית הבריות . ואינס לריכים לתחבוסת ולא
 לרפאות . כי גופך על תכונת השלמות כלב . ומגוע המוג הממולב מחלב .
 ינלחו כך הכוחות הפועלים על הנפעלים . ותכונת כל תחוף תכונה שלמה
 המשרתים והמושלים . אדמה עלם מפנינים וגזרתך ספיר . וקלסתר פניך
 לאור השמש מחפיר . ובהיותך לפני מלך ביופוי תחזיקה עיניך : היתה
 המשרה על שמך . ותרב גדולתך יפיפית מבני אדם הולך חן בשפחותך :
 כך כל יקר לו חי תהי לעד : אך אין אנוש נשאר אבל יבלה :

חי אלהים אין כך מום רק : הוד גופך כל יום ויום יבלה :

אתה חותם תכנית ורב פעלים . וגבר חכם בעזו ורוצ מעללים .
 לאוהבך רב לך ולאויבך כשמייר מלור חזק . וקל כלבי לרוץ ולשוב
 כמראה הבזק . לגור אריה נמשלת . ובכחך על הגבורים משלת . ומי
 יערוך לאיברים אליך . אני הוא האומר עליך :

בהדרת הארו תראה פלאים : וקלים תחשוב נגדו נכאים :

ומילדי ענק תאמר אשר הוא : והוא נשאר לבר מן הרפאים :

אמנם עם היות גופתך יפ"ת ונעימה . ואין בה מום והיא תמימה .
 והאלהים נתן לך כח ותעוומה . אזיירך להשתדל בשלמות
 הגשמה . ולרפאות מחלתה בדברי חכמה . והגות לבך יהיה תבונות
 ומישרים תחזיק עיניך . והדרך ללח רכב על דברי אמת וענוה לרק נוראות
 ימיך . כי אין הגבורה לבדה הללחמ האדם האמיתיה ועשר ידות בה
 לבהמה ולחיה . **ואמר** החכם החכמה היא היחס הגדול והאהבה היא
 הקורבה הגדולה . **ואמר** החכם הטובות שמעיב הבורא י"ת ויתברך
 לכבדראיו רבות והמסוגלות באדם שני מינים . האחד מחוץ לגוף כעושר
 והנכסים והבנים . והשני מבפנים הגוף והוא שני מינים . האחד בנות
 כבירות והיופי ושלמות האורה והכח והעוומה . והשני בנפש והוא שני
 מינים האחד טוב המדות . והשנית זכות הנפש ונקיות עלמה חבו השורש
 בכל הידיעות . על כן התלית מבני אדם והמואל חן בעיני יולרו הוא מי

שהטיב אליו בזאת הטובה וחננו ידיעת האמת • זה כלכל גבורי כח עושה דברו • **ואמר** יש גבורה והיא המזרעת האדם לכעוס ולבקש הגלגול ולהחזיק בבהמה וכחיה • יש גבורה בהמית תלריך האדם לקנות התענוגים ולהיות שמוץ באכילה ושחיה • יש גבורה רוחנית תלריך האדם לבקש הכבוד והזכרון והגדולה וכל מדה אשר מכחם החטאים נקיים • יש גבורה אלהית • תלמך האדם לקנות השכל ולהשלים בהשגת האמת הנפש השכלית • וזו הגבורה חשוקה לעלמה ולהשיג זו לריך שישים האדם השתדלותו • כי הוא ללם אלהים ודמותו :

גבור זה כחך יהיה לתורה • ולתעודה ולא לעבור עברה :

וללחום מלחמות משנה ומקרא • לך יהיה זרוע עם גבורה :

ויהי כשמוע הגבור דבריו • וזאו באזניו אמריו • שאג כשאגת אריות וחרד לבן לזאת • ופתח שפתיו בחרי אף וענהו עזות • ויאמר אל המבקש הקשב לדברי אזניך • קראתני ואנכי אעך דברך • דברי איש הירא ורך הלבב • ואתה תועה רוח וסולך שובב • הלא ידעת אם לא שמעת כי הגבורה מדה שאין כמוה מדה • ומי שחסר אותה חסר כל טוב וילך בלא חמדה • ובמה ימשול האריה על כל הבהמות • וחוגר חמות ואוזר נקמות • כי אם מפני כח ותעלומות • ובאמת כי זאת המדה נכבדת ובה חשקתי • ואני הוא האומר ולדקתי :

אין עון ואין חרר וכח לאנוש • כי אם לאמץ לב וגבור חיל :

ערוך לאיש גבור לבלתו מ- בני אדם בערך הארי אל איל :

ואם אמר יאמר העבד העלל מלבקש המעלות הרמות • מפחד התלחות ומיראת לוק העתים והמחומות • ויבחר להיות בשפלות עם מנוחה • ולשבת בקלון עם השקט ובטחה • ומלרדוף אחרי הדברים היקרים בורה • ואמר ארי בחון בתוך רחובות ארצה • ידוע ידע כי מזה טבע נבזו הנפש אשר לנפש החמור והדומה לה נמשלת • ומות הנפש היקרה בשעבוד וחיה בממשלת • **ואמר** החכם ימי השלום אין פחד בהם • וימי התלחות אין השארות בהם • ואמרתי אני :

שפלות חיים ובאב מות • בשניהם משני שברון :

אם אי אפשר לאיש מזה • או זה יש במות יחרון :

ואמר החכם הנפש השפלה לא תחוש בכאב הציון • והנפש היקרה ירשום מעוט הדברים • **ואמר** שלמה ע"ה תחת גערה במצוין מהכוח כסיל מאה • התבונן כי זה העולם בניו על הגלגול וכל דללים גבר • ואל שהויה ואל הגלגול יכסוף כל דבר ודבר • וכן יהיה לעתיד לבוא כמו שהיה במה שעבר • והשויה לא יתהוה מזולתו עד שיכלה אותו ויפסיד אורתו ועוד שיחלש ותבעל הרבבותיו ואמר ה' עוזו וגבור ה' גבור מלחמה • והוא הכותן ליעף כח ולחין לחיים ירבה עלמה • **ואמר** החכם הגלגול

בטבע החיים והשאלה בטבע המות : והנפש לא תחשב המות . ועל כן תחשב לקחת הדברים בגלגול לא בשאלה : **השוב** המבקש מה תחלל הגבור ברעה . בגוף רמה ותולעה אשר בעפר יסודו . וימס כעש חמודו . מוכן לנגע ועמיד לפגע . ויכלה כרגע . יצוא מטפה סרוחה . יסודה מגן עדניו לארץ ערבה ושוחה . ותהי נבלתו כסוחה :

איך יתגאה גוש עפר ואיך . יעלה שיאו לשמים : איכה לא יזכור כי עבר . מעבר שתן זה פעמים :

השלך על ה' יבך אשר הוא לבדו מותן תעלומה . ומאד מאד הוי שפל רוח שתקות אלוהי רמה . ודע כי גבורת האיש בשכלו . ועלמות האיש ביותר פעלו . וכחו בהכניע ילרו הרע . כי לבדו למרע . ואמר שלמה ע"ה טוב ארך אפים מגבור ומושל ברוחו מלובד עיר . ואמר המשורר לא בגבורת הסוס יחפץ ולא בשוקי האיש ירלה . רולה ה' למיחלים וכו' . ואמרתי אני :

במשביל אין אשר חבמה תשיחו . ואין גבור כאיש פושל ברוחו : ומכניע ליצרו זה חסר לב : וזה אמיץ וזה משגה בכחו :

ואמר החכם אין יופי פני אדם מועיל כשיהי' מת הסרגשות מהידיע' . ומה צלע צביריאות הגוף והנפש חולה . ומה טוב בחזק הגויה והרוח חלושה והולכת לכלה . **ואמר** החכם חלי הנפש קשה מחלי הגויה . ואמר כשיהיה הנפש בחולי סכלות יהיה המות רפואתה . וראה נער יפה תואר . וינסהו בדברים והנה הוא סכל . ויאמר הבית נאה אלא שהשוכן בו מכוער . ואמרתי אני :

נפש תוקיד גבוה לפי . פניו או הוד סותר רומה : למכבד מת יען קברו : אותו בתכריכי רקמה :

ומה יתפאר האדם בכח ועלמה . וזהם יתרון לחיה ולבהמה . והחמור ישא משא כפלים ממנו . וחאב ערבות יסדנו . ואמנם ימשול עליהם

בשכל ובחכמה . ובתחבולות יעשה לו מלחמה . ואמרתי אני :

לולי תבונת איש אשר יעשה . מעשיו בתחבולות אזי יהיה . אל בהמות יער עלי אדם . יתרון וכל שכך לגור אריה :

אמנם מדת הגבורה . כשישמש אותה האדם במקומה היא מאושרה . וממדות הגבורים המעלות . וממעלות ישרי לב הגדולות שלח יך לבס לכל חיד ותלחה . ולא ייראו ולא ירעזו ביום שואה ומשואה . סובלים בסבר פנים יפות תהפכות הימים . ולבס כשמיר חזק מזור לשאת האמים . ואמרתי אני :

מי הוא יקר נפש ומי הוא נאמן . רוח ואמיץ לב ואב הוא רחמן : גבר אשר לא יחרד לבו לאיד יבא ולא זע מפני ילדי זמן :

ואמר החכם השלם והחסיד הוא המעיין בדברים השלמים ויסבול התלאות ולינו חושש מפגעי הזמן הגדולים . כי אם לא יסבול

אוחס יפסידו הללחתו ויבואו עליו הדאגו' המוכעו' מעשות הפעלי' השלמי
 *ומקל' רוע המזל יקשה לסבול אותו. (פי' מל' ויקל משני ב"י. וכן מלח ומקלמו)
 וכשיקר' לאדם וישארו יורה על גדולת נפשו. *ומקלמו והוא קלל חבלו
 וכשיקר' לאדסויסכלהו לא יורה על גדולת נפשו. **ואמר** החכם העיון
 באמיתת הדבר' כזה שימאס האדם באמיתותיהם. והחשק עורון לחוש
 מהשיג המנוח. ואמר הדאגה על מה שלא היה רעה חולה: ואמרתי אני:

אם אד כמו סלע כמו פטיש אני: ואני במים אם התלאה רשע:

לבי בבואה יחזק כי היא כמו: °סחר מאורה יחזק בגשף:

(פי' מלח סחר היא הלצה מלשון חז"ל כ"ד שעות מיכסא סיהרא)

ייהי כאשר ראה המבקש להפרד מהגבור. אמר לו לוי. ויאמר לו אל

תסכן בעלמך ומכל רע שמרנו. ומה שחבל לעשות בתחבולה
 עשהו. ויך המבקש לדרכו והגבור שב למקומו. **הבן** בחזן מלאכתך.

ועתה בשדה לך אחר וצנית ביתך. גם מתרפא במלאכתו אח

הוא לבעל מנחית. יגיע כפיך כי תאכל אשריך ועוב לך. **אחר** הדברים

האלה שם המבקש פניו לחקור הללחת החכמ' וזמה היתה משתי ההללחו'

(פירוש העושר והגבורה) שלימה. ולמען כי שם חכמה נאמר על החכם

בחכמות המעשיות ועל המורגל במדות הילירות. חקר לו טרם חקירתו

הללחת החכם במעלות השכליות. ויבקש לו חרש חכם והוא ראש בעלי

אומניות. אז אמר לו אדוני המהיר במלאכתו עלמה לך ירצה האל עושיך.

ויאל כלי למעשיך. ראייתך חכם לב בכל מלאכה ומחשבות חושב. ומן

הבוקר ועד הערב לעשות בזהב ובכסף ובנחושת אהה לבדך יושב. ואתה

אשר האל נתן חכמה בלבך. ורוח נבון אין ראוי להיות המלאכה דיך.

ולכלות בו כל ימי חיך. אכן קבע עתים להחבוקן במעשה השם וצריאותיו.

והיה שוקד ללמוד חוקותיו ותורותיו. **השיבן** החרש לדק החכם

באמרו כי הלומד מן הקטנים דומה לאוכל ענבים קהות ושוחה יין מגתו.

והגני משיבך על דברך ומה עוב דבר בעתו. הלא ידעת כי אין חכמה

תערך אל המלאכה. יען עמה ירוח האדם כל קנין וכל מלאכה. ושם

זוה ה' את הברכה. ועמה תהיה פרחתו נקיים. מאין חטא ושגיאה.

ולא יחסר אכילה ושתייה. והשם יעזרך ועל ימיך יהיה לך. אם תעשה

כמזות המלוה יגיע כפיך כי תאכל אשריך ועוב לך. שמע מה שאמרו ז"ל

שהמלאכה מזכות האבות הילי כי זכות האבות הממון שנא' לולי אלהי אבי

אברהם ופחד יצחק היה לי. והמלאכה היליה הנפשות שנאמר את עניי

ואת יגיע כפי ראה אלהים ויוכח אמש. והמתעסק במלאכתו לא ידבק

בכפיו כל מוס. והבעלה מביאה לידי שעמוס. ומפני שלא יטורף האדם

לבריות ושלא יחיה במסכנות. לזו החכמים ז"ל אהוב את המלאכה ושנא

את הרצנו' . והנה מלאכת האדם ומעשה ידיו . על חכמת נפשו הם עדויו . ולפי חדודו במלאכתו . יהיה יתרון שכלו ודעתו . ראה כי כללאל כי בעבור היות נפשו בכל מלאכה ודעת . נאמר בעדו ואמלא אותו רוח אלהים בחכמה בתבונה ודעת . וזכרו החכמים כי סוחרים נכנסו בספינה ללכת בסחורה אל מדינה . ויהי סער גדול בים . והאניה חשבה להשבר מרוח סועה מסער ושאון גלי הים ודכים ויעילו כל סחורותיהם . כדי להקל מעליהם . והרוח הולכה האניה לאי רחוק מארץ . וילאו ממדינה למדינה רקים ונעורים . ומכל ממדינהם וחפלים אין כל להם כי ילאו נקיים מכל נכסיהם . וביניהם נמלא איש חכם בחכמת התשבורת . מסתכל בתבניתה ונפשו שרשיה חוקרת . וצולתו מהאניה . וראה נפשו עניה . כי הים הפשיטה ערומה מלבוש ממדינה . והליגה כיום הצרחה ערום ועריה . הלך ויתחבר לחכמי המדינה . המבקשים חכמה ואזהבי תבונה . ויראה חכמת התשבורת להם . והאיר בחכמתו עיניהם . ויכדוהו האנשים לחכמתו . ויתנו לו את שאלתו . וישמע הדבר אל המלך ויסורו אל משמעתו . וארוחתו ארוחת תמיד נתנו לו מאתו . והסוחרים האחרים . הי על הפתחים מחזירים . ולקץ ימים שלחו קרוביו ואזהביו מלאך לדרוש אתו שלומו . ויבואו אליו ויראה לו מעשה תקפו ועלמו . ואשר גדלוהו האנשים ואשר נשאוהו . וליועץ המלך נתגוהו . וכאשר ראה המלאך לשוב לשולחיו . אמר לו שילכו מה שיאמר לקרוביו ואחיו . ויאמר לו אמור להם כי אני מלווה להם שלא יגעו להעשיר והמלאכה תהיה דיים . ושיקמו סחורה שלא תטבע בים : ואמרתי אני :

קנה דבר אשר יעמוד לנפשך . בעורך חי והוא לאיש לברו :

ולא תיגע בדבר הוא לבלתיך והוא בלה והולך לאברו :

השיב המבקש אין הדבר כמו שחשבת . והנני מודיעך כי צוה לא לדקת . הלא ידעת כי בני אדם מנערכים למלאכות לקיום חייהם להוליא להם מן הארץ ולתקן מזונותיהם . להקיץ מלבושים להיוותם מחסה מקור ולכסות מערומיהם . וחלילה שתמנה המלאכה ממעלותם . מהחכמות המיוחדות בנפשותיהם . כי שאר בעלי חיים משיגים לכל זה והם מלאכה לא ידעו . ולהשיג לרכיהם לא ייעפו ולא יגעו . הסתכל בתולעת המשי היאך תארוג לבושה עליה . והעכביש תארוג מזודה ללוד ליד למאכליה . ותמלא ערף חוריה ומעונותיה והדבורה תשסה ביתה (סיוש מלשון ושיתה את האיפה יחזקאל מ"ה . והוא פעל נגזר מן השם ששה . ר"ל שהדבורה בחכמה בנחה ביתה בתמונת מנושה . והוא מה שקורין בלע"ז זעקס עק והוא ענין נפלא בטבעה . עיין בספר עקרים ותמלא בעינין זה נושם לנפשך) ואין יכולת באומנים המהירים . לעשות כאשר תעשינה הדבורים . ואע"פ שמעשה הבהמות טבעיים . ומעשה האדם בחיריים :

פלאים תחזה ודבר גבורה : בעבביש אשר רשתה מזורה :
 ואיכה יארוג תולע לבושו . ואיך ביתה תששה הרבורה :
שאל המבקש אל החרש אשאל ממך החרש החכם . מאחר כי בכל
 מלאכת מחשבת אתה מחוכם : ותחשוב כי אתה בכל פעליך רב
 פעלים . שתבאר לי שש שאלות בענין הפועלים : **השיב** החרש שאל
 ואני אשיבך כפי חכמתי . ומה שלא ידעתי שאל אותו מזולתי :
שאלה ראשונה מה ההפרש בין המלאכה והטבע ?

תשובה ההפרש ביניהם כי הטבע הוא אומן מצפנים . והוא יורד
 לעומק הדבר ומתפשט בכלו ויתקן בחכמה טובו וזרו .
 ואין כן האומן כי הוא יתקן הגרסה מבחוץ בלבד ויניח מה שבפנים
 הטבע מוסיף בשלש המרחקים מפני שיש לו יכולת לזון כי ההזננות דבר
 מסוגל בטבע על כן אינו זון זולתי הזנמת ובעל חיים . והאומן לא יוכל
 להוסיף כי אם בשני המרחקים אחר שירחק מן המרחק האחד כמו
 שעושים צבועה כשנפחין אותה : **שאלה** שנית הודיעני למה דברים
 יצטרך כל פועל לפעולתו . ואם יחסר אחד מהם לא תשלם מלאכתו :
תשובה הפועל מבני אדם מצטרך לארבעה דברים אשר הם משוני'
 אלו מאלו . אבל בעשיית הדבר כולם חברים והם החומר
 והמקום והזמן והתנועה והפועל הנפשי מצטרך לשנים מהם והם החומר
 והתנועה . והפועל השכלי מצטרך אל הזורה בלבד . אבל האל ית' וי"ת
 אינו מצטרך לדבר כי הוא מויליא יש מאין : **שאלה** שלישית הודיעני
 מה הם המלאכות שהם על הכונה הראשונה לקוחות . ושאר המלאכות
 להם כמשפחות ? **תשובה** הן שלש במנין . והם האריגה והחרישה
 והבנין . כי מפני שגולד האדם כך ומקבל הרשום במהרה . ואין לומר ושער
 עליו להיותו לו לסתרה . כי ערום נברא הצטרך אל האריג' להיות לו כסות
 בקרה . ותחת האריגה מלאכת הכנעה וזולתה כמו החפירה . ומפני
 שמצטרך אל מאכל אשר יאכלנו . כדי למלאות המקום הנתך ממנו . ולא
 ישלם לו זה אלא עם תבואת הארץ ופירותיה . הצטרך אל החרישה ותחתיה
 הטחינה וזולתה מחברותיה . ומפני שצריך להסתתר מהחמיומות והקרירות
 ומהחיות המזיקות . וללוד מזון למאכלו הצטרך אל הבנין לבנות בית לו
 ותחתיה מלאכת הנגר והדומה לה : **שאלה** רביעית מדוע מקלט בני
 אדם יש להם לבבון לעשות בכל מלאכה ומקלחם לא ? :

תשובה אמרו המעיינים בכחות הכוכבים אם ימשול על הגולד אחד
 משלשה כוכבים יהיה מוכן לדעת בכל מלאכה . והם מאדים
 ונוגה וכוכב . כי אי אפשר לכל מלאכה מצלתי תנועה וחדות וזריזות .
 והתנועה למאדים והזריזות לנוגה והחדות לכוכב ומי שימשול על מולדו

השמש לא ילמד המלאכה לגדולת נפשו כבני המלכים • ומי שימשול עליו
 דק לא ילמד המלאכה למיאוסו בעולם וענותותו ושהוא מסתפק במעט
 מדברי העולם והשתדלותו להשיג החיים האחרונים • ומי שימשול עליו
 שבתאי לא יחפץ במלאכה • לעלותו ואבד עצמו וירצה לחיות בשפלות
 ולשאול מבני אדם • ומי שמשול עליו הלבנה כמו כן לא יתלמד מפני
 שפלותו ומעוט הבנתו כמו הנשים : **שאלה** חמישית בכמה תנועות
 יתנועע האומן במעשהו ? **תשובה** בשבע • האחת עגולה והשש
 ישרות • * האחת* שלמה והשש חסרות • (פירוש היא התנועה לשש קצוות : והם
 מעלה ומטה ולד' רוחות תנועתם בקוים ישרים • האחת שלמה היא התנועה
 העגולה : כי התנועה העגולית היא השלמה שכל התנועות מפני שאין לה סוף
 וקצה • מש"כ התנועות האחרות ולכן תנועתם נקראו חסרות :

שאלה ששית היאך אמרו כי זה גם כן תלוי בעליומים • ומעשה אבות
 יעשו בנים ? **תשובה** לא ידעתי

בשרם כי תהלל איש • וחוקיר מעשיו נסה :
 והתבונן ותן מעם • לכל מעשה אשר יעשה :

יירי כאשר רצה המבקש להפרד מהחרש אמר לו לוי • ויאמר לו חבר
 לך מהמלאכות הנקיים אשר אין בה לעושה אותה קלון • והיה לו
 הגונה • ואשר תוכל לעשותה בימי הזקנה • וילך המבקש לדרכו והחרש
 ישב במקומו : **ויאמר** המבקש בלבו וגם אני שמעתי כי החכמים
 מזהירי' ללמד האדם אומנת נקיה • ותהיה לו לעזרה מילדי הזמן הגהפכי'
 כקשת רמיה • ואמרו ז"ל אי אפשר בלא בושם ובלא בורסי • אשרי מי
 שמלאכתו בושם ואוי לו למי שמלאכתו בורסי • והזכירו שילמד האדם
 מלאכה מעולה • אשר בעלה מולא חן בעיני בני אדם עמה ונעלה •

ואמרו כי מלאכת הרפואה מכל המלאכות חשובה • כי היא מלאכה
 וחכמה ואל חכמת הטבע קרובה :

כשתרצה להתלמד מלאכה • למד חכמת רפואה היא מעולה :
 ואם רופא תהי אל תחשוב כי תהי רופא לכל מכאוב ומחלה :
 ויש חולה אשר תגהה מזוור : ויש חולה אשר תוריד שאולה :

במח בה' בכל לבבך ואל בינתך אל תשען • גל אל ה' מעשיך ויכזבו
 מתחבתיך • שומר פיו ולשונו שומר מלכות נפשו : **יירי** כאשר

כלו תוכחות המבקש עם החרש • להסוכת עם הרופא דרוש דרש • וילך
 אל מדינה גדולה היה בה רופא מנוסה • והאל מנליה בידו כל אשר הוא
 עושה • ויבוא בתוך הבאים אל ביתו • איש איש לבקש רפואה ממחלתו •
 והוא יושב על כסאו בכבוד ובתפארת ויעט במעיל הסוד והאדרת • לבשה
 למען שש אדרת* לשון אדרת שער) ויולא כל אחד מהם כלי שמו • ויקחהו
 ועליו השים עינו • ויסתכל במראהו ועינו • ויגע אותם פעמים • ויחמו
 ויחמרו

ויחמרו* המים (לשון עכירות מלשון יהמו יחמרו מימיו • תהלים מ"ו) ויצט אל הענן אשר על פניהם • ובמראה שמריהם ותצניותיהם • ויאמר אל האחד זה השמן מורה על חולי' עולם הכבד ועל חולשת האלכטומא' וסיתוס הכבד • ואם לא ירפא בראשיתו אחריתו יהיה עדי אובד • וזה האחר מורה על חמימות גדול וחזק • וזה מורה על קרירות וכלל דבר קר בעליו ניזק • ויגזור על האחד שיחיה מחליו • ועל האחר שימות ורואיו יאמרו איו • ויאמר כי האחד בזיעה תהיה רפואתו • ולאחר אמר כי תהיה בלחך מעיו ארוכתו • ולאחר בהקיא הליחות אשר בקיבתו • כזה וכיוצא בו אמר למבקשים ממנו רפואות • ויאמר המבקש בלבו אין לו אלא דברי נבואות • ואם בכה זאת המלאכה לדעת כל זה על אמתתו • זו היא באמת חכמת האדם האמיתית ותכלית הללחתו • והנני אוחז בה ולא ארף ממנה • אבקשנה ככסף וכמעמונים אחפשנה • ויאמר אנסה עוד דברי הרופא • הרואה הנעלם והעמידות נופה • ומי יודע החכם הוא או סכל ואם זר מעשהו • ודבר פיהו אולי משגה הוא • וילך אחרו בלכתו לראות החולים • ויבאו לבית אים גדול ורב פעלים • והאיש חס יושב אוהלים • ולו בת למעל' שוכנת • ועל ערש דוי יושבת • וכפשה מהחולי דואבת • והיא לבדה נולדה לאביו מאין תאום ותאומה • על כן היתה רכה וענוגה העלמה • דדי בתולותיה לא עשו • וכפות רגליה הלג על הארץ לא נסו • כי האב שמר זאת הבת כאישון בת עין • וכל מחמדים נחשבו לו נגדה לאין • והיא בתולה ואיש לא ידעה • ועול הבעל לא עלה עליה • ויער הרופא יד ימינו אליה • וימשש את כל כליה • ויוסף לגלות זרוע השמאלית ועליה משש באצבעותיו • וישחמום כשעה חדא חושב מחשבותיו • והמבקש היה שובר * על כל מעשיו (פי' מפנה בשי"ן סגולת) • ואם הקנאה זו בוערה • וכמעט האכלהו כאכול קש לשון אש קנאתו לנערה • אז אמר וישא משלו • כי קנא ברופא ופעלו :

אם תאהב לעמוד בסוד אישים • יקרו וסחריהם היה צופה :
 וראות צבית חן אשר מעין • כל איש מסותרת היה רופא :

אחר כן אמר לאבי הנערה דבר סתר לי חליך • לזה להוילא כל אים מעליך • ויאמר הסתכלתי בחלי בתך ולי נגלה נגלה • והיא מחולי החשק חולה • ומאחבה מסותרת תוכחת מעולה • ושם האיש החשוק לו גלה • ועתה ראה בתך היפה בנשים • אשר ביופיה תלוד הנפשים • ותשלח רוח התאזה בישישים • ותסתכל יועז וחכם חרשים • ואם איך שומע לי • ולא תקשיב לקולי • מהרה תהיה זו האילה שלוחה • לאשמנים כמתים ויורדת לשוחה : **ויאמר** אבי הנערה אתה מוילא דבה על בתי הישרה • ואע"פ שהיית יודע ידיעה ברורה • היה לך להיות קלון כוסה • ותען הנערה

הנערה - אזי! הרופא דבר אליך הלא תעשה. ויתמה המבקש על דבריו
 ואמר גם זה פלא בעיני. ולא יוכל לדעת זה כי אם הגזיאים חזון מה'
 ויאמר עוד אשנה ללכת עמו. ואראה היקום דברו ונאמו:

וַיִּקְרָא:

אחריו לבית חולה אחר, אשר מעולם חליו בזנות היה בומר.
 וימשש פעם בזרועו. ויחשוב וימן ארוך ודבריו חליו הודיעו.
 אמר לו הסתכלתי בחלי הקשה. אשר מעולם כאצו כל טובה תנעה. ואני
 רואה בעין הלב החופשת. כל חדרי בטן והגולד רואה. כי אתה חושב שלך
 יש לנח בריאה. ואין הדבר כמו שחשבת הלא במחילה הלמח והריאה
 בריאה. וזה לך האות כי הגשימה כזדה והרוח נכאה. **וַיִּוֹסֶף** המבקש
 לתמוה על מה שראה. **וַיֹּאמֶר** דעת זה ממני פליאה. ואולי אמר
 לו זה המלאך בחלום או הסודע חליו במראה. לא אשקוע ולא אגזח עד
 שיבחנו דבריו. וארד לעומק אמריו ויהי בשבז הרופא לביתו כפל המבקש
 לפניו מלא קומתו. ויאמר לו יהי מקורך ברוך הרופא אשר על כל רופא
 נעלה. והסיר ה' מחוליך כל מחלה. ויעלה להם ארוכה ותעלה. וימחר
 יחישה להמיוחס ולהחלימם. למען תהיה משכורתך שלמה מעמם.
 הסתכלתי במעשיך והגם נפלאים. ודברך והגם דברי גזיאים. ואמת
 וליב כי אתה הטוב שברופאים. ומהתכנים אשר הגולד רואים. ואחר
 הודיע אלהים אותך. את כל זאת אין נבון וחכם כמורך. על כן כלתה נפשי
 לחכמתך. והגני מפיל תחנתי לפניך. שתודיעני מונה ראשי פרקים.
 ושתבאר לי גדרה ומקלת מהחלקים: **הַשִּׁיב** הרופא גדר זאת המלאכה
 ידיעת עיני האדם מול מה שיצריא ויחלה. ושמירת בריאותו בהיותו
 בריא והסרת חליו בהיותו חולה: **שְׂאֵל** המבקש אם כן הוא יש כחה
 לשמור תמיד הבריאות. ולהסיר כל חולי ולהכין לו רפואות? :

הַשִּׁיב

הרופא אינו כן הלא הרופא יעיין בשמירת הבריאות על האדם
 ולהסיר מחלתו. וישתדל בזה כפי יכלתו. ויעשה כל מעשיו
 כפי מה שתחייב מלאכתו. ואחרי כן יוחיל שיטה פרי לפעולתו. ואין
 עליו אשם אם נכזבה תוחלתו. והחולה לא ירפא. בלא יומו יספה. כי
 הוא קרב החובל יתקן כל לרכי האניה וינהיגה. ומה יוכל עשות אם יהיה
 סער גדול וישברנה. וכמנהיג הלבא יעשה תחבולות ויערוך הקרב בחכמה
 ודעה. וכוס מוכן ליום המלחמה ולה' התשועה. ואמרתי אזי:

בעת פועל תהי פועל. אשר יצלח שאל אל אל:
 ודע כי דרכך להיות. כחפצך אין בידך אל:
 ראה כי נושב הרוח י ולא כאשר אני תואל:

(פי' אל הוא כח מלשון יש לאל ידי)

והרופא הוא עוזר אל הטבע בשמור הגופים אל בריאותם ובהסיר

מהם

מהם מחלתם. ובעד הטבע נאמר ישלח דברו וירפאם וימלט משחיתותם ועל כן כשיחלש הטבע אין במעשה הרופא תועלת. ולהסיר המחלה אין בו יכולת. ואמרתי אני:

חולה ירא כי יספה אם טבעו חזק ירפא:
כי אין איש רופא תחלואים אך הטבע הוא הרופא:

והטבע הוא העושה כל מה שצריך בגופות בעלי חיים לעשותו. לא בשמירות הצריאות על הגוף הצריאה אלא כשיחלה ברפאו אוחו. כשישלשל ממנו החלמים שהם סבת חליותו. או בזיעה או בשתנו או בהלך המעיים. או בהקיא לוחות קיבתו. והרופא ומלאכת הרפואה משרתים אל הטבע במה שילטרך אליו מהשירות וזה כשישער לו החמרים שמתקרב אליהם כפי מה שצריך כמו האויר. והתנועה והשיצה והרחיכה והמאכלים והשינה והמשגל וההקאה. וכשיחלה ילטרך לו לשער לו הרפואו והדבריו שישיבהו אל הצריאות: **ואמר** *הר"ם ז"ל (הוא הדמ"ס) וכבר ביאר גל"נ"ס כי הוא היונים כלם כשיהיה משתבש עליהם החולי שהם לא היו מרפאים אותו דבר והיו עוזבים אותו אל הטבע. כי הוא מספיק ברפואות החלאים. ואמנם ילטרך אל הרופא לעזור אותו. והשיב אל ראז"י אשר דבר כי כשיהיה החולי חזק מהחולה אין תוחלת שיקום החולה מחליו ולא יועילה רופא בשום פנים. וכשיהיה כח החולה חזק מהחולי אין צורך אל הרופא כלל. כי הטבע ירפא אותו. אמנם כשיהיה כח החולה והחולי שווים אז ילטרך לרופא יעזור אל הטבע. וזה כשיהיה רופא מסיר. ורוב הרופאים יטעו. וחושבים שעוזרים הטבע והם משבשים פעלה. ועל כן אמר אריסטון. כי רוב מה שימות אמנם ימות מפני סבלות הרופאים בטבע: **ישאל** המבקש אם הרופא במלאכתו יש לו ידיעה אמיתית או מסופקת? ואם יש עליה ראיה ברורה. או הוא ממנה ריקה:

השיב הרופא דע כי רוב דבריה בנויים על אומדן הדעת ודבריו האומד והשיעור זאת המלאכה מודעת. ומאחר שזאת המלאכה אמדנית אי"א שלא יחטא ויטעה אע"פ שיהיה למעלה מצבוק"ראע. ואמנם ישבח מי שיחטא לעתים רחוקות וטעותו מועט. ואמר מצבוק"ראע אני משבח הרופא שטעותו מועט. כי הכזון בזאת החכמה יקשה מליאותו. ומצבוק"ראע חזר ספרים נכבדים בקלרה. אשר תועלתם גדולה ויתרה. והיו דבריו עמוקים אין מצין אותם. עד שקם גי"לינו וגלה מסתריהם ולפנותם והיה בקי ומומחה בזאת החכמה. ומנסה הדברים המועילים והמזיקים והוליא לאור כל תעלומה. אלא שחזר בארוכה ספריו. וערב דבריו דברים אין בהם תועלת והיה הפך מצבוק"ראע דבריו. ויש אומרי כי האריך כדי להעלים זאת החכמה. ושלא ישיגה האדם כי אם ביגיעה

עלומה. ואין זה מפועל המשכילים. אשר תמיד משתדלים להיות דבריהם על לומדיהם קלים. והחכמים משבחים לאבוק"ראט שהיה טבעו אך להבין הדברים. וגם גי'לינו בחכמת הטבע וההגיון חזר ספרים:

השיב המבקש אני מאמין אותך שהיה גיליוס במלאכ' הרפואה חכם ובתועלת איברי האדם. אבל שמעתי כי לעומק סתרי הטבע לא ירד ולא הבין סודם: **השיב** הרופא היאך תעזו פניך לחפא דברים אשר לא כן עליו. ואין לא תבזש ליחס סכלות אליו: **השיב** המבקש ראיתי כתוב שחבר ספר בזקנותו. כתב בו דברים הם ראיה על חולשת אומנתו. וזה תופס דבריו. **אמר** אין לי ידיעה אם העולם מהווה אם לא ואם יש אחריו דבר מחוץ. או אם אין דבר אחריו. ומאחר שאני אומר שאין לי ידיעה באלו הדברים מהמבואר כמו כן שאין לי ידיעה ביוזר כל מה שיש בזה העולם אם הוא גוף או זולתי גוף ואי זה מהמקומות מקומו ואמנם האלהים והכחות האלהיים. והם הכחות אשר פעליהם נמצאים בעולם אי אפשר שהיו אלא מלד הבורא ועל כן הם מורים עליו ומיוחסים אליו. ואין אני אומר בהם כמו שאמר פיטאג"אריש. אני איני יודע מענינם כל עיקר. אלא אני אומר שאין לי ידיעה בעצמם אבל שהם נמצאים אני יודע זה מפעליהם. ומאלו הפעלים הרכבת בעלי חיים. ומה שיראה בניחוש ובעונות ובראיות המלחמות וממעשי השם ית' וי"ת אשר יורה על כחו והשגחתו ביוזרי' שרפא אותי ממחלה היתה בי. ומה שיראה בים מהללם היורדים בו באניות אחר שהצבו להשבר ולשקוע בים באות. אשר ייראו אותו ויבטחו שישעו יורה ראיה ברורה על כחו הנפלא ואין אני רואה שיזיק לבני אדם שלא ידעו מהו הוא עלם הכחות האלהיים. ועל כן ראיתי לגדלם ולהללם כפי מה שיחייב הדת. ואני יודע שיש לנו נפש כמו שיודעים כל בני אדם. וזה כי אני רואה כי כל בני אדם קוראים לסבה אשר בה תהיה התנועה הבחירית וההרגש בזה שישגו בעלי חיים נפש. אבל עלם הנפש אני מודה שאין לי ידיעה בו וכל שכן שלא אדע אם היא מתה או זולתי מקבלת המות. עד כאן דבריו: **ושמעתי** מפי חכמים כי דבריו אלה ראיה כי על סוד חכמת הטבע לא עמד. ודברי הפילוסופים המבארים כל אלו הדברים לא למד. ואמרו כי אין ספק לחכם בחכמת הטבע במליאות הבורא י"ת ושאינו גוף ושמקרה הגוף לא ישיגו כמו שאין ספק במליאות השמש ואורו לעינים שיראוהו. ועל כן אמרו שאין ראוי לסמוך על דעת גיליוס ולא להשען על דבריו. אלא בחכמ' הרפואות לבדה ובה ראוי לקבל את אמריו: **ישאל** המבקש הודיעני ספרי הרפואה שראוי להשען עליהם. הרונה ללמוד דברי חכמים ולהיות מהם: **השיב** הרופא ספרי אבוקראט טובים מאוד ולריך ללמוד ספרי

גילינו שהם פירושיהם וספרי חקן ויחאק בן עמרם ספרים טובים
 ודבריהם קצרות במלות ובעינים רחבים. ודברי אל ראז"י בואת המלאכ'
 נכונים ומאד מועילים. והיה מומחה במלאכת הרפואות שמושכל ימיו
 החולים וספרי יחאק הישראלי מאוד מועילים. ודברי אל זח"ר אחווי טובים
 ואם הם קלים וספרי בן סנה מדוקדקים ומחכימים פתאים. ולא יבינום
 אלא החכמים אשר בואת החכמו' ובחכמת ההגיון בקיאים. והספר שחבר
 בן רש"ד הנקרא כליאת קב ונקי ואין בו פסולת. וכל דבריו נכונים ורצ
 התועלת. ורבינו משה ז"ל קצר ספרי גיליונם ובואת החכמה חבר ספרים
 וכל אמרותיו אמרות טהורות ודברים ברורים: **שאל** המבקש הודיעני
 צמה ידעת כי מחלת האשה. היתה מחלת החשק שהיא מכה אנושה.
 ושם החושק מזד זאת החכמה ידעת או מאחרים שמעת?

השיב הרופא מפני שאני חקרתי עיניו. בראותי הכחש ענה בפניה.
 ושאלתי אותה על מחלתה. והנה אין ממש בתשובתה. וחשבתי
 כי זה יקרה לאחד משני דברים. או שהיה מזל עולם המחלה ושהחלטים
 השחורים עליה גזורים. או שתרצה דואגת על דבר לא תרצה לגלותו
 ותחבייש מלהודיע אותו. ובחשוב אלו הדברים זכרו שם איש אחד לפניו.
 וכששמעה שמו השתנו פניה ובראותי זה נושטתי דפק זרוע האשה וראיתי
 והנה השתנה הדפק. ומהר תנועתו כי לא יכול הלצ להתאפק. על כן
 לקחתי ראייה ממסירות הדפק וחושו. כי נפשה קשורה בנפשו:

שאל המבקש ובמה ידעת שהחולה היה חושב שילמח לו למח ברי אחו.
 ולא היה כן אלא הלמח היה במחילתו? **השיב** הרופא מפני
 שהסתכלתי בציבותיו. והנה בארובה אשר מראשותיו. עשבים מועילים
 ללמח הריאה. והרופאים זכרו שהם לו רפואה ושערתו בנפשי כי הוצאו
 בית החולה תחלה. לרפאות זאת המחלה וידעתי כי הלמח היה במחילתו
 מחידוד הקדחת וקושי נשימותו ויוצם שעולו בתחלתו. ושהיה מרגיש
 בדופן כאלו במחט דוקרין אותו: **שאל** המבקש ומה לורך לעשות אלו
 התחבולות בתחלואים ולהעשות אלו השומעים והרואים?

השיב הרופא כדי להוקיר זאת המלאכה בעיני הממון. ולולי זה לא
 היה משיג הרופא אל הממון. ולא היו מבקשים לו אפי' שירפא
 חנם. וכן נאמר עוב שברופאים לגיהנם. כי תכלית זאת המלאכה רפואת
 המחלה. והם ישימו התכלית הריוח ותהיה המתנה גדולה. ולולי פתיות
 בני האדם וסכלותם. היו נשענים על הטבע במחלתם. ולא היו מתנים
 שבר לרופא. שאי אפשר שיחזיק אותם ויוריד לשחת גויטתו ואלמר המשורר:

אמר זמן לבסיל היה רופא. תמית בני אדם וקח ממנוגם:
 לך יתרון על מלאכי מות. כי הם ימיתון האנוש ובחנם:
 ועל

ועל כן יש מי שאמר כאשר אלו התחבולות ראה. שלא נשאר מהכשף
 בין בני אדם אלא מלאכת הרפואה: **אמר** המבקש אל הרופא
 אשאל ממך שתבאר לי שתי עשרה שאלות מזהות החכמה: כי לא ידעתי
 מעמיהם ותא ותי לדעתן עזומה: **השיב** הרופא שאל ואני אשיבך כפי
 שלי. וכפי מה שנסיתי בזה החכמה בימי שלי: **שאלה** ראשונה
 הודיעני טעם למה שאמרו הרופאי' כי היין מוסיף בכאב שותו אם ישתו
 כשהוא רעב. ויסיר עם האכילה כאב הכואב?: **תשובה** הטעם
 מפני שהיין מחמם מקום הכאב וימלא האיברים קיטורים רבים חמים
 והאברים נמשכים מחמת המלוי. ויסיר הכאב עם האכילה מפני שמחדש
 באיברי הכאב אשר נלח עליו הקרירות חמום שוב ויעלה מעט מעט מאין
 קמור רב ויפתח סתומי המקומות שגדבק בה' המותר וירקק המותרים
 העבים. והסבה הכוללת שיועיל היין לכל מי שיש לו כאב. מפני כי בחדשו
 התנועה יבעל הכאב: **שאלה** שנית למה יהיה הלזון מעכל ולא
 יתעכל?: **תשובה** מפני שאינו מעכל בכל חלקיו אלא בעלם הדק
 אשר בו וכשיכלה ישאר העלם העב ולא יוכל הכח לעכלו:

שאלה ג' מה הסבה שירזה מי שדמו הרבה וישמן מי שדמו מועט
 והיה ראוי להיות הדבר בהפך. תשובה ירזה מי שדמו הרבה
 להפסד הדם אשר בצער. ושאינו נוזן ממנו אלא מעט. ומפני רוע הדם
 אשר בעורקים הדופקים. וישמן מי שדמו מועט מפני שהדם מתפשט
 בצער ויוזן ממנו הרבה ועל כן ימעט בעורקים וישמן בצער וכשישמן
 הצער ישמן כל הגוף: **שאלה** רביעית איך תחיד פרישת הקיבה החלב
 הקפוא באלטומכא והדם הקפוא בריאה. והחלב אשר מחוץ מקפואה.
 ואיך ההפכים תעשה. וזה דבר מנוסה?: **תשובה** מפני כי טבעה
 להחיד כל קפוא מדם וחלב ולהקפוא כל דבר נתך וזה מפני היותה
 עפרורית: **שאלה** חמישית איך היה השתן השחור מורה על שריפת
 החלטים מחוס גדול ועל גלוח הקור ואיך יורה על דבר והפכו וזמה יוכר
 מאיזה משניהם מולד?: **תשובה** מפני שטבע החום והקור לעשות
 אלה השני פעלים. ומה שפועלו החום יקדמו אליו בהכרח הגוונים המוריי'
 על החום כגון והאש ומה שפועלו הקור יקדימו לו גוון יורה על הקור כירוק
 וככרתי. ועוד כי מה שהוא מנגלוח החום ריחו רע. ואין כן בהווה מנגלוח
 הקור: **שאלה** ששית למה תולד האבן בכליות בקטנים ובגדולים
 בצועתם?: **תשובה** מפני שהדברי' הטבעיים בגדולי' חזקים ויטיבו
 החלטים העבים בכח חומם וירדו אל הבעה בשבילים אשר בכליות.
 ומפני שהבעה בטבעה קרה ומועטת הדם יקפא בה אותם החלטים עד
 שיהיו כאבן וזה בקטנים בהפך כי הפעלים הטבעיים בהם חלופים מאד
 ומלפיהם

עבים ואין בחומם העצמי כח להתיכס • וכשישעכבו יקפאז מעט עד
 שחוליד אכן : **שאלה** שביעית למה היה הזרע הנקרא בז"ר קטו"נא
 אם ישתוהו שלם יהיה רפואה • ואם יאכלהו עמון יהיה סם המות :

תשובה מפני כי מה שעל קליפתו וקליפתו קר מאוד וקמחו חס מאוד
 עד שעושה חבורה • וקליפתו מחילה ביניהם • ואם ישתוהו

שלם לא יעבור כח קמחו הקליפה • ועל כן היה העמון פותח לאמחים
 והשלם מסגיר אותם ומשיב לאחור החלטים : **שאלה** שמינית למה

ילמחו עורקי הלז מחללו השמאלי ולא מן הימיני : **תשובה** מפני
 שהימיני קרוב עהכבד וזה החלל הוא מדור במלוי הדם כי ממנו ימשוך

המזון אליו : **שאלה** תשיעי' מפני מה היו עורקי הלז משתי קרומות •
 ועורקי הכבד מקרום אחד לדדו והיה העורק המגיע אל הריאה מהלז

מקרום אחד והוא הנקרא העורק הורדי : **תשובה** היות עורקי הלז
 משתי קרומות מפני תנועת הרוח החזקה אשר בהם • ובעבור שתהיה

הרוח שמורה היה הכלי חזק והיה העורק הורדי מקרום אחד מפני
 שיהיה רך ויקל עליו להתקבץ ולהתפשט ולמנון שיזב ממנו אל הריאה

מהדס הדק האוירי הגאות לעלם הריאה ועוד כי מפני שהריא' רכה לא
 הלטרך לשני קרומות מה שאין כן בשאר האיברים שהם קשים :

שאלה עשירית למה לא יהיה הגולד בשמיני ויהיה הגולד בשביעי
 ובתשיעי : **תשובה** זכרו הרופאי' כי הגולד בשביעי ילא

מהרח' קודם שיחלה והגולד בתשיעי נשאר ברחם עד שנמלט מהחולי
 שיקרה לו בשמיני • כי בשמיני יקרו לעובר מקרים שונים וזיקוהו • האחד

מה שיקרה לי ברחם והשני שיכויו הענין אשר בין מקומו ברחם ובין מקומו
 באויר • והסבה שיחלה בשמיני מפני שהוא מתנועע בשביעי תנועה חזקה

ללאות מהרחם בחודש השביעי ואם הוא חלש ולא יוכל לסתורם לא ימלט
 משני דברים • או שימות מחמת אותו נזק וילא נפל • או שישאר ברחם

ויחלה וישאר בו עד שירפא וזה עד ארבעים יום • ואם ישאר עד החודש
 העשירי ימלט יותר מאותן החלאים • והראיה כי העובר יחלה בחודש

השמיני כי כל המעוברת הן בשמיני חלושות ויותר כבדות ממה שהם
 בשאר חדשים ועניני האמות דבוקים בעניני העוברים : **שאלה** אחת

עשרה למה היו הקרומות מקיפים העובר שלשה : **תשובה** מפני
 שהקרום האחד המורכב מעורקים דופקים וזולתי דופקים והוא הנקרא

שליה הולרך אליו למזון העובר • והשני הולרך אליו להיותו מקום לשתן
 העובר • והשלישי הולרך אליו להיותו מקום לזיעתו : **שאלה** שנים

עשרה אחת מהאברים נולד תחלה כי אם תאמר הלז היאך נזון בלא כבד
 ולאטומכא • ואם תאמר הכבד היאך התבשל המזון בלא חום

הלב: **תשובה** לא ידעתי. **אמר** המבקש בלבו ועל זה כאמר
 כאשר איך יודע מה דרך החיים בעלמים בזמן המלאה ככה לא חלע את
 מעשה האלהים אשר ידע את הכל:

אמת כי מאנוש דעת פליאה. ואיך ברא אלהים הבריאה:

ומה דרך נפשות אחרי מות והעצמים בבטן המלאה:

אחרי כן קרא המבקש עם הרופא ספרי הרפואות ושמש עמו החולי:
 ויסי כאשר ראה להפריד ממנו: אמר לו חלוי הרופא. חלוי. אמר

לו שמור בריאותך בהשמרך מאכול אכילה גסה רק לשבעה. ובעצרך
 עלולות היגיעה. וילך המבקש לדרכו וסרופא שב למקומו. למען תלך
 בדרך טובים וארחות ידיוקים תשמור. פלס מעגל רגליך וכל דרכיך. בכל
 עת יהיה בנדיך לבינים ושמן על ראשך אל יחסר **אחר** הדברים האלה
 בקש המבקש להסתובן במדות החמודות. ולדעת תכלית מעלת השועים
 הנכבדות. הלוכשי' כמות או"ר והבגדים היקרים. הדומים לפנים רחבים
 מלמטה ומלמעלה לריים. החלקים כספורן וכמרגלית נאים. ומעליהם יסירו
 הבגדים וישימו הנקיף הטור על ראשם. כי אז יהיה המלאך עומד
 לנגדם. ונראה לנפשם וימלא אדם טהור לב אשר לו עשר ידות בכל מדה
 יקרה. וכל אמרתו לרופא וברה. אהב טהור לב מואס רע ותמיד חושק
 לשפוט עמיו עם ולהושיע לבני אביון לכח עושה אים לדיק תמי' בדורותיו
 ובנקודת האמצעות העמיד מדותיו. ויבחר מהקלוות ובתוך עמד וסרגל
 מנעוריו ללכת בדרך תמימים. ולמד כל מעשיו שלמים. לא יוסף עליהם
 ולא יגרע. ולא נטה ימין ושמאל ושמר רגלו מרע. לא רגל על לשונו לא
 עשה לרעהו רעה וחרפה לא נשא על קרובו. הולך תמים ופועל לזק ודובר
 אמת בלבו. לא ישב עם מחי שוא ועם בעלמים לא יבא. שומע חרפתו
 ושוקח וחמס חומסו נשא. כדרך ישרי לב שלא לגמול לשלומיהם רע אלא
 משמע ודומה ומשא. תוכו כצרו ולשונו מה שבלבו אומרת. ואהבתו גלוי
 ושנאתו לא מסותרת: **ואמר** החכם וגדול הנפש יאהב בפרסום וישנא

הפרסום כי השנאה המסותרת מפועל המפחד:

בשתשנא אנוש שנאה גלויה. שנא אותו בלא שפתי רמיה:

ואם תאהב תהי לו אהבתך מזוקקת ומכל סיג נקיה:

נעלה האיש על כל בני דורו. בתום מעשהו וישרו. וישם על ראשו
 עטרת הענוה. ועשות לו שמחה וחדוה. מאס בצלע מעשקות
 והכניע הסאווה. וילך מנגד לאיש כסיל וברה. ולחברה עם פועלי און לא
 ארח. וירחק מעל רשעי ארץ ולא עמד בסודם. וימלא חן ושכל טוב בעיני
 אלהים ואדם:

כשתקנה לך מרה חמורה. עלי רום נפשך תהיה לערה:

ואז תיקר בעיני כל ויצא. לך שם טוב בכל קהל ועדה:

ואמר

ואמר החכם אין דבר שמורה על דעת הדעתן כמורה הטוב. ואמר
אין דבר שגולה אל דבר טוב מהענוה אל החכמה. ומסיכולת
אל המחילה. ואמר מי שאינו מושל ברוח אין שכלו שלם. ואמר אין למי
שאין לו יכולת טוב מן הסכל. ואמר חלק האדם מאינו לנפשו וחלקו
מלשונו לזולתו. ואמרתי אני :

דברתך תהיה לבל לא תחטא אחת ויהיה שמעך כפלים :
וראה אשר על בן בראך אל בפה. אחת וברא לך שתי אזנים :
וצוה החכם ואמר הסתר שכלך ומליך ולא תראם אלא בעתם כי לא
יטיבו בכל עת. אמנם יטיבו בעתם. ואם תחטא ותדבר בהם
שלא בעתם תסבב השפלות לשכלך ולדבריך. ולא יהיה להם דבר ותפארת.
ושלמה ע"ה אמר ודבר בעתו מה טוב. מכלל שלא יהיה טוב אלא בעתו :
אמר לו המבקש יברך ה' ויהי לך דרך הר הקודש. ומליון יסעדך וישלח
עורך מקודש. הסתכלתי במעלותיך היקרות. והתבוננתי
בפעולותיך הישירות. והנה הליכת דרך השלמים במעשיהם. ואחזת ארץ
התמימים במעדיהם. כי את עני במתנותיך הושעת. ונפש נענה
השבעת. וארשת שפתיך לא מנעת. ועתים לתורה קבעת. ומכל שואל
הפקת זממו כפי משאלו. תאות לבו נתת לו. ואתה שלם בכל מדה שלמה.
אכן חסרת המעלה הרמה שהיא מעלת השכל והחכמה. ואחר שהתחלת
לעלות במעלות השלמות וכבשת מקלטן היה גומר. ואל יחר בעיני אדוני
החסיד מה שאני אומר. כי כשתסתכל בדברי בעין שכלך ולבך. אז תחזה
כי אני יוצאך הענה ההוגנת לך. ולולי כי ידעתוך לבקש השלמות מהיר.
לא הייתי הזכירך זה כל שכן שאהיה מזכיר. ואחרי הודיע אל הים אותך
ההצעות דע התכליות. ואחר שקנית היגרות קנה השכליות. כי חיים הם
למואלהין. ושלוס כל נתיבותיהן :

אחר היותך במפעליך : תמים וחסרון אין במעלליך :
חושה להשלים שכלך כי אז תהי. שלם ואיש לא יערוך אליך :
ובשמוע האיש דברי המבקש לעק לעקה גדולה ושאי לו כלביא.
ויאמר לדקו האומרים כי הנער נער אלו היה נביא. ויאמר
הקשב המבקש דברי דעת ומזימה. והחרש והאלפך חכמה. הלא ידעת כי
אין שלמות בשלמות הפעלים. ותכלית האדם יושר המעללים. הסתכל
בחרתנו הקדושה והטהורה. כי על כל הפעלים הטובים מזכירה.
ולתרחק מהמדות הרעות. ולעשות הפעולות המעולות ולעוזב הגרועות.
יען המדות הטובות סדר בני אדם מעמידות. והרעות יותר מפסידות.
ותהיינה מורת רוח והגויות מאבדות. והנפשות מוליכות לאבדון ולחדרי
מות וירדות. והזכירה על הנדיבות כי היא מדה שלמה ויקרה. כמו
שהכילות מדה גרועה וחסרה. ובעליה קלרי יד ומארים במארה. והכילות

משחית בעליה ועד עפר ישחמו • ומתן אדם ירחיב לו ולפני גדולים יתחמו • והכילי חומס נפשו ועליה קושר • וחכמים ז"ל אמרו כל מאן דלית הוא וחתן לית הוא כשר • ושאלו לחכם במה דומין מעשה בני אדם למעשה השם ויאמר בהעִיב אל בני אדם • ואמר הכילות חולי און לו רפואה • ואמר הכילות ראש החללה: **וְאֵתָהּ** המבקש תשוב לטובתה • ולבך תשית לדעת • ואחר אשר האל נתן בלבך לבקש חכמה • ורוח נכון חדש בקרבך לחקור דעת ומזימה אחלה פניך שחלין הלילה עמי וכל מחסורך עלי • ולא תבוש מלהודיע לרבך אלי • ואני אשמיעך דברי תמימי דרך הערבים • וגרוה דודים עד הבוקר נתעלסה באהבים: **וְיֵאמֶר** המבקש למה זה אמלא חן בעיניך אדוני • כי און לי דבר ואון להטריח שום אדם רלוני • **יֵעַן** האיש מנעורי תאבתי לחברת מבקש חכמה ונכספתי אליו • ולא ראיתי משכיל שלא רחמתי עליו • וחלילה שתהיה לי לעורח אלא אקחה פת לחם ותסעד לבך ותלך אחרי כן • ויאמר לאשר על ביתו טובה טובה והכן • כי אחי יאכל זה בזהרים • כי הוא מן המבקשים חכמה ומן האנשים אשר כל מעשיהם לשם שמים • והמשרת הכין מאכלים טובים ויתן לפניהם • ואשר ישיג לחמשה בני אדם השיס לפני שניהם • ויאכלו ויוותרו • וגוה לתת לעניים מה שהשאירו • ויאמר המבקש לאיש ההוא מה טובו מעשיך וכמה הם יקרים • ואתה מהלדיקים שעושים הרבה ומעט אומרים • וברשותך אומר שנפתח פינו • ובדברי חכמה יאירו דברינו • ולא יהיה מהשולחנות אשר מלאו קיא שולחנו • אלא יהיה כשולחן לפני ה' ערוך • ובחסדך שהלמדני יושר המעשים אשר עמס ילליה האדם בזה העולם הקרר ויזכה לעולם ארוך • ויאמר לו החסיד טוב הדבר אשר דברת יהיה מקורך ברוך:

אחר אבלך אם לא תזכיר חסדי אל הוא קנך:

נבזה אבלך ובאלו קיא צואה מלא שולחנך:

אמר החסיד דע כי המדות הטובות הם נקודת בהרגל ועל כן לרדיק האדם להרגיל נפשו בהם • ויברח מהקלוות עד שימלא האמלעות ויש בני אדם שמזגם רע ולא יקנו אותם אלא בקושי ובהרגל גדול ואפשר שלא יקנו אותם בכל זה • וכן אמר שלמה ע"ה אם תכתוש את האויל במכתש • וחלו הם המזוקים בעשותם הפעלים הטובים • כי הם מוכרחים בעשותם מפני שהם הפך מזגם • אבל מי שמזגם המזג הטוב הם שמחים בעשותם המעשים הטובים • וכן אמר שלמה ע"ה שמחה ללדיק עשות משפט ומחטה לפועלי און • ועל כן היו האנשים שלא היו מוכנים בטבעם לקבל המדות הטובות נהפכים במהרה ולדרך הרעה ישומו • ומשמרים הבלי שוא חסדם יעזבו • ואמר החכם הפעלים שאינם מהאדם בטבע נהפכים

הפכים צמורה יותר מהרוח הנושבת - ואמרתיו אני :

בני איש אשר אין במבטם לעשות טוב ; למבטם יעוובו חיש וחסדם ;
וממשילם לעושים טוב במבטם . כמו ממשיל לאדם המאורס :

ואמר החכם בני אדם יש מהם שיש לו עובת ההסתכלות . ויש לו כח

בנפשו לעשות מה שיחייבהו ההסתכלות . וזה הוא הנקרא אלל

החכמים בן חורין . ויש מהם מי שחסר אלו השנים . והוא הנקרא אלל

החכמים בהמני והעבד . ומהם מי שחסר הכח לעשות מה שחייב

ההסתכלות . ויש לו עובת ההסתכלו' . וזהו תחת הראשון בכבודות ואמנם

היה מה שקרה אותו לבטלה כי לא יועילה . ומהם מי שחסר עובת

ההסתכלות ויש לו כח לעשות מה שיחייבהו ההסתכלות . וזהו מי שמסתכל

בהסתגות זולתו . ואם יהיה מקבל מהמנהיגו יהיה מוליד ברב פעלותו

ויאל מעבדות לחרות . ואם לא יקבל מהמנהיגו יהיה בהמני . ואמר

והשלמות הי"רי היא אמונות בין שני דברים גרועים האחד מלד התוספת

והשני מלד החסרון . ואמנם היה שלמותו משני שכונתו . האמלעית

במקרים הנפעלים כלומר בהפעלו' והפעלים ועל כן היה מליאות הדבר

השלם קשה מפני כי לקיחת האמונות בכל דבר מהמקרים קשה ודוגמת

זה האמונות המסבה כי לא יוכל לקחת אותה כל אחד אלא היודע אותה .

וכמו כן הכעס ונתינת הממון הוא קל ויכול עליו כל אחד אבל לעשות זה

כמו שלריך . ובשיעור הלריך . ובעת הלריך ובמקום הלריך אין כל אחד

יכול לעשות זה ואינו דבר קל וזהו הפועל הטוב והמשובח הגאה . ומפני

שמליאות האמונות על האמתה קשה . החייב שגבש המדרגה הקרובה

מהאמונות מאחר שלא נוכל על האמונות . והוא שנעשה הדבר פחות

ממה שאפשר . ואפשר שנוכל לעשות זה הפועל על לז זה הלד . והוא

שנביע אל הרעות שאנחנו נוטים עליהם בטבע כי מקלת בני אדם נוטים

למקלת הרעות בטבע ואשר בו נודע הדבר שאנו נוטים אליו . הוא התענוג

וההיזק שיקרה לנו באותו דבר כלומר שהרע נוטים אליו נתענג בו יותר .

ואשר אנחנו ממנו רחוק יהיה היזקו בו יותר . וכשנעמוד בזה הדרך על

זה החייב עלינו שנמשוך נפשותינו להפך אותו הלד כי כל הנרחק

מהטעות בבחירתו נקריב מאד מאמונות בטבע כשנעזוב נפשנו לטבע

כמו שיקרה למיטרים לעץ המעוקל שהם יסמכוהו אל לז שהוא הפך עד

שירחיקוהו מהישר וכשיניחוהו ישוב ישר : **ואמר** חכם ושורש הדבר

בנדיבות שלא תקפוץ ידך מתת' למי שאתה מחוייב לתת לו כפי שראוי

לתת לו . ואת תוכל להוסיף על מה שראוי לתת לו . ושתעשה חסד עם מי

שאיך מחוייב לעשות עמו עשה . ודע כי מה שהולאת ממנו לבטלה

תחסרהו כשתלך אליו : **וישורש** הדבר בדבור שתזכר שלא תטעה

ואם

ואם תוכל שיהיו דברייך נחיים יהיה יותר טוב • והדבור ראיה על מה שבלב
 וב"א יקחו ראיה ממנו על המדבר יותר ממה שיהיו מעידים עליו עדים
 רבים • וכן נאמר הודאת בעל דין כמאה עדים • ויש מהדבור ממיט כמי
 שמדבר דברים רעים כנגד המלך או בעל הממשלה. ועל זה הזהיר שלמה
 ע"ה ואמר גם במדעך אל תקלל מלך ובחדר משכבך אל תקלל עשיר • כל
 שכן שיקלל אותו בדבורו צפרהסיה • וכמו שמדבר דברי כפירה שהם
 סוחרי דבר מדברי הדת : **ואמר** החכם מי שצוה הימום המיטו
 הימום • ויש ממנו מזיק כמי שמדבר דברים רעים צבי אדם או מדבר
 דברים קלים שהם סבה שיבושו שומעיו • ועל כן לא ידבר המשכיל עד
 שיחשוב צוה שיראה לדבר וימעיט דבריו כפי יכלתו : **וישורש** הדבר
 בפרנסה שלא תתעלל מלבקש המותר שאין בו חטא • ושחטיב שעור מה
 שחתן ומה שחוליא • ואל ישיאך צוה מרחב שתייה בו כי הגדול צבי אדם
 הוא לריך לשער יותר מה שיתן ומה שיוציא • והמלכים יותר לריכים לזה
 מההמון כי ההמון יחיו בלא עושר והמלכים אין להם קיום אלא בעושר :
ואמר אם תראה ללבוש לבוש התפארת ולעדו' עדי הכבוד ההמון
 וללכת הדרך שאין בה מכשול היה חכם * כסכל ומדבר כאלם* .
 (פי' שלא יתפאר בחמתו אלא יראה את עצמו כאלו הוא סכל • וזהו אמרו היה חכם
 כסכל • וימעט בדבורו • והוא מדבר כאלם כמו שמבאר והולך) כי החכמה תדריך
 אותך באמת ותורך • ומעוט מה שתהלל עלמך בחכמה יגרש ממך הקנאה
 והדבור כשתארך אליו עמו תגיע ללרך • אבל השתיקה תועיל אותך
 האהבה וישוב הדעת : **ואמר** השמר משררות המלכות וכן אמר שלמה
 ע"ה אל תתהדר לפני מלך • ומשררות העושר וכן אמר שלמה ע"ה אל
 תיגע להעשיר מבינתך חל • ומשררות הנערות ושררות המעלה וכן אמרו
 ז"ל נגד שמים אבד שמים • כי אין דבר מאלו אלא רעות רוח יסור השכל
 ויאבד ישוב הדעת ויטריד הלב והשמע והראות צוה שאינו מועיל :

ואמר ודע כי מפרישתך מצבי אדם יקנה לך השנאה וקרבתך אליהם
 תקנה לך החבר הרע והחברים הרעים יותר מזיק משנאה
 האויבים : **ואמר** לבש אלל צבי אדם שני לבושים אין למשכיל מום מהם
 ואין חיים ואין עושר אלא עמם • לבוש פרישות והתבודדות מצבי אדם
 תלצוהו על ההמון ולא יתחברו עמך ואתה כזה ומשתמר ומתחזק
 מעלמך : ולבוש חבורה תלבוש אותו אלל היחידים מהנאמני' ותתחבר עמם
 בלב עהור ותגלה להם סודך : **ואמר** הזהר מגערת הכעס • וגערת
 נעירת האיבה וגערת הסכלות • ולהכניע לכל א' מאלו השתדל להכין
 הכנה מהענוה והמחשבה וההסתכלות וזכרון האחרית ובקשת השלמות •
 ודע כי לא חוכל להכניעם אלא בהשתדלות גדול • ואם תמועט ההכנה
 להכניע

להכניע הטבעי' המתגברי' יהיה הסבה שתסגר בידם • כי אין אחד מז"א נעזב מכל טבע רוע ילירה. ואמנם היתרונות בין בני אדם בכללות הטבעים הרעים אבל שיהיה נמלט אחד משיהי' בו מאותם הטבעים אין בזה בטחון ומנוס אלא שהאדם החזק כשישדל להכניעם כשיתגברו ימיתם מהרה עד כאלו אינם בו והם נסתרי' בהסתר האש כאבן שתלא ממנו כשמקישו' עליו כי כשימלא מעורר מסבה או מהתרשלות יהיה נראים אותם הטבעי' כהראות האש בהקש' ואחר כך לא יתחיל היזק אותם הטבעים אלא בצעליהם כמו שלא תתחיל האש אלא בעץ שהיתה בו : **ואמר** ויהיה מה שתעיין בו העיין שונאך ומי שיקנא בך שתדע שלא יועליך שחודיע לשונאך שהוא שונא לך מפני כי תזהירהו להשמר ממך . ותבעיר אש שנאחו וכשתוכל להזיק לו ולא עשית זה אז הגעת למעלה גדולה ממעלות הנפש : **ואמר** לא תקח הקללה והגדוף כלי זיון כי הם לא יעשו חבורה בנפש ולא בממון ולא במעלה :

ואמר יש מן האויבים שרריך האדם להשתדל להמיתם יו"ש מהם שרריך להתרחק מהסיו"ש מהם שרריך שישתדל לעשות שלום עמם : ורריך האדם לדעת אותם . כפי מדרגותיהם : **ואמר** והחברי' שלשה יש מהם כמזון שלא תוכל לעמוד בלחם • ומהם כרפואה שתלמדך לה' לפעמים . ומהם כמדורה שאיך לריך לעולם : **ואמר** ודע כי יש נדיבות שהיא ככילות . ויש מהירות הדבור שהיא כעילגית • ויש חכמה שהיא כסכלות • ועל כן אם תוכל שלא תהיה מתנתק כילות ולא מה שתבאר רבוי דברים בלא תועלת ולא חכמתך כמשא כבד עליך עשה זה : **ואמר** אל יישר בעיניך מי שמכבד אותך למעלת ממשלה • כי הממשלה מהרה תתהפך . ולא מי שיכבדוך מפני עשרך כי מהרה יכל' . ולא מי שיכבדוך מפני היחוס כי היחסים הגרועים שבמעלו' הטובות' אבל כשיכבדוך מפני שמירת הדת ויקר הנפש זה יישר בעיניך כי יקר נפשך לא יסור ממך בזה העולם ושכר שמירת הדת . באחרת . **ואמר** קחת המועט טוב מעזיבת הכל : **ויאמר** המבקש' אל החסיד האל שרך יכפול . וגורניך בין המלאכים אשר לפניו יפול . וכאשר גופי הרעב מכל מעדן השבעת . וכפשי הנענה בדברי מוסר דשנת . וחכמה לה' לרוצ הודעת • ותוליאני לרוייה באחרותיך ותוכחתיך • כן יתך ה' תמיד וישבע בלחלוחות נפשך ויתליץ עלמותיך :

פיך דברי מוסר אוסף בהם חרפות סכלות אוסף :

על כן טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף :

ויוסף עוד המבקש ויאמר אל החסיד אשאל ממך במדות הנפש שמונה שאלות . אולי יש בפיך עליהן תשובות מעולות :

ייען החסיד שאל כי לא אכחד ממך ממה שידעתי : אבל אגיד לך דעתי ומה ששמעתי : **שאלה** ראשונה למה אמרו שאי אפשר שימלא ברעות השלמה יותר מרע אחד לבדו ? : **תשובה** כמו שאי אפשר שיחזוק האיש האחר לרבים יחדיו כי כל מה שהוא בתכלית הרבוי עשוי יחייב שייהיה מזורף כל אחד . כי מה שהוא בתכלית הוא אחד . כן א"א שייהיה האיש האחד רע אל רבים והוא בתכלית . כי מה שישתקף עמו זולתו אינו בתכלית : **שאלה** שנית למה אמרו כי דברי החכמים במדות נאמרים על דרך הרושם . כלומר מה שכולל הרב לא על דרך הדקדוק ? : **תשובה** מפני שהדקדוק בכל דבר יהיה כפי חמרו . וזה החומר משתנה . וביאר זה כי הדברים הפועלים למדות הטובות והמועילות אין בהם דבר קיים על ענין אחד כמו שזה ענין הדברים הפועלים לבריות שאין דבר מהם קיים על ענין אחד אלא משתנה כפי האדם וכפי הזמן וכפי העת . ומאחר שהדבר כן בכללי זאת החכמה . כלומר שלא יסבלו הדקדוק להשתנותם כל שכן בפרטים . כלומר שא"א בהם הדקדוק מפני שאינם כלליים ואינם תחת מלו' אחת . ואמנם לריך האדם הפועל שיסתכל תמיד במה שילא מפעליו בעת שהוא בו כמו שהוא הענין במלאכת הרפואה כלומר שפעלים כפי הזמן וכפי העת וכפי המקום וכפי מה שלריך : **שאלה** שלישית למה אמרו כי מדת הבושת אינה שלמות והיא משובחת בקטנים ? : **תשובה** מפני שהקטנים יגבר עליהם ההפעלות הם חוטאים תמיד והבושת ימנע אותם מחטוא . והיה הבושת מגונה בזקנים מפני שאין ראוי להם שיעשו דבר שיבזיזו ממנו והשלם כמו כן לא יבזיז מפני שהבושה יהיה מדברים הרעים ואין לריך שיעשה אותה האדם השלם . ועל כן אמרו בבושת שהוא עוב אלא שאינו נמנה עם השלימות : **שאלה** רביעית היאך אמרו כי הדינר ערב ונימוס שאינו מתנשם . והשופט נימוס מתנשם ? :

תשובה שהמשא ומתן בין בני אדם הוא דבר הכרחי . ועל המעט יזדמן שייהיה משא ומתנם עם הגמלא בדיהם . כי לפעמים ילטרך הגר אל האורג והאורג לא ילטרך אל הגר באותה שעה והוא מזלטרך אל בעל החמטה ובעל החמטה מזלטרך אל הרופא . ועל כן הניחו ביניהם דבר הוא תמורת כל הדברים על דרך ההסכמה וזה הוא הדינר והיה בדרך ההסכמה תמורת כל מה שילטרך . ומפני שהמוכר אפש' שלא ילטרך באותה שעה לדבר אחר אפשר שילטרך לדבר אחר לעתיד . היה הדינר כאלו הוא ערב במה שילטרך אליו . ומפני שזה הענין הוא נמלא בדינרי בהנחה והיה שם הנימוס גדר אלל היונים מההנהגה נקרא הדינר נימוס . כי הוא המשער הדברים ומשוה בין הנוסף והחסר . וזה הענין נמלא

נמצא בשופט כי הוא מניע לכל אחד מבני אדם אל חקו הראוי לו . ועל כן אמר כי השם ית' וית' . הכימוס הגדול : **שאלה** חמישית על איזה יקראו למקצת בני אדם השלמי' אלקים ויקראו למקצת בני אדם דוביים? : **תשובה** השלמיות שהם למעלה מעצב האדם הם השלמי' היקראו' אלהיים כמו שקוראים לכתות בני אדם מלאכים . ואלהיים לרובי השלמי' אשר בהם . וענין אלו הפך אותם האנשים שקוראים אותם דוביים לרובי הרשע בהם . כי כמו שאין לדובים על האמתה רשע ולא שלמות . כי הרשע והשלמות הם לאדם אלא יש להם רשע יולא מסוג הרשע האנושי . וע"כ יקראו בני אדם היואלים ממונם ברובי הרשע דוביים כמו כן מאחר שהיה האלו' ית' אין טובו על לך אשר בו האדם טוב . אלא טובו יולא מסוג טבע הטוב אשר לאדם ע"כ נקרא המרבי' בטוב ויולא מסוגו אלהי . ואלו שתי הקלוות מתנגדות בטבע כלומר שהם הפך זו מזו ועל כן זה האיש מעט בבני אדם מאוד וכן האיש הדובי . **שאלה** ששית באר לי אם העושה דבר יראה כמו שאומרים לו הרוג את זה . ואם לא תהרגהו תהרג . והרגו אם זה הפועל ממנו בבחירה או בהכרח? :

תשובה מעשהו זה ברצונו ובבחירתו מפני שהתחלת הפועל אליו . כי הפעלים שאנו מוכרחים לעשותם אין התחלת הפועל אלינו כמו שישא אותו רוח חזקה זה מוכרחי : **שאלה** שביעית היאך זרו בחבר הנאמן שהוא אחד והוא הוא **תשובה** האחים הנאמנים ירים הוסיקין שאהבתם אהבה רוחנית מאמינים שהם בנפש אחת קת בגופות רבים . ועל כן רואים כל אחד הטבתו לחברו כאלו הטיב זנו ממש . והוא החבר האמיתי שאמרו חכמינו ז"ל וקהל לך חבר . וכן י' חכמי המחקר כי כשימצא אותו האדם שצריך שיסתדר להתחבר אליו זור אותו מכל קרוביו ואחיו ושכניו . כי הוא טוב לו מאביו שילא יו . ומבניו שילאו מחלציו . ולתת לו יתרון ומעלה על שאר האוהבים רים . מפני שאלו אוהבים האדם לתועלת שהגיע להם ממנו . או י' חזק . ועל כן כשלא ילערכו אליו תגעל אהבתם ואפשר שתהפך ה . אלא זה החבר לא יאהב אותך בעבור דבר שהוא חזק ממך . שהוא מאמין שאתה הוא והוא אתה . נפש אחת בשתי גופות . זו מה שישמחוך ויכחיבו מה שיכאיבך ויאהב לו מה שיאהב לך :

רה שמינית הודיעני לאיזה חלק מחלקי הנפש יוחסו הפעלים הטובים והרעים . ואי זה חלק מהם מקבל השכר והעונש? : **ובה** לא ידעתי : **ויוסף** עוד המבקש ויאמר לחסיד הודיעני ספרי בעלי חכמת המדות וחבוריהם שלריך שיקרא אותם הרועה להיות מהחכמים ולהמדות להם :

ייען החסיד כללות מדות הטובות כולן נאמרו בתורתנו . ורוב פרטים' נאמרו במשלי גם בדברי החכמי' ז"ל מהתוכחו' והמוסרי' עיניים רבים . וכן חזרו חכמי האומות במדות דברים טובים כספר הנקרא מנצח הפנינים וזולתם . אמנם ידיעת המדות הוא בחכמת ההנהגה וזה נחצה ספר הידוע הנקרא עטיקא . וגם נכתב אגרת קלרה בזה הענין וזה עופס' : **אמר** חייב כל משכיל להסתכל בטובת בני אדם ורעותיה' . והיאך הם בהם בתועלתם והיזקם . ואחר כך יבקש לנפשו המועיל בראותו מה שיעיל להם וירחיק המזיק בחקרו אשר יזיק להם . וישיב העיניים כל אחד על עצמו וכמו וישים בין מעלותיהם גדולים מצדילים ביניהם . ואחר כך יבין לנפשו כלי ליסרה בה היות ידיעת מה שידע מהדברים במעשה ולהבין מה שסכל בלמוד . ואח"כ יהיה מוסרו אשר מסר לנפשו לא בעת אחר כי הוא ימלא בכל רגע מרגעו ומעלה ממעלת הזימון אשר הוא סובב אותה או בענין מעיניו נפשו אשר הוא מתנועע אליהם ממניי כובד ראש או קלות ראש והשמח' והיגון והעמידה והישיבה ממוקמות ראויים לייסר האדם נפשו בהם . ולישר את אשר עושה עד אשר לא יתרון עליו מאנשי מעלה מהמעלות גבוהה תהיה או שפלה במעלותיה' אשר השתתף בה עמהם כי כל אדם שיבקש שיהיה לו יתרון על מעלה מהמעלות . ייריכבו יתרום עליהם להתרחק מהם עד אשר תתנשא מעלתו להשתתף עם אנשי מעלה אשר על מעלתו . כי בבקש המנוחה במנוחה יאבד המנוחה ויוריש היגיעה כי מוסר האדם לנפשו ייריכבו להעתיקו אל הנכבדים אם היה בעל כבוד . ומהשפלות אם היה שפל . ועצב המוסר מזיק ובעל ההזיק יגע מתרשל כך אדרך המוסר להקין הנפש במוסר . ואל ימנעך קשיה ומריה מהתמיד להקין כי פרך בה והיא תאבד המנוחה . ויליכנה לבקש המנוחה במקלת ההכנעה ולא נכון למשכיל . ואם יחסר דבר הרבה להניח זה המעט כי זה סוד הרגילות . וכשתתעורר הנפש למוסרך ותתחיל להכנע מעט לריוך . יהיה תחלת מה שתרגיל בו אותה למלאת חוק תורתה ולהודיע' הנפש חלק' . ואחר כך בפקוד האחים והאחיות תאבדה כי כל עוצב נעוצב להרבות מתועלת האחים כי רבים יקימו ויפרסמו השבח . ואחרי כן למלאות חוקי השוחקים המתדמים כאוהבים והתחולת עליהם . או לקוות להפוך שנאתם לאהב' או להשתמר מדבר רעה מאכזר תגיע לאוזן כסיל לבעל ממשלה ולתת לאח האחים חלק מהאחיה והשמירה והזכרון כי אחי האחים מה האחים והם במעלה מי שיוקח ממנו ראיה מהנאמרות . ורואה לומר כי בשמך ברית אחי האחים ראיה כי אהבתך שלמה אל האחים . וכן למלאות חק נסיוני האד' אשר יום' בהם אלל בני אדם או בעת המות כשתשמרהו בעת החולשה

או צעת האורך כשתמרתו צשעת המסכנות. ואחרי כן לשקול מה ששחית
 ומה שאכלת ולהסתכל אם יחי' לך מותר בחסיר החסרון ולשמור המותר
 ולקאוף על נפשך בהיות' מקלרת' ואחרי כן לפקוד המלכים במהלל ולשמך
 מזותם והכנעך להם כי כל רעום מעזמם להסתלל ומצני אדם להכנעם
 אליהם. ואחרי כן לפקוד הנאמנים להמתיק סוד עמם בסתר כי חלקם
 ממך ותועלתם מהם הוא בסתר וכשתתיחד עמם. ואחרי כן לפקוד
 החסידים בחום לבב וביושר למען תודע צמה שגודעו בו מהטוב. ואחרי
 כן לפקוד הנכבדים המיוחדים בנפש תודה צרה. ואחרי כן לפקוד
 הנחלשים במשפחתך ברחמנות וחזקם בלמוד כי חמלתך על הנחלשים
 במשפחתך יגחילך כבודם וחזקם בלימודם יגחילך תועלתם. ואחרי כן
 תפקוד מחיותך בתקון מזלתי שתחסר לראויים מהם שראוי לתת להם.
 ואחרי כן לפקוד האויבים בהיזק והמתנכלים בדתות וכליהם. והמתעללי'
 במחילה והמתודים ברחמנו' והמקנאים בהכעיסם. ובעלי החמם בחקור
 סתריהם. ובעלי הפתיות בענוה. ובעלי הקלות ביישוב הדעת המחרפים
 בצווי' והמתנאים בגאות. והנוערים איבה בהתעלם והנושכים בלשונם
 בהשמר ועליך בנסתרות בהתרפות ובנגלות בהתאמן לעשותם ובספקות
 בדרישה. ואחרי כן להחיות הזריזות צעת התלאות והתחולת בלרות
 ולהאריך האף בשעת החמה. ולהשיב לאחור הכעם. ויישוב הדעת
 בדברים שאינם גלויים. ואחרי כן לפקוד השכן בעזר. והגר בגמילות
 חסד והריעי הנאמן בהגיעך לו והמבקר אותך בהכין לו מזונה. ואחרי
 כן חזרת המלכים להסתיר סודם ולתקן הפעלי' ולעשות כרעום המעשי'.
 ואחרי כן להקיש בין הטובים מחצירך והרעים לעיין מאיזו מהשתי כחות
 תתחבר. כי אם תתדמה בעוביהם תוסיף בעיין רעיהם קנאה ותחרות.
 ואם תתדמה ברעיהם תוסיף בעיין טוביהם שפלות. על כן קיים מה
 שראוי משני דברים ותנחל אהבת שניהם: **זך** הוא עופם דבריו. והם
 דברים נמראים ועניינים אחדים במלים קלרים: **אמר** לו המבקש
 הודיעני עוד הסבה שישתנו מדות בני אדם וטבעיהם:

ויען החסיד יש לזה ארבע סבות. האחת מלד החלטים אשר בגופותיה'.
 כי מי שמצא לבו חם יהיה על הרוב נדיב וגבור ויישוב נפשו מועט
 והוא מפולפל וטוב הליור. ומי שהוא קר יהיה על הרוב קשה להבין.
 ומי שהוא רעוב יהיה על הרוב טוב המדות ומקבל בני אדם בסבר פנים
 יפות. וממהר לשמוע וממהר לאבד. ומי שהוא יבש יהיה על הרוב קשה
 לשמוע וקשה לאבד והוא נוער איבה וכילי. והשנית מלד שני מקומותיה'
 והאזור והמים. והשלישית מלד גדולם על חקי דתותיהם והמלמדים אותם:
 ושמהג אבותיהם בידיהם. והרביעי מלד משפטי הכוכבים בשעת הלידה

וההריון • ואמרו המעיינים בכחות הכוכבים • כי זה הוא השורש והשאר ענפים ואינו כן אלא חכמי הטבע כי לא יודו בואת הסבה הרביעית • ודע כי בני אדם נהפכים מהרה ממדה אל מדה ואינו קיים על מדה אחת • אלא הוא משתנה במדותיו בהשתנות עניויו • כי אין אדם שלא ישתנה עניויו או מעושר לרש או מרש לעושר או שיעסק ממקומו למקום אחר ויורגל במדות אחרות • או שיעסק מצוה לכבוד או מכבוד לבו • או שיעסק מדעה לדעה ומאמונה לאמונה • או מבחירות לזקנה או מבחירות לחולי ועל כן יתחדשו לו מדות בכל זמן • ויתכרו ילירותיו ומדותיו עם אחריו • ומשתנה אהבתו לרעיו וזו היא הסבה שלא תשאר אהבת בני אדם אלו לאלו על ענין אחד אלא היא נהפכת במהרה אלא שהאחים הנאמנים שהבתם אהבת רוחנית ואחותם לא לדבר מחוץ עומם לא שתנה לעול • כי כל אהבה שהיה לסבה מה כשתצטל אותה הסבה תצטל אותה האהבה מלבד אהבת האחים הנאמנים מפני שהם נפש אחת בגופות רבים • ועל כן כשישתנו עניני הגופיים מאכיותיהם תשאר הנפש על ענינה כי היא לא תשתנה • וכן אמרו החכמים ז"ל כל אהבה שהיא תלויה בדבר צטל דבר צטלה אהבה • וכל אהבה שאינה תלויה בדבר אינה צטילה :

ויקרא המבקש עם החסיד ספרי המוסר וישב עמו ששה חדשים • ואחרי כן כשראה להפרד ממנו • אמר לו אדוני מורי הדרך הישרה לוגי • אמר לו השמר מהכעס • והשתדל להכניע תאוותך ומה שתאהב לנפשך אהוב אותו לזולתך • וילך המבקש לדרכו והחסיד ישב במקומו :

לשון חכמים תישיב דעת ופי כסילים יביע אולת :
צוף רבש אמרי נועם מתוק לנפש ומרפא לעצם •
מרפא לשון עץ חיים וסלף בה שבר ברוח :

ויהי כאשר תמו כל דברי המבקש עם בעל המעלות הילירות אשר הם קשורות בגויות • ונחשבו לאדם נכריות • בהשיגו אמתת מעלות השכל הרוחניות • שם פניו אל בעל המעשות השכליות • אולי יש תקוה וימצא בהם הללחת האדם האמתים • כי במה שחקר מההשלמות שקדמו מלא כי אובדות באבדן הגויה • ויש בהן חלק לבהמה ולחיה • ויחל לחקור חכמת הלשון ודקדוק המאמרים • ולחיות המליצה ודברי המשוררים • יען חסדי לב באלה יתקוללו • וחוששים כי חכמו ולא ידעו כי נבערו ומאלו :

סבל יהי קונה שכל וימנה • עם השלמים לו חכמה יהי קונה :
אכן יכלה כל ימיו בדקדוק איך • מן המקורים הפועל יהי בונה :

ויישומה המבקש לבקש חכם בחכמת הלשון ודקדוקיה ומבין כלליה • ויודע חלקיה • ומי המיסד יסודתה • ועל מה אדניה הטבעו או מי ירה אבן פנתה • ועל מה יורו המלים ועקר בניני הפעלים • הכבדי

מהם והקלים . ולרדת למולות ים זאת החכמה ולהעלות פנייה . ולדלות
 החרם אולי ימלא מקום ספיר אביה . ולנסות בזאת החכמה ולדעת
 תכליתה . ומה תועלתה ומעלת היודע אותה . וימלא איש אשר בשמות
 והפעלות . מבאר הכסדרות והנגלות . ומדבר גדולות . איש עתו בדרך
 הלשון ויודע מהלכה . ומכיר האזרח אשר בתוכה . אמרותיו מלוף לחיך
 מחקו ודברותיו מכור חזקו . וכל מליו חרושות על לוח הלב והחקו . יען
 דבריו ישרים אין בהם נפתל ועקש . ודרכי אמריו סלולות מאין מוקש .
 ולמלא דברי חפץ וכחוב יושר יבקש :

מליו מחכמים כל יהיר . ולשונו עם סופר מהיר :
 משים לאור מחשיך מלים . וכזהר הרקיע יזהיר :

אמר המבקש אליו דיני הישר במעלליו . ודעת שפתיו ברור מללו
 והחכים פתאים במליו . למען תזכה בשפטך תלדק בדברך .
 בורא ניב שפתים יהיה עם פיך ואשר תדבר יורך שמעתי דברך : והנס
 עובים וכוחים אלהים ואדם משמחים ואחזקון במעשיך ואראך מתעסקון
 תמיד בהבנת שורש הדבורים . ועל מה השמות והפעלים מורים . ואם
 כדת הדקדוק המלה אמורה . ואיזו מהם יש לו חברה . ואיזה מהלשון
 נכריה וזה . ובאה להתגורר עמה מלשון עם נכרי והיא גרה . ותועי לשון
 תדריך עד הלכו נכוחות . ולשון עלגים תמחר לדבר נחות . אכן תמה אני
 איכה אין לך עסק אלא בדברי גור אריה ובעל כנפים . ולא תתעורר לדקדק
 בדברים המדריכים ליראת שמים . ותשכח דבר האומר אך למחסור דבר
 שפתים . ומה כלי *אשר לא יעשה מלאכה עמו . (ר"ל הדבור והלשון הוא
 הכלי להוויא בו כל מלאכה מחשבת מכת המחשבה אל הפועל כמאמר החכם הלשון
 שליח המחשבה . וכל חכם לב בו יבוא ברכה אל מבוקשו להשפיע לזולתו ממה שחננו
 האל ית' ית') . ולב לא יבין מה תועלת בפיו ובנאומיו ואני שמעתי כי בחכמת
 הלשון והדקדוק תכליתה להגיע עמה אל הענין . ואע"פ שהיא קודמת
 כהקדמת היסוד אל הבנין . והענין קודם אליו קדימת סיבה כקדימת
 האחד למנין . ותהיינה שתייהן שפחות לשרת לידיעת הענין . שהיא כגברת
 ומתחלה לוקחה הלשון להורות הענין אשר בלב נטוע . ולבאר עמו מה
 שצפש המדבר כדי להיות לזולתו ידוע . על כן לפני שמעני ואל נא בעיניך
 יחר . ולשון ערומים לבדה לא תבחר . ודע כי עליך חובה . אחרי אשר
 בחכמת הלשון דעתך רחבה . שתשדל בהבנת עיני הדברים . כי הלשון
 כלי האומן חשובה . ובמעשי יה אשר כלם בחכמת פלאים תחזה בס אם
 תנסה . וכל פועל למענהו אלהים האנוש לעבדו וכלי למעשה **ויחר** אף
 האיש במבקש ויאמר לו עדיין אתה המבקש כי בחכמת הלשון והדקדוק
 אתה כסיל וטפס . ואלו נגלו לך שעריה ושביליה לא היית מוויא דבה עליה .

הלא ידעת כי חכמת הלשון מאד נבחרה . ומעלת המדבר לחוט מעלה יקרה . והאיש כנכד בהיות לו שפה ברורה . וגבר יפתח פיו במשלו . אין ערוך אליו . ולדק האומר כי על שכל האיש במליו גם חכמת הדקדוק הלחה . מפוארה ומשובחה . כי בה נתכנו המלות . ודרכי הלשון עמה סלולות . ובלחה חבלות . ואיש יהלך באפלות . והיא עמוקה ורחבה . וחומת הלשון הכשגבה שומרת . ופרזותיה גודרת . ותהי בלחה לשמה . וכעיר פרוזה ואין חומה : **השיב** המבקש אעפ"כ אין ראוי למשכיל לבלות בה זמנו . כי מעט ממנו יספיק בה כדי שלא יעשה ככתבו ויוצן ענינו . ומאחר שאתה חכם בזאת החכמה . ותגיע מה הימים והלילות . אשאל ממך שש שאלות ויען האיש שאל ואמי אשיבך על שאלתך כפי דעתי הקלה : **שאלה** ראשונה הודיעני מה טעם נבחרו אותיות אהו"י להיותם אותיות המשך על שאר האותיות ? **תשובה** הטעם אשר נבחרו לקלותם ועל כן הם נמלאים עם כל התנועות ופעם נראים ופעם נעלמים ונוספים וחסרים ומבולעים : והאלף ראש האותיות והקלה שבהם : והיא כנגד האחד . ומפני שהיא כנגד האחד תמלאה נעלמת עם כל תנועה :

בְּרֵאשִׁית וְרֵאשִׁיזוֹן . רֵאשִׁים . רֵאשִׁית . מְסַעֵף פְּאֲרָה

ישע"י יוד . (פי' שבכל אחד מחמש מלות האלו נמצא תנועה אחרת . ואחר כל אחת תנועה האל"ף אחרי') וכן כל מספר הוא בא' בכת והא' בכל מספר במעשה (כ"ל שהאחדות הוא חומר כל המספרים וממנו חולאות כל מספר בהתקרב אחד לאחד לכך כל מספר הוא בכת האחד . אבל לא בפעל . אבל בכל מספר האחד הוא בפועל כי זולתו לא יתהוו המספר) ובעבו' היות' ראש שמוהו סימן המדבר לזכר ולנקבה : פי' בעמיד ליחיד המדבר בעדו כמו' אפקוד אשמור) ונמצאת נוספת בסוף כמו **אתיקהא** . ובראש כמו **אזרוע** . ובאמצע כמו **והאזניחו** . והה"א סימן המדבר כי כן טעם **הא לכם זרע** . פעם לתימה כמו **הנהיה** . ותודיע הדבר כמו **האיש העבר** . וכבלעת כמו **מזה בידך** . ונוספת כמו **לילה** . וכעלמת כמו **עושה** . כי **פרעה אהרן לא יקרתו קרתה** . והוא"ו תמלא נעלמת עם שורק וחולם (כ"ל שהיא נמצאת נחה ונסתרת אחר השורק והחולם . והוא הנקרא צפי המדקדקים נח בסתר משא"כ אחר הקמ"ץ ואחר הכ"י והחירק מן הנמנע להיות אחריהם וי"ו נחה ונסתרת כמו שכתבו המדקדקים יעוין בדבריהם) . ומדבק זה עם זה (כ"ל וי"ו החבור) כמו **אברהם ויצחק** . והיו"ד עשירי לאותיות ושמוהו לסי' בסוף המדבר (כ"ל בעבר בסוף יחיד המדבר בעדו כמו פקדתי שמרת) ואמרן כי בעבור היות עשרה כולל לכל חשבון ע"כ היו"ד באחרונה כולל לכל סימן רבים

רבים כמו **אנשים** ונבלעת כמו **בטרם אצרף** (ר"ל שלפי סכע הלשון היה לרדף להיות יוד אחר האל"ף מפני ששורש המל' יצר ונחסרה ובה דגש בלדיק תמורת הו"ד החסרה) גם תחת ו"ו כמו **הו"י במקנה** (ר"ל שהיה ראוי להיות הו"ה מלשון מדבר הוות ששרשו הוה והויו האחת היא ויו המשך ובאה היוד תמורת הו"ו שהיא עין הפעל) ותחת ה"א כמו **יהסרון פי' שהיו"ד תחת ה"א למ"ד הפעל כי שרשו חסה כמו תחסה לנה) ותחת אלף כמו . כל פקודי כל ישרתי תהלים קי"ע (כ"ל המגיה לדעת המחבר ז"ל שבמלת ישראל היוד תחת אלף ודינו אשרתי מלשון כי אשרתי בנות . כמו שכחב הכחב"ע ז"ל פי' תהלים וכן תתיימרו דינו כמו יתאמרו כל פוערי און והוא נוסף כמו ילסר רבתי עם :**

שאלה שנית אמרו המדקדקים כי חלקו הדבור שלשה . שס ופועל ומלה והסימן ואזיו שמר את הדבר . שלמה בנה את המלוא . היש טעם להקדים זה לזה עד שהולרכו להניח לו סימן ?

תשובה כן יש כי השם עומד בעלמו אינו מלמךך אל הפועל במה שורה . והפועל מלמךך אל השם . כי הוא הנושא אותו והוא בו מקרה והמקרה אינו קם בעלמו אלא על זולתו נשען על כן ימוט במהרה וילען (ר"ל ישנה בנחיות הזמן והגוף שהוא העלם שבו מקרה הפעולה) והמלה לא תורה על ענין בעלמה אלא שניהם זה לזה קושרת . ואהליהם להיות אחד זה לזה מחברת : **שאלה** שלישית הודיעני גדר השם והפועל ? **תשובה** הדבור כלו שלשה מינים כי יש ממנו סימנים מורים על הדברים בעלמ' ונקראי' השמות ויש ממנו שהם סימנים מורים על רשומי הדברים מקלמם במקלמם ונקראים הפועלים . ויש ממנו שהם סימנים מורים על קשירת השמות בפועלים . וגדר השם שהוא מורה על ענין מבצתי שורה בעלמו על זמן . והפועל מורה על ענין ומורה על זמן בעלם . וישאל המבקש והנה בוקר ויום שהם שמות ומורים על זמן . ויש בהו המדקדק אינם מורים על ענין שיהיה מליאותו בזמן כאמרך עש' ועוש' . ועל כן נאמר בגדר השם שלא יורה על זמן בעלם :

שאלה רביעית היאך אמרו כי הפועל העתיד ומה שצבר בצבע . והעומד בהסכמה ? **תשובה** מפני שהזמן אין לו הפסק כי הגלגל שהוא סבתו סובב תמיד . ואם הפועל נשלם כלו כבר נעשה . ואם נעשה מקלמו יאמר על מקלמו נעשה ועל מקלמו יעשה . ועל כן היה מה שאומרים עושה בהסכמה . (פי' שהזמן לא יעמוד אפי' רגע אחד . ואין אחד מחלקיו אפי' היומר קפן ממנו אשר יאמר עליו כי הוא זה עשה : כי לא ימצע מן החלקה אם שהזמן כבר עבר או לא עבר לפי שאין אמלעי ביניהם ולא נוכל לומר על רגע מהרגעים שיהיה שעדיין לא עבר ועשה היא במליאות :

שאלה חמישית למה לא הייתה לבני אדם שפה אחת ודברים אחדים ומה סבה בהשתנות הלשונות . ולהיות העמים אלו מאלו נפרדים ? **תשובה** לפי אמונתנו הלשון הייתה אחת בתחיל . והסבה בהשתנותה מה שכזכר בתורה ? (ר"ל ענין דור הפלגה) : **שאלה** ששית החדע לזה סבה אחרת טבעית : **השיב** בעל הלשון לא ידעתי : **אמר** לו המבקש הודיעני ספרי בעלי חכמת הלשון והדקדוק אשר ראוי לסמוך עליהם ואשר נכונים לדריהם : **השיב** בעל הלשון המתחיל במלאכת הדקדוק ובנין הפעלים מהספרדיים היה ר' יהודה חיגי . ואחריו החזיק ר' יונה בעל הכנפים וחבר ספר הרקמה וספר השרשים . ורצ סעדיה ז"ל פירש התורה וספרי הנביאים ודבריו טובים ויש בהם ענינים אמתיים מלד החכמה . גם יש בהם ענינים אחרים היו לעות חכמי המחקר . והאחרונים מחכמי המחקר סתרו אותם : ואחרים כמו כן חברו ספרים נכבדים קצ וקצי בזה הענין כמו החכם הרב הגדול ר' דוד קמחי ובעל השרשים וזולתו . וקרא המבקש עם בעל הלשון ספרי הדקדוק והלשון ובפשע הפסוקים וישב עמו עד מלאכת לו שנה תמימה . ויהי כי הגיע העת להפריד איש מעל אחיו . אמר לו המבקש אדני בעל הלשון לוי . ויאמר לו בקראך הספרים השתדל לדעת הכונה בהם ולהבין . ואל תהיה כסוס כפרד אין הבין . וילך המבקש לדרכו ובעל הלשון ישב למקומו :

זמרו לה' חסידיו והורו לזכר קרשו . שירו לו שיר חדש הטיבו נגן בתרועה . שירו לו זמרו לו שיהו בכל נפלאותיו :

להבין משל ומלילה דברי חכמים וחידותם . לדעת מוסר נביאי השיר ותוכחתם . חפש המבקש משורר אשר לו בשיר עשר ידות . מנלח במנינות ומשכיל שיר ידידות . ולומר מנעוריו לדבר בנכבדי ארץ נכבדות . וימלא משורר אשר המלילה היקר בפיו ונכבד ביבו . וחזון השיר נפרץ בלבבו . איש דברים ורב מהללים . און וחקר תקן משלים . והרי כחלי דבש וחמאה בזמרותיו . נופת טנופנה שפתיו . ונוף יוזב משירותיו . ימלא הפה שחוק רוח באמרו אמריו . ולור ילוק פלגי שמן בדברו דבריו . בשוררו שיריו . ועל פיו יעלם אז ילג כאיל פסת ותרון לשון אלם . יכפר כל עון וכל חטאת ואם משוא גדולה וכבדה . באמרו מזמור לתודה . בחן שפתיו ילוד הכשמות . וימשוך לו בנועם מליו שרי אדמות . יתנו לו מפרי אמריו ובשערים יהללוהו ריח שמניו טובים שמן תורק שמו על כן עלמות אהבוהו בשירותיו ינשא למעלה נדיבי עם ושועיהם . וישפיל למטה בני בליעל והעושים במעשיהם :

משורר מעשיו תמה לרואים . למען יעשה בשיר פלאים :
בהגביתו

בהגביהו עד מרום שפלים • והשפילו עדי ארץ לגאים :

אמר לו המבקש אדם המשורר. אשר בחכמת שיריו ישנים יעורר כתמי התוגות במליצותיו ילצן ויצרר • וכל אמרותיו אמרות עבודות : והוא נעים זמירות • ופסח הייתי בשירותיך • אשר מפניני הלחות חלוצות והסתכלתי בזמירותיך • והם אור זרוע וזוקר לא עבות • ודברותך מזוף דבש ערבות • ושירותיך ראויים להלל בהן לרוכב ערבות • וכל דבריך במשפט תכלכל • להבין אמרי בינה ולדעת מוסר השכל • ואחר שחנך ה' דעת • חוצה עליך להתעסק בחכמות האמתיות וסתריהן לדעת כי הן אורת האדם וללמו • ובשכל גדל האדם על כל נבראי מטה וה' יהיה עמו • ואינו מהכחן לבלות הימים בהבלי המשוררים • אשר פיהם דבר שוא ולשונם תהגה שקרים • ולטוב רע ורע לטוב אומרים • הבונים על יסוד השוא שיריהם • ותהי האמת נעדרת בדבריהם • הגושכים בלשונם וחקקי און חוקקים • ובכזבי הדמיון מחזיקים • ויתלקמו להם אנשים רקים • ולדקו באמנם המושלים • כי החכמה כפרי והשיר כעלים • ואמר החכם המלליח מאוד מזני אדם • מי שמתעסק מנעוריו בחכמת המופת לא בהבלי המשוררים ואמרתיו אני :

כלה ימותיך בחפש סוד • חכמה ודעת לא בדברי שיר • ולעמוד להתחכם ולדעת • דעת קרושים דרכך תישיר :

ראיתי והנה הפכפך דברי המשורר וזר. נכרי לחכמי לב ולאנשי אמת מוזר • כי לכילי יאמר שוע וכדיב אל נבלים דבר בליעל יולק בו • ועמו התולים • זה דרכו שכל לו וחמה ושוא ודברי כזב בשירותיו ומזימה ועל יסוד השקר בונה בית אפל • ועם קירותיו עפל • וילפה אותם סוגים מחוץ ומבית • גועע כרם והנה עלה כלו קמשונים כסו פניו חרולים ולילה שמיר ושית • והמבוקש מדבריו והנדרש להיות גם הכזב מפורש אומרים אמור השיר עגבים • ופוגים אל רהבים • • ומלאו בתיכם שקר ושעי כזבים • חומר הבתים גרוע ושפלי-מאסו הבונים ביסוד האמת והם עמים אותו תפל • והוא מחומר הטיקס החמש' הגרוע והאפל (ר"ל) הוא הקיש השריו המבואר בס' מלות הגיון להרמב"ם ז"ל) אין כוגה לו כי אם חושך ענן וערפל • ובעבור כי חכמת השיר מהאמת רחוקה • ורוח שקר צפי נביאיה ומהאמת נעורה ורקה • לא ישמשו בעליה אלא בשמות המושאלים והמועתיקים אשר הם מהודות על האמת רחוקים • ולא ישמשו בשמות המוסכמים • אשר תשמרם פי חכמים : **ובשמוע** המשורר מליו גער בו גערה • וחם לבי בקרבנו • ובהגיון אש בערה • ויאמ' לדק הקדימני במשלו • כי מי שלא ישכיל הדבר הוא שונא לו • ולולי שאני נושא פני המוסר בהבל פי שרפתיך • ולחרפות לדראון עולם שמתוך • כי חרפת

כי מי בעפרה חשקה נפשו • יקר בעיניו לו יהי מוהר :
וראה אדם מייסר בשועים . לאחד מהשועים • וישא משלו ויאמר :

בזד יהיר בלי תחת גערה • ואך כי לילה ויום תשיחו :
 ואל תכה בשכט גו חסר לב • לישר מעוה לבו ורוחו :
 אבל הכה ופצוע לראשו • למען כי מקום השד במוחו :

אחרי כן גרה המשורר מדון בינו ובין אחד מרעיו • ויהי ריב בינו
 ובין אחד ממיודעיו . ויאמר בן המלך להכותו בחרב שיריו וירם
 אליו חלי אמריו . ואני ענינס העתקתי . ובזה הספר חותם חקקתי .

אשאל לאדם בחלום אחזה . אותו הוד הרק והנבזה :
 מצאצאיך ? וענני • חוה אגרש אם אמת הוא זה :

וידך : בן המלך הלך וגדל וה' עמו . וגשמע שמו בגוים ויגדל שמו •
 וישלח המלך בעדו • ויבא אליו עם המשורר אשר למדו • וכראות
 המלך פניו אמר התגבר הגער הזה במעלליו . והכרת פניו ענתה זו כי
 ללחם רוח אלהים עליו • ויגד לו המשורר כל אשר קרה לו • ויתן לו ככל
 חפלו ומשאלו :

אנוש ערום ובמלאכתו מהיר לב • ולהשיג כל יקר מעריב ומשכים :
 אזי אתיצבה לפני מלכים : ולא אתיצבה לפני חשוכים :

אמר המבקש אל המשורר אשאל ממך שתבאר לי ארבע שאלות בענין
 השירים • כי לא מולאתי מי שבארם לי מכל מה שראיתי

נוהמשוררים • **ויען** המשורר העמק שאלה כי יש עמי תשובה על כל
 שאלה : **שאלה** ראשונה הודיעני עיקר השיר וגדרו . ובמה ירלה

שירו ? **תשובה** גדר השיר כי הוא מאמר מחובר • נמה שיחקה
 הדבר : כלומר נמה שידמה לי • ושיהיה נחלק בחלקי ידבר בהם בזמנים

שוים כלומר שיהיה שקול • וזה הכרחי בקיום השיר • אבל יהיה השיר
 יותר מעולה כשיהיה תכליותיו מואתיות בעלמם • וביפות המשורר אותו

בזהב הלחות : **שאלה** שנית למה אמרו כי מלאכת השיר יש להם
 רועם גדול בהמון ותחת גערת השיר בהם ולמה היו תוכחות הנביאים

ע"ה בדברי שיר ותהלותיהם ? **תשובה** הטעם בזה מפני שהשיר
 בניו על הדמוי וההמון נמשכים בדעותיהם אחר הדמוי • ועמם ישתמשו

במאמרים השירים כשידברו עם אדם שירלו שיהיה פועל מהפעלים •
 וירגילוהו מעט מעט לעשות • והאדם הזה אפשר שאין לו עיון בפעליו

לחסרונו . ועל כן לריך שיזכירוהו בדמיון על הפועל אשר יבוקש ממנו
 שיעשוהו • ויקום לו הדמיון המקום העיון • ועל כן היו לו המאמרים

מיפים ומפארים הדבר : **שאלה** שלישית ומה הטעם שהיו המלות
 אשר ידברו בהם המשוררים שקולות ? **תשובה** מפני שאז יהיו

ותר שלמות בדמוי ומפוארות אלל הנפש המדומה המתאווה לראות הדבר
 המפואר והיפוי • כמו שיתאר האומן הללס במחוגה ומיפה אותו במיני
 הלצעים והזהב : **שאלה** רביעית היאך אמרו המאמר השירי סבה
 להטעות • עד שיחשוב האדם כי דמיון האדם הוא הדבר בעלמו וכל שכן
 כשתחסר קן בדמוי? • **תשובה** לא ידעתי : **אמר** לו המבקש
 הודיעני בעלי השירים אשר ערבו שירותיהם ונעמו זמירותיהם •
השיב המשורר השירות על שלשה מדרגות • יש שירות נאמרות
 בנבואה כשירת אז ישיר משה ושירת האזינו ואלו במדרגה
 העליונה • ויש שירות נאמרות ברוח הקודש כשירות דוד וזולתם משירת
 תלים ומשלי ושיר השירים ואלו במדרגה השניה • ויש שירות אחרות
 חברו אותם חכמי המשוררים בתושבחות האל ית' ומעשיו הנפלאים •
 ואנה במדרגה התחתונה • אבל שירות המשוררים בשבח בני אדם
 ובנאותם הם ככסף סיגים על חרש מזופה • וכללם העשוי מעך אשר
 עשהו בזהב אותו ייפה • ולא יעלם על לשונו בעל דעה אלא אם יהיה
 לצורך שעה ומעת • הוסר התמיד ובגלות נפלו נקחה ממנו רוח הקודש •
 וסבלו וכאלו ונאלמו דומיו והחשיכו מנוב וכאצנו נעכר • ואין נשיר
 את שיר ה' על אדמת נכר : **אבר** המשוררים שהם במדרגה התחתונה
 היו מהם באי ספרד כהחכם ר' שלמה בן גבירול ז"ל • והגיד רבי
 שמואל ז"ל • ור' יהודה הלוי • ור' משה בן עזרא • ור' אברהם אבן עזרא •
 והרב ר' יצחק אבן גיא • והחכם הרב משה אבן קמחי ז"ל • והרב
 ר' יהודה בן גיא • ור' יוסף בן אביתור ז"ל • ואחרים רבים מהם בספרד •
 ומהם בקטלניא ופרובינציה • ואין ראוי להשיר משירותם אלא מקלת
 פיוטים ולא כלם • ובשירי דוד לבד ראוי לשבח הש"י ולהללו • והאמת
 כי דומים תהלה לו : **אחרי** כן ישב המבקש עם המשורר חדש ימים
 ויראה לו השירות הלחות ששרו חכמי המשוררים • וכאשר ראה להפרד
 ממנו אמר לו אלדי המשורר לוי • **אמר** לו חשוד כל האדם והשמר
 ממנו • ואל תהלל אותו עד שתנסנו • וזאת השורה שימה בפוך • ודברי'
 אל יליזו מעיניך :

קנה דעה קנה שכל וחכמה • בעורך חי ותור אחרי מזמה :
 חקור בינה חקור סודה בכל לב • ותושיה היה דורש בעצמה :
 הגה כל יום ובלילה הגה בה • ומעיניך תגרש התנומה :
 יגע בה כי אזי תמצא עמוקה • ואז תבא לבית קדשה פנימה :
 דעה כי היא למרת לב תעלה • והיא חיי יחידה החכמה :
 לבש יושר לבש כמעיל צדקה • עמה תומה עמה שריון כשלמה :
 נמוש השוא נמוש שקר וכזב • ותמצא האמת נפש איומה •
 ומחמדי זמן יהיו נקלים • בעיניך כי זמן הבל ורימה :
 והעפר

המבקש

והעפר יסוד זהב וכסף • וכל מה על אדמה הוא אדמה :
 עזוב תועה עזוב דרך סכלים • ולמה כאייל תשנה ולמה :
 אשר יוליכך למקום אכזון • ויושיבך בארץ הנשמה :
 ומעדן יגרשך מהרה • ועד עולם ישכנך באדמה :
 ואם מצוף אייל תשבע ורבשו • אוי ממחרת תשבע כלימה :
 ואל תשב בשפל הכסילות • עלה לך על שמי שכל ורומה :
 ומרככת סעיפך לעלות על • מרום חכמה תהי לעד בתומה :
 וגוף שפל בהרחיק תאותו • תמיתנו עדי יהיה שממה :
 ואם תמית בבקש האמת את • גויתך תחיה הנשמה :
 ורדת אל שאולה חי הקא טוב • לאדם מהיותו כבהמה :
 ואם ממאסר מות רצונך • להנצל תהי נצל בתומה :
 ואם תרצה חיות עד אין שחקים • קנה רעה קנה שכל וחכמה :
 גם חלם הסירים תכתוב על לוח לבב :

דרור ממאסר סכלות קרא לך • וצא מהאפלה אל נגוהים :
 ואם תאור באור שכל אזי נפ־שך • מיד שאול יפרה אלהים :
 ושפלי היקום הרחק ותיגע • ילהרבך בנפשות הגבוהים :

וידך המבקש לדרכו והמשורר שב למקומו • ברוך ה' השולח אמרו
 ולאמנו להנחות לב האדם והחוקן דעתו החל המורה ליראיו הדרך
 הישרה • המוליח לאוכזביו מהאפלה לאורה • ויסי עליהם סתרה • ועד
 הגם הגיע דברי האגרת הראשונים • וה' דברי שיר האחרונים • ומסיוס
 הזה והלחם אין לי חלק בשירות • ולא נחלם בזמירות • ועם לדרוש חס ה'
 והוא במסדו וירני הדרך הישר ומחטא בלשוני ישמרני • **אמן אמן** :

לך יוצר לך נפשי צמאה • בארץ מתשואות התלאה •
 לך יוצרי לך כמה בשרי בארץ מלאה מוסה ושואה :
 בארץ מחשכים אין נגוהות • ושוד נשמע בכל עבר ופאה :
 כדור אין בו לבר זדים ארורים • ופיו מרמה וחהפוכות וגאה :
 חשוך את עברך מהם וחסרך • יהי נוחם לרוחו הנכאה :
 וישר מעות לבי וממ־חלת התאווה נפשי רפאה :
 לך תכסוף ותכלה אל בראתה • ובראת כמותה כל בריאה :
 לבקש אותך אתך תשוטט • בעוד כי היא במחשכים כלואה :
 בעוד עב תאווה תחשיך ראותה • מאורך איך תהי צופה ורואה :
 ואיכה תעבוד אותך בשמחה • בעוד אותה יסובב חיל מלאה :
 ואיך בה רוחך תבא בעודה • בארץ היא מתועבות סמאה :
 שלח אורך אלהים ואמתך • להנחותה ואל חליה רפואה :
 עדי תשכח למורא איר זמנה • וממך היא לבר תהיה יראה :
 ורעה מבשרך העבר בי • לבכה היא להשכילך מלאה :
 פרה מיד שאול אותה והצל • ועל שרף כרוב תהיה נשואה :
 הביננה דרכך אלהים • ודעת לא תהי מנה פליאה :
 ואם תרעך אז תמצא חן • בעיניך ולא תהיה שנואה :
 והורוה

והורו והפק לה תבונה • ונקנה בחסדך משגיאה :
 מחה את כל עונותי למען • נשוי פשע אהי וכסוי חטאה :
 ולב צמא לך רוח צמאו : מקור חייו ואל ימות בצמאה :
 אשר דורש בטובך שאלתי • וזה חפצו ומי יתן וראה :
 ולדעת דרכיך ולראות • כבודך מאוד יגע ונלאה :
 ועולם זה בעיניו קל ואמנם • לך יוצרי לך נפשי צמאה :

תם

הרב כבסני מעוני ומחטאתי מהרני • הסתר פניך מחטאי וכל עונותי
 מחה • לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי :

דברי האגרת האחרונים •

תורת חכם מקור חיים לסור ממוקשי מות • כי נר מצוה ותורה אור ודרך
 חיים תוכחות מוסר • תחלת חכמה יראת ה' ודעת קדושים בינה •
יידרי ככלות המבקש לחקור עיני האנשים אשר חקר כוונתם • וירא
 והנה לא הגיע להם ההלכה המבוקשת שהיא ההלכה האמתית •
 ולא ראה אותם בתואר האדם המעלה • הבין כי כל מעשיהם ודעותיהם
 הלטות ומדרגות לעלות עמם אל ההלכה האמתית שהיא הידיעה •
 אז חקר ודרש ושאל הטיב באיזו ידיעה תמלא זו ההלכה ומאין תבוא
 ואיזה מקומה • ובחי זה חכמה תבאר מהותה • ויחל להתוכח עם המאמין
 בתורה אם תמלא תמלא בה • ויתוכח עם המאמין בתורה האמתית
 שהיא תורת משה ע"ה • יען כי זאת התורה אשר שם משה לפני בני
 ישראל הסכימו רוב העולם שהיא מאת השם ית' ויתברך • ושאר נימוסי
 העמים סדרו אותם חכמיהם ומנהיגיהם כפי המועיל להם • וכפי הזמן
 והדעות • והם משתדלים לדמות נימוסיהם לתורתנו ולקרצ מעשיהם
 למעשיה • כמו שהעושה תבנית דומה לתבנית אדם משתדל בכל כחו
 שיסיה דומה לתבנית האדם • והם מייחסים נימוסיהם לשם ית' ויתברך
 כדי להגדילם בעיני הסמוך • ולמען יאמינו העושה על המעשים הרעים
 והשקר על המעשים הטובים • **ואמר** החכם החכם בעצב הנפש
 ואמנם ימנענה מזה אחד משני דברים או פחד או עונש או תועלת שבה •
יידרוש המבקש איש חכם בתורתנו אשר תורתו אומנתו • ויוגד לו
 לאמר הנה הוא מתבודד באחד המקומות • וימחר ללכת שם
 וינאלהו קורא בתורה • ושבח בראשית היתה • **ויאמר** לו אלהים עמך
 החסיד ירא אלהים וסר מרע •

ויעז איש אלהים ידריכך בני באמתו • ויפקח עיניך במאור תורתו •
 ויאמר לו המבקש מה מלאכתך לפני • **ויאמר** את האלהים
 אני ירא אשר עשה את הים ואת היבשה • ובתורתו חשקה
 נפשי • ואין לי עסק בהבלי העולם ויתקיים על ידי אחרים • וגם אתה
 הדיעני מה חפץ ומה בקשתך ומי הביאך הלום • **ויעז** המבקש זה

חפצי וזאת בקשתי לדעת הללחת האדם ולמה נברא ומה תכליתו
 ואני כבר חקרתי ענינים רבים אומרים שהגיעו לתכליתה • וכשחקרתי
 ענינם מלאתי שהם רחוקים מעניני בני אדם ועד הגה לא הגעתי תכליתו.
 ומלאתי רבים ממנה כרחוק מזרח ממערב • ולדקו האומרים בעת הבחינה
 יכובד האדם או יבוזה • וראיתי כל אחד מהם יזכה את אחרו ומכסה
 פשעיו • ואומר אך עשרתי מלאתי און לי • ולדקו האומרים כי אין אדם
 רואה חובה לעלמו • **ואמר** שלמה ע"ה כל דרכי איש יך בעיניו ותוכן
 רוחות ה' • ואמר יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות •

ענה המאמין שלום אתה ושלום בואך אם באמת ובתמים נדבה
 רוחך לדעת תכלית האדם ולמה נברא • הט אזנך לי

ושמע תורתי • ודע כי האדם נברא לעסוק בתורה ולהגות בה יומם ולילה
 למען ישמור לעשות ככל הכתוב • כי אז יללית בדרכיו ואז ישכיל וזו היא
 תכלית האדם והללחתו האמתית ובזכות התורה יחיה האדם בזה העולם
 ויזכה לעולם שכלו ארוך • וכן נאמר כי היא חייך ואורך ימין • וחכמינו
 ז"ל אמרו כי העולם הזה לא נברא אלא בעבור המתעסק בתורה כאמרם
 מאי זה כל האדם כל העולם לא נברא אלא ללמוד לזה ואמרו אין לו
 להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה • ואמרו העולם ומלואו לא
 נברא אלא בזכות התורה ?

שאל המבקש ומאי הוא עיקר ענין התורה ?

השיב המאמין עקר ענין התור' להאמין שיש צורך לעולם הוא
 אחד והמליא כל הנבראים מאין ולהאמין כי

העולם מיוחד ואינו קדמון • כמו שאומרים הכופרים • ושהוא יתברך
 משרה הנבואה על הנביא והוא שלוחו להודיע לבני האדם רצונו • ומשנה
 הטבע על ידו ועושה המופתים • ולהאמין השארות הגפש אחר הפרדה
 מהגוף והעושה והשכר : **שאל המבקש** הגידה נא לי אם
 ידיעתך אלו העקרים היא בראיה או בקבלה ? כי שמעתי אומרים כי
 סיוודע דבר בקבלה • כהולך באישון לילה ואפלה : **השיב** המאמין
 שמעתי דברי הכופרים ואגיד לך דבר כי אין לי ראיה אחרת על זה
 אלא כך קבל משה רבינו ע"ה מהר סיני • ואיננו קבלנו ממנו • ומה
 צורך לראיה אחרת ועינינו ראו ואזינו שמעו :

שאל המבקש ואם יקשה מקשה על אמונתך • ויאמר האללוהם
 שנים • הא' ישגיח בעליונים והשני בתחתונים

כמו שיש מאמינים זה וכדעת אחר שאמר שמהם חם ושלום יש שתי רשויות
 ולא יקשיב לקבלתך • ויאמר כי כל העולם קדמון ויביא ראיות ממה

שיראה האדם . ויאמר כי שנוי הטבע נמנע ויהיה מסופק אם הנפש נשארת . וכל שכן במלאו שלמה ע"ה שאמר מי יודע נפש האדם העולה היא למעלה ויהיה על אמונת הפילוסופים שאומרים כי כל הנימוסים הם מהנהגת אדם ומעלמו כדי שלא יפסד דרך בני אדם ולהתמיד השלום ביניהם מה תשובה ? : **ה'שיב** המאמין זאת תהיה תשובתי בקלרה . ואומר כי האדם חייב להשען בכל אלו הדברים על מה שנאמר בתורה ואין לריך להשען בשכלו מפני שיש בתורה סודות אלהיות ילצה להשיגם השכל האנושי ועל זה אמר שלמה רחוק מה שהיה ועמוק עמוק וגו' . ואמר וגם את העולם נתן בלבם . ואלו היה יכול האדם להשיג אותם הסודות מולד שכלו היה נשען על שכלו ולא היה מזערך לנבואה ולא היה תועלת בה . והדברים שנזכרו בתורה שירחיקם השכל והם מגויים אלו אינם רחוקים . ומגויים אלו האמתה אבל הם אמת אלו השכל האלהי . והאדם אע"פ שהגיע לתכלית השלמות מהאנושות הוא אלו השכלים הנפרדים במעלת הקטן והפתי אלו האדם השלם . כמו שרבים מהקטנים ירחיק שכלם דברים רבים ממה שאינם שוא אלא אפשריים כמו האדם שהוא בתכלית השלימות אלו השכלים האלהיים . ואני אומר לך כי יש רבים מהמעייני' מיגעו' נפשם למלא עומק הדברים ולעמוד על תכלית' ויגעו לריך . ויקרה להם מה שאמרו חכמים ז"ל ללל במים אדירים והעלה חרס בידו ושלמה ע"ה אמר וגם שם אמר החכם לדעת וכו' ואמר כל הדברים יגעים וכו' . **וזכרן** כי היה איש מתבודד לדעת סודות הצריחה . והיאך נברא העולם ולמה נברא והיה תמיד חושב בזה . ויהי היום וישכם בצוק' ללכת על שפת הנהר כמנהגו מפני שהחמי' הקדמוני' כשהיו רואים לחשוב בדברי חכמה יולאי' מחוץ לעיר והולכים כדי שתיגע הגוף ביגיעת הנפש . ויהי הוא הולך על שפת הנהר וחושב לדעת תכלית זה העולם . והיאך נברא . ואם הוא מחודש או קדמון . ומה למטה ומה למעלה . ומה לפניו ומה לאחור . והנה איש עומד על שפת הנהר ולפניו חפירה קטנה אשר לא תכיל מלא כד מים . ובידו כלי והנה ממלא הכלי מהנהר ומערה אותו אל החפירה . **וירץ** האיש לקראתו ויאמר לו מה המעשה אשר אתה עושה . ויאמר עלה על לבי להכניס בתוך זה החפירה כל המים שעברו בזה הנהר ושעתידין לעבור מיום שנברא העולם עד סופו . אמר לו אין זה אלא שגשון גמור ודבר נמנע . ויען האיש יותר שגשון ויותר נמנע מה שאתה חושב לדעת . ויסתר האיש מעיניו ויבקשהו ולא מלאו . וידע האיש כי בא לו התעוררו' אלהי כדי להחזירו מטעותו להשיבו אל נכון ולא שת לבו עוד לחשוב באותם הדברים : **אמר** המבקש לכה אקחך אל מקום אחר אולי יישר

בעיני האלהי • ויפקח השם ית' עין שכלך לבאר שאלותי למה נאמר ואל
 משה אמר עלה אל ה' מי היה האומר • והשם ית' היה מדבר עמו • ועוד
 מאחר שעשר' הדברים היו כתובים בצלצע אלהים למה לא נכתבו במשל'
 תורה כמו שהיו כתובים על הלוחות • כי יש שנוי ביניהם במלות • ועוד
 חזי שואל ממך התאמין כי השם ית' אינו משתנה בשום פנים ושהדברים
 הנרמזים לפניו הם נרמזים לעולם וכן הנחשבים נחשבים לעולם :

השיב התאמין כן הוא בלי ספק כי כן נאמר כי חזי ה' לא שניתי :
ויאמר לו המבקש אם הדבר כן למה לקח עמרם דודתו • ויעקב שתי
 אחיות • ואחרי כן נאסר זה • ואמר כי את כל התועבות האלו
 ולמה לא אסר זה על האבות : **השיב** התאמין אל תוסף דבר חזי
 עוד בדבר הזה כי המדקדק בזולת האלו הוא בעיני כופר ומקלץ בנטיעו'
 ולדק האומר כי מי שבקש הדת בזיכות כופר • וחזי רולה להיות כמו שליונו
 השם יתעלה ויתברך תמים תהיה עם ה' אלהיך • ועוד חגיד לך דבר כי
 כל המוסיקף בדקדוק בכל זולת בזה מוסיקף מכאוב ולא ימלט מאנחה
 ודאגה כל ימיו • ועל כן היה התאמין בתורה כפי המובן מפשטיה בששון
 ושמחה כל ימיו • כאמרו פקודי ה' ישרים משמחי לב • והאחרים שחוקרים
 ומדקדקים באלו העניינים ביוגן ועמל • ועליהם נאמר יוסיקף דעת יוסיקף
 מכאוב : וחכמינו חכמי התורה כבר פירשו על דרך האמת והשכל אלה
 הדברים הנרמזים כזרים • ופירושם באמת נאמרים • ועיין בדבריהם
 ותמנא מרגוע לנפשך : **השיב** המבקש אהה אומר הפך מה ששמעתי
 מפני חכמים ונבונים שפרי החכמה השמחה והמנוחה :

השיב התאמין דבר ידועה הוא כי האדם הנשען על בוראו ומאמין
 בתורתו אמורה חזקה הוא מאמין בשכר העולם הבא ובוטח
 בזולתו שיזכה לאותם החיים • והנה הוא חי בשמחה כל ימיו • ולא יפחד
 מהמות לדעתו שכפשו לא תמות • אבל החוקרים והמדקדקים באלו
 העניינים הם מסופקים בשכר העולם הבא • ומי שהוא מהם עשיר לא
 ישמח בחלקו • ויחיה חיי לער מפני שידוע חייו ושאיין לו השארות בזה
 ויפחד וידאג מהמות כי אינו מאמין שתחיה נפשו אחרי מותו • ומי שהוא
 מהם עני כל שכן וכל שכן : **אמר** לו המבקש רלוי לדבר עמך מתורה
 שבעל פה אולי תבאר לי משם דברים שאני מסופק בהם כי בעלי הקבלה
 ז"ל הולילו לאור דברים רבים מדברי התורה • ובארו אותם תכלית הביאור
 והעירו על דברים נפלאים למי שמבין דבריהם : **השיב** התאמין כן
 הוא כי לולי הקבלה היינו משמשים כעורים בקיר :

שאל המבקש אשאלך שתודיענו למה לא נכתבה תורה שבעל פה כמו
 שנכתב תורה שבכתב • ואמרו ז"ל דברים שאמרתי לך בכתב אי

אתה רשאי לאמר ע"פ ודברים שאמרתי לך ע"פ אי אתה רשאי לכתבם :
השיב המאמין הטעם כדי שלא ירבו המחלוקות בישראל . כי
 הדבר הכתוב כל אחד יבין אותו כפי דעתו

ודעות בני אדם אינם שוות בהבנתם . ועל כן נמסר הדבר לשופט אשר
 יהיה בימים ההם . ואתה רואה כי כשנכתב' תורה שבעל פה לאורך השעה
 באמרם ז"ל עת לעשות לה' הפרו תורתך . ושכתבו היתה סבה שרבו
 המחלוקות והדעות והקושינות . ונפלו באחרונה בזה שברחו מומנו תחלה :
שאל המבקש אני רואה בדבריהם דברים שראוי לתמוה מהם באמרם
 ז"ל אסור לו לאדם לכופף את אשתו לדבר מלוה שנאמר ואך צרגלים חוטא
 וכי מה ענין זה לזה ? **השיב** המאמין זה וכיולא בזה הוא לאסמכת'
 לדבריהם לא שחשבו שזה פשט הכתוב וענין זה כי מי שמכריח אשתו שלא
 לרצונה חוטא וסמכו זה הענין לזה הפסוק . פירוש צרגלים כמו וצשלית'
 היואלת מבין רגליה : **ואמר** לו המאמין ואתה שמדקדק בדברים למה
 לא נאמר באברהם וזרות לו הצרית ואמר וזרת עמו ? :

השיב המבקש מפני שלא תמלא בלשון כריתת ברית אלא עם מלת
 עם לא עם מלת לו . כאמרו כרת ה' את אברהם ברית לאמר .

ואת כמו עם כאמרו את יעקב איש וביתו באו . ואמר לא אתכם לבדכם :
השיב המאמין אין זה כלום אבל חכמינו ז"ל גלו זה הסוד ואמרו
 מלמד שהקב"ה אחז את אברהם והיה חותך . לכך נאמר

וזרות עמו : **השיב** המבקש זה אמת אבל לא על הדרך שאתה מבינו
 ורמון מלאה קליפות וכלת ותוכו זרקת . ואני מבקש ללקוט שושנים ואתה
 רואה להטעין אותי חבילה של קולים : **השיב** המאמין על כיוולא כך
 נאמר באזני כסיל אל תדבר כי יבז לשכל מליך : **השיב** המבקש
 הנראה לי שאין לך ידיעה בפשוטי של פסוקי התורה שהוא העקר כמו
 שאמרו ז"ל אין מקרא יולא מידי פשוטו ורצוני לדבר עמך בשאר ספרינו .
 ואחל לשאל לך במשלי אמר מי עלה שמים וירד וגו' ואני שאל ממך
 שתבאר לי כוונת אלו הפסוקים אם ידעת ? **השיב** המאמין חכמינו
 ז"ל ביארו זה כי אמרו מי עלה שמים זה משה . מי אסף רוח זה אהרן .
 מי ירר מים זה אלישע . מי הקים כל קווי ארץ זה אליהו :

השיב המבקש גם זה דרש כי אם היה זה כוונת אמרו מה חכמה
 הודיע : **אמר** המאמין השמעת אתה בו כהן מזה ?

השיב המבקש קבלתי דבר זה מהחכמים . ואני אומר ברמז ובקלרה' .
 ואני ערב לך שלא יכנס באזניך . אשתוללו אצירי לב ותמהו

חכמים אין נתן השכל במרומים רבים . ובשפל ישב וירד על ירכתי ארץ .
 וישכב וירדם ע"כ יאמרו המושלי' כי *האשה מאודה פרום' ללוד בה האיש

(כ"ל שכונת המחבר בזה על החומר • ומשל בדרכי לחות אל האשה כי הוא בייחם שזה וכערך האשה אל בעלה כן ערך ויחס החומר אל השכל שהיא הנורה שלו ואליו הוא נושא את נפשו ואין להאריך בזה כי הדבר מבואר בטעם העיון וענין נכבד הוא) וכן אמר שלמה ע"ה ומונח אני מר ממות את האשה אשר היא מלודים וחרמים לבה אסורים ידיה • עוב לפני האלהים ימלט ממנה והחוטא נלכד בה • ופליאה דעת מהם איך הנפש קטורה בצער ומה סבת זה • ימי השליט ברוח לכלוא את הרוח וכבירה מהם מזימה ואיך הושרש ולא ישיגהו החוש הנגר כמים הרלים אשר לא יעמוד עלור כבוד' • והגהו כערום אשר יירא כי ערום הוא ויחבא וימאן להראות עד שילבש בגדיו ויכסה ערותו ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים אשר חליפו' לו מאין הפסק אפי' כהרף עין וזה עושה תמיד על כן לא ימוע לעולם. ותמהו איך קלוי ארץ בגליון חרון תמיד ואיך היו לשמה כרגע ולא ספו תמו והארץ עומדת (כ"ל כי ההפסד והכלון בעולם הזה הוא העולם הכלה • הוא לבד בפרטים אבל לא בכליו) ואיש* האלהים אשר שלח להורנו סר לראות ולדעת מה זה ועל מה זה : (אמר המגיה כ"ל שר"ל משה רבינו תמה על הסנה בוער באש ולא יבער • והוא דבר המעוחד להפסד ועליו סובב והולך ואוחז לא יעשה כלה)

השיב המאמין אתה מדבר עמי קשות ודברים משוברים לא יבאו באזני ועמל הם בעיני • והם כדברי חלומות המדברים שוא אין להם פתרון והם יאמרו כדבר הזה אשר אין לו שחר : **אמר** לו המבקש וידעתי גם אני כי הסכלות השמין לבך מהשכיל • והכביד אזנך משמוע • ועיניך השע • והנה התברר לי שאין לך עסק בנגלות • וכל שכן בנסתרות • וכל ידיעתך להשמעת אזנים • ואמונתך מלות אגשים מלומדה : **ויחך** אף המאמין במבקש על לדקת נפשו • ויאמר לו לך לדרכי השמר לך אל תוסף ראות פני • **ויאמר** לו המבקש לא אוסיף עוד ראות פניך • אבל אבקש ממך שתלוי • ויאמר לו הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה והפוך בה לכולא בה וסיב וכלי בה ומנה לא תזוע • שאין לך מדה טובה ממנה ועל צינתך אל תשען : **אז** הלך המבקש לבקש חכם בתורה ובחכמה • ויגד לו כל אשר קרהו עם המאמין והשאלות ששאל ממנו ותשובותיו :

ויאמר לו החכם דע כי הללחת האדם האמתית תגיע לו בשמיר' התורה • וכן אמר שלמה ע"ה סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מלכותו שמור כי זה כל האדם • כלומר תכלית האדם היא יראת השם ית' וית' • אמנם ידיעת שרעי התורה • וסבת עקריה לא יתכן אלא מידיעת החכמות המבשרות אותם • והן החכמות המבשרות מליחות השם וייחודו והידיעות עלם נפש האדם •

ואיך הדבקות ביוזרה . כי הדבקות בו היא היא ההלכה האמתית . והטוב שאין לו תכלה כמו שנאמר מה רב עובד אשר לפנת ליריחך . ומפני שדיעת החכמות הכרחית בשלמות האדם . אמרו ז"ל ששואלים לאדם ביום הדין . קבעת עתים לתורה פלפלת בחכמ' . ואמר החכם כמו שהגוף יאור באור הנפש והנפש בשכל . כן השכל יאור באור האמונה ולא ישלם כי אם בה . ודע כי יש הפרש בין הידיעה שיודע מלד השכל והיא הנקראת ידיעה . ובין הידיעה שיודע מלד הקבלה והיא הנקראת אמונה . כי הידיעה לורת הידוע בנפש היודע . אלא שיחכן שיהיה לורה בנפש היודע שלא יהיה לה מליחות מחוץ נפשו ואין זו ידיעה אמתית . ומזה הלד יקרה הטעות ליודעים . אבל האמונה היא שי"דיק האדם למגיד לו אותו הדבר ויסמך עליו במה שספר לו ואפשר שיגיד לו דברים שלא יאמין הוא בהם . ויגיד בפיו הפך מה שבלבו ויהיה כחז . ומזה הלד יקרה הטעות לקאת המאמינים . ודע כי בידיעת החכמות האמתיות יעמוד האדם על סודות התורה . וסתריה . והמבקש השלימות האנושי לריך שיתעסק בהם לאחר שהתעסק בתורה ואז ידע כי כל מה שנזכר בצראשית הוא האמת אלל המבינו . ויש ראיות עליו משקול הדעת ומה שאמרו חכמינו ז"ל על אותם הדברים יש לו פירוש ואין הדברים כפשוט' והם מעירי' האדם על דברים רבים ברמז ובקלרה : **אמר** לו המבקש אשאל ממך שתבאר לי אותם הדברים כי למאה נפשי אליהם : **השיב** החכם לא אעשה : פן אפרוץ הגדר שגדרו חכמינו ז"ל ואעבור על מצוותם שזו להסתירם מההמונן . ואמרו דבש וחלב תחת לשונך . אבל דעתך מה שזכרתי תבין הכל מאיליך כי הם מסרו ראשי פרקים . ואעפ"כ כדי להראותך כי כל דבריהם אמת ואינם דברים נמנעים כמו שיחשוב מי שלא יבין אותם שאל מהשאלות שמים ואשיבך עליהם :

שאל המבקש באור לי מה שאמרו . בשעה שברא הקב"ה אדם הראשון מלא כל העולם בראו . שנאמר אחר וקדם לרתי . ויש אומרים גולם בראו . והיה מוטל מסוף העולם ועד סופו . הדא הוא דאמרן גלמי ראו עיניך : **השיב** החכם זה אמת והנה מבאר אותו ברמז דבר ברור הוא כי השכל כללי ואינו תופס מקום . כי מה שהוא במקום הוא גוף בהכרח . וכששופע השכל על החומר כלו ותמעט והיה במקום במקרה . ומה שאמרו גולם בראו והיה מוטל מסוף העולם עד סופו דבר ברור הוא כמו כן . כי הגולם נברא בתחילה מסוף העולם ועד סופו כי הוא מארבע יסודות שמקומם עד הגלגל וכשנברא אח"כ והיה גולם וזורה נחמעט . ראה כי אמרו בו מלת מוטל שהוא מורה על גוף . אמרו באדם מלא כל העולם שמורה על דבר שאינו גוף . כאמרו מלא כל הארץ

הארץ כבודו: **אמר** לו המבקש השם ישמוך לנלח כי דלית את החרם ונולאת את המרגלית. והולך אל חכמים יחכם ובחסדך שתבאר לי מה שאמרו על וסתי צא גבריהל ועשה לה זכב? **השיב** החכם כל דבר שפולט נקרא בדבריהם זכב. כאמרו שמים כנגד שמים ואחד יולא זכב. וידוע כי יקרא לרחם שיפלוט לחון. או אפשר שלמח בו למח מונע מתשמים: **אמר** לו המבקש אני רואה בתורה דברים רבים שירחיקם השכל. **השיב החכם** חכמינו ז"ל התירו לנו אותן הספקות באמר' דברה תורה כלשון בני אדם. והר"ם ז"ל חזר בזה הענין הספר הנקרא מורה נבוכים והוא ספר נכבד עד מאד ומועיל. ודרך להשיב האמתות ומתיר רב הספקו' למבין אותם ולא יוכל המעיין בו לרדת לעומק דעתו וכוונתו אלא אם התעסק קודם לכן בחכמות. ואעפ"כ יש לך לדעת כי יש דברים נעלמו בתורה לא יוכל החכם לרדת לעומקם כל שכן זולתו. ויש מחכמי המחקר מי שאמר כי כונת בעל הדת לא תודע בתחלת מחשבה אלא אחר עיון גדול וחקירה רבה. והמשל על זה בשני בני אדם שהיו הולכים בדרך. וישבו לאכול לחם על שפת הנהר. והיו ביד האחד שלש ככרות וביד האחד שמים. ופתותו אותם לאכול. ויעבור עליהם אדם. ויאמרו לו שיאכל עמם ויאכל. ולאחר שגמרו אכילתן קם האיש והשליך ביניהם חמשה דגרים. ויאמר חלקו אות' ביושר והלך לו. ויריבו האנשים על זה בעל השמים ככרות אומר תקח אתה השנים דגרים וחזי. ואני השנים דגרים וחזי כי בן אמר האיש שנחלוק אותם ביושר. ובעל השלש ככרות אומר אני אקח השלשה ואתה השנים. עד שילעזבו ללכת לפני שופט הנימוס שיספוט ביניהם. וכאשר הגידו לו הדבר שפט שיקח בעל השמים ככרות דגרים אחד. ובעל השלשה ארבעה דגרים. ויאמרו כי זה המשפט משפט אמת. ואם תבין ענינו והאיך היושר בו אתה חכם במשפט הנימוס. ואם לא תבין שאל לשופט הנימוס והוא יודיעך איך זה משפט אמת:

אמר לו המבקש הודיעני פירושי התורה שלריך האדם שיחטטק בהם והם ראויים לסמוך עליהם:

השיב החכם בתחילה יתעסק בתורה שבכתב ואחר כך בתורה שבכל פה שהיא פירושה. ודי לאדם בזמן הזה

בקרואו הלכות רב אלפסי ז"ל. ויקרא עמם ספרי רבינו משה ז"ל שהם נקראים משנה תורה כי הם דברים נכוחים גם פירוש המשניות ספר מועיל מאד והרולה לעמוד על הפסק די בדבריו. ואם יפנה טוב הוא שיטנה במשניות ובגמרא שהיא פירושן. כדי ליגע המחשבה ולחדד אותה כי זה הכרחי בלמוד כי היגיע בה תקל על האדם הידיעה וההבנה

ושיזכור אותם העניינים . אבל אגיד לך דבר כי אין ראוי לבלות כל הימים בקושיות ודחיות כמו שעושים רבים . ומיגיעים נפשם כל הלילה בקריאה הלכה אחת . ובקראתם ישאל השואל ענין מענינה . אין מענה :

ואמר החכם כל חכמה שלא תכנס עם בעלה במרחץ אינה חכמה . ואתה המבקש חס יש את לבך לדעת כל דבר על צדו אחר שתתעסק בתורה תנה את לבך להתעסק בחכמות . והחל מהחכמות שהם הלכות לחכמת הטבע והאלהות . ואז תבין יראת ה' ודעת אלהים תמלא . אבל יש לך להזהר תכלית האזהרה והשמר לך ושומר נפשו מאד פן תשכח דברי התורה ופן יסורו מלבבך ואל תאמין מדברי חכמי שקול הדעת קטון או גדול ממה שסותר דבר מדברי התורה . כי חכמת התורה היא העיקר . כי היא מהשם ית' וית' . והיא למעלה משקול הדעת והיא תדריך לדעת האמת . ורוצ' דעות חכמי שקול הדעת בחכמת האלהות הם הפך האמת . ודעותיהם בחכמת הטבע הכוזב מעורב בהם עם האמת והולכתו להזיך על זה . פן תשא עין שכלך להסתכל בדבריהם וראית ראיותיהם ומופתיהם ונדחת ותאמין אותם . ואז תלא לתרבות רעה . ותהיה מכת אלישע אחר חמס השתדל להיות מכת ר' עקיבא שנכנס בשלום ויאל בשלום . **ויקרא** המבקש עם החכם בתורה שכתב ודברי חכמים ז"ל חמס' שנים . וכל שבת ושבת היו קוראים הפרשה וכל הפירושים שפירשו בה המפרשים . וכותבים על ספר הפי' הנבחר שבהם . ומה שהיו מפרשים בו מעלמם . ויהי כי הגיעו הימים להפריד זה מזה אמר לו המבקש חכמי החסיד לזני . ויאמר עשה תלמוד תורה עיקר והשאר טפלה ואל תאמין לכל דבר חלף ח"כ יעיד עליו השכל או בעליו . *יר"ל הקב"ה בחורו או ע"י נביאיו . כי הוא מקור הבינה ואדון השכל . וזה כונת המחבר במלת בעליו וילך המבקש לדרכו והאיש ישב במקומו :

ראשית חכמה קנה חכמה וכל קניגיד קנה בינה בדרך חכמה הורתיך הדרבתיך במעגלי יושר-לשמור מזימות ודעת שפתיך ינצורו:

ויהי כבלות המבקש את כל התוכחה הזאת עם החכם המאמין בתורה הלך במלותו לדרוש

בחכמת הלימודיות . והיא חכמ' המעיינת בנמצאים הנפשעים מהחומר אשר ישיגם השעור והם חמשה . **חכמת** החשבון (אריסטוטיקא) ומעיינת בהשגת החשבון וסגולותיו . **וחכמת התשבורת** (בעאמטריא) ומעייג' בקו ושטח הגוף במחלע . **וחכמת המראות** (אפיסקע) ומעיינת בקו ושטח והגוף מלד מה שהם מעוויגי' (ר"ל לפי מה שנראים בעינים אבל לא לפי מה שהם בעלמם ובמחלע) :

וחכמת

וחכמת הכוכבים (אסטרומיאה ומעיין' בכמו' חנונו' הגופי' הגלגלי' וכוונותיהם
 ושעורי גדליהם ומרחקיהם • **וחכמת הנגון** (מוזיקא) ומעיינת בציגונים
 ויחסיהם וחבוריהם: **ויחל** מחכמת החשבון וימלא איש חכם בהמכת
 פיהח' גוראש המעיין בזאת החכמה :

ויאמר אליו המבקש כלתה נפשי לדבר חכמה ואני שמעתי
 עליך כי אתה חכם בחכמת החשבון

ואני מחל' פניך שחודיעני מעט ממנה כדי שאעמוד על עקרה :
השיב החשבוני זאת החכמה נפלאה . וחכמים גדולים דקדקו בה •
 ועם היותה הכרחית לבני אדם במשאם ובמתנם . יש לנו מבח
 גדול בידיעת השם יתעלה ויתברך ועקרי המלות והתחלותם :

אמר לו המבקש ומה חכמה יש בחשבון עד שאתה מעלה אות' כל זה
 העלוי • והפתי שבבני אדם יגיע אל לרכו ממנו במעט עיון ? :

השיב החשבוני אלה דברי מי שלא עיין בזאת החכמה ואמנם מי שלא
 יכיר הדבר לא ידע ערכו . ועתה שמע דברי ואז תבין מה
 שאמרת . דע כי בידיעת טבע החשבון והיאך הוא נולד מהאחד שהוא
 קודם השנים • ידעת יחוד השם יתברך . וידיעת מחודשיו • וכמו שהאחד
 עקר החשבון וממנו יהיה החשבון • והוא נמלא בחשבון • כמו כן השם
 ית' עקר כל הנמלאים . והוא הממלאים והנמלא בהם :

ויאמר המבקש בלבו הנה זה אות למה שאמר דוד ע"ה • אם אספק
 שמים שם אתה ואליע שאל הכן • ודע כי הנמלאים כלם שנים
 כללים ופרטים והכללים תשע מדרגות תשע' אחדים :

הראשון בבורא ית' שהוא אחד לבדו . **השני** השכל בעל שני
 כחות (כ"ל הספעי והקפוי כמו שהולך ומבאר) : **והשלישי**
 הכפש בעל שלש כוויים . **והרביעי** החומר בעל ארבע לרופים •
והחמישי הטבע בעל חמשה שמות • **והששי** הגוף בעל
 ששה פאות • **והשביעי** הגלגל הנחלק לשבעה גלגלים •

והשמיני היסודות בעלי שמה מוגים . והתשיעי הדברים
 המהווים בעלי תשעה המינים : **אמר** לו המבקש באר

לי זה עד שאדעהו : **השיב** החשבוני דע כי כמו שהאחד קודם
 החשבון • כן השם ית' סבת כל הנמלאים . וכמו שהשנים ראשון לכל
 החשבון סודרו אחר האחד • כמו כן השכל הוא ראשון נמלא חדש אותו
 הבורא ית' ויש ממנו קמוי . וכמו שהשלשה אחר השנים כמו כן סודרה
 הכפש במליאות אחר השכל ומיניה שלשה . בהמית ולומחת ומדברת •
 ואחר כך החומר הנקר' היולי אחר הכפש כמו שסודרו הארבע אחר
 השלשה . ומפני זה נאמר כי היולי ארבעה מינים . היולי המלאכה .

היולי הטבע • והיולי הכל • והיולי הראשון • ואחר כך הטבע סודר אחר
ההיולי כמו שהחמשה אחר הארבעה סודרו ועל כן אמרו כי הטבעים
חמשה טבע הגלגל וטבע הארבע יסודות • ואחר כך סודר הגוף אחר
הטבע כמו שסודרו הששה אחר החמשה ועל כן אמרו כי הגוף יש לו שש
פאות • ואחר כך סודר הגלגל כמו שסודרו השבעה אחר הששה • ומפני
זה הגלגלים שבעה כשבעה כוכבי לכת • ואחר כך סודרו היסודות צתוך
הגלגל כמו שסודרו השמנה אחר השבעה ועל כן אמרו שהם בעלי שמנה
מזגים • ואחר כך נולדו השלשה סוגים מעלי השבעה מינים והם
אחוריניהם כלם • כמו שהתשעה סוף מעלת האחדים • וביאור זה כי
ההיים מהיסודות • הדומם והלומה • והצ"ח • והדומם שלשה מינים •
עפריים שאינם נחכים ולא נשרפים כמיני קנקנתום והפוך והדומה להם
ואצנים נחכים ולא נשרפי' כזהב והכסף. ואצנים נחכים ונשרפי' כגפרית:
והצמח שלשה מינים נטוע כאילן. זרע כמו הגרעינים. ולומה
מעלמו. כעשב. **וב"ה** ג' מינים מוליד כמוסו ומולד מזיזה. ומולד מעפוש.
ומפני זה אמרו כי החשבון נאות ללורת הנמלאים. ובו תסתייע הנפש
לדעת הדברים ושהוא הדרך אל היחוד: **אמר** לו המבקש כל אלה
הדברים מועילים מאד. ואחלה פניך שתלמדני מהם עוד:

השיב החשבוני ויש ראייה מהחשבון על מה שאמרו החכמים כי השם
ית' וימצ' לא ברא אלה דבר אחד • כי הוא אחד ועל כן היה
לעולם אחד וכגוף אחד כי כשתכה אחד באחד ילא אחד לך לבדו. וכן
יש ראייה מהחשבון על מה שאמרו כי מעשי השלם שלמים. ומעשי החסר
חסרים לעולם וחסרים ממנו • כי כשתכה אחד באחד ילא לך אחד והאחד
דבר שלם. וכן כשתכה אחד בחצי אחד ילא לך חצי והחצי חסר. וכשתכה
חצי אחד בחצי אחד ילא לך רובע לבדו:

שאל **המבקש** ומה ראייה כי כן הדבר ?
השיב החשבוני • הראייה על זה. כי כשתכה עשרה בעשרה ילאו
לך מאה • וכשתכה עשרה בחמשה ילא לך חמשים • וכשתכה
חמשה בחמשה ילאו לך חמשה ועשרים:

אמר לו המבקש בחסדך שתבאר לי שש שאלות מוזאת החכמה.
ויען החשבוני שאל: **שאלה** ראשונה באר
לי מה שאמרו כי החשבון כלו מארבעה יתרכב ומה תועלת בידיעה זו:
תשובה כשתתקף ח' לארבע' יהיו חמשה • וכשתתקף שנים לארבע'
יהיו ו' וכשתתקף ג' וד' יהיו ז' • וכשתתקף ח' ושנים ושלשה
וארבעה יהיו עשרה. וכן הדבר בעשרה ובמאות ובאלפי' • וזה נאות למה
שתבאר בחכמה. כי כל הגופיים ההיים הנפקדים הרכבתם מארבע

יסודות והם עקריהם • והדברים הטבעיים אמנם היו כלם מרובעים כמו הטבעיים והחלטים וזולתם כדי שיהיו הדברים טבעיים נאותים לדברים הרוחניים • כי הדברים שאינם גופיים הם על ארבע מדרגות • השם ית' • ותחתיו השכל הכללי הפועל • ותחתיו הנפש הכללית הגלגלית • ותחתיה החומר הראשון • ואלו אינם גופיים • ויחס הש"י מהנמצאים כיחס אחד מהחשבון • ויחס השכל הפועל כיחס השנים מהחשבון • ויחס הנפש הכללי כיחס השלשה • ויחס החומר הראשון כיחס הארבעה :

שאלה שנית היאך אמרו כי החשבון על ארבע מדרגות ושזה דבר בהסכמה ? : **תשובה** החשבון ארבע

מדרגות • האחדים • והעשרות • והמאות • והאלפים • ואין זה דבר הכרחי מתחייב מטבע החשבון • כמו היותו זוג ונפרד • אלא הוא דבר מוסכם סדרו אותו החכמים בצחירתם • ואמנם עשו זה כדי שיהיו הדברי' הנמני' נאותים לדברים הטבעיים המרובעים : **שאלה** שלישית היאך אמרו כי השבעה חשבון ראשון שלם ? : **תשובה** מפני שנכלל בו עיני החשבון • כי החשבון זוג ונפרד • והזוגות יש מהם ראשונים ושניים • וכן הנפרדים • כי השניים ראשון הזוגים • וארבעה זוג שני • והשלשה ראשון הנפרדים • והחמשה נפרד שני וכשתקבץ זוג ראשון לנפרד שני או נפרד ראשון לזוג שני יהיו שבעה :

שאלה רביעית היאך אמרו כי האחד מפני שהוא א' אינו נחלק ? : **תשובה** מפני שהאחד בסוג

הוא וכן האחד במין והאחד באיש אינו נחלק מלד שהוא א' : **שאלה חמישית** היאך אמרו כי כמו שנכללים בשלש' הששה כי יש בהם האחד והשנים והשלש' וכשתקבץ

זה יהיו ששה והם ראשונים להם • כמו כן השלשה מקרים שקרו לגלגל הם ראשוני' אל הששה מקרים אשר קרו לגופות זה העול' ומהם הורכבו? : **תשובה** לא ידעתי :

שאלה ששית על איזה לד אמרו מהקדמונים כי החשבון מהתחלות הנמצאים ומה הליכס לומר זה ? :

תשובה לא ידעתי : **ויקרא המבקש** עם החשובי בחכמת החשבון עד מלאות לו שנה תמימה • ויהי כאשר רלו להפריד זה מזה

אמר לו המבקש אדני החכם לוני • ויאמר השתדל בהיותך חי וחיובות בידך לעשות המעשי' הטובים ולקנות החכמה כי אין מעשה ודעת וחשבון בשאלו אשר אתה הולך שמה •

וילך המבקש לדרכו והחשובי ישב במקומו :

להקשיב לחכמה אוניך תטה לבך לתבונה
אשרי אדם מצא חכמה ואדם יפיק תבונה : נחלו פתאים אולת
 וחכמים יכתירו דעת :

אחרי כן הלך המבקש לבקש חכ' בחכמ' התשבור' (ובלע"ו געאמעטריא)
 וימלא איש חכס מכת חקלידי' התשבורי . ויאמר לו אלני

החכס תלצתי לדעת עקר כל חכמה ואני מבקש ממך שתעמידני על ראשי
 דברים מחכמת התשבורת : **השיב התשבורי** דע כי זאת
 החכמה יסוד לחכמת הגלגלים . והיא חכמה מפוארה והיא מעיינת
 במרחקים מופשטים מהחומר . והם שלשה . האחד אורך לבדו בלא רוחב
 והוא הקו והתחלתו הנקודה ואין לה חלק . ומפני שהיה מהתחלה שאין
 לה חלק היה אורך . ומפני התחלתו הרוחב . היה בלא רוחב . והשני הוא
 אורך ורוחב והוא השטח והתחלתו הקו . והשלישי אורך ורוחב ועומק והוא
 הגוף והתחלתו השטח . ואלו השלשה הם התחלות התשבורת ושרשיהם :

שאל המבקש הנראה לי מדברייך כי הקו והשטח אינם נמלאים אלא
 במחשבה לא בחוש ? : **השיב התשבורי** כן הוא כי
 החוש לא ישיג אלא גשם כולל ג' מרחקים : **ויאמר לו** המבקש אשאל
 מ מך שתראני דוגמת' . כדי שאעמוד על ידי ידיעתם ? :

השיב התשבורי הקו יתבאר בין הלא והאור . ובין שני גוונים .
 ויתבאר השטח . כי הוא המבדיל בין המים

והשמן . וכשתראה לדעת כח הנקודה . ויתרונה על הקו במוחשים הצב
 נקודת הכל והקוטבים אשר באמלעיות והתכליות : **שאל** המבקש
 ומה תועלת זאת החכמה וכונתה ? : **השיב** התשבורי כונתה לעלות
 מהמוחש אל המושכל . ומהגוף הטבעי המורכב אל הרוחני ומהעלמיים
 החומריים אל המופשטים . ואיכות ראיית הפשטים והדקקות בהם .
 ולהפרד בשלימות שאינם נמלאים בעולם הגופניים . אלא בצורות הנקיות
 מהם מר שאינם בראות העין . ולא יקיף אותם המוקוס אלא הם מוקוס
 למקום . *וסבת* התחלת *הזמן* . (פי' שבחכמת התשבורת גם ידוע ענין הזמן
 מפני שגם הזמן הוא דבר מופשט מהחומר אך הוא כשוא בחנועת הגלגלים)
 וחכמת התשבורת היא מאזינים יודעו בה המרחקים . וקוטרי השמים
 והארץ ומדידתם וכוכביהם : **אמר לו** המבקש בחסדך שתבאר לי שלש
 שאלות בזאת החכמה : **ויען התשבורי** שאל ואני אשיבך עליהם :
שאלה ראשונה למה אמרו כי הקו הישר חסר . והקו העגול
 שלם ? : **תשובה** מפני שהקו הישר אפשר להוסיף עליו
 עד אין קץ . ומה שאפשר להוסיף עליו הוא חסר . והקו העגול אי אפשר
 להוסיף עליו והוא עגול : **שאלה** שנית למה אמרו מקאת החכמי'

כי המרחקים שלשה עלמיוס ? : **תשובה** מפני כי בהסתלק אלו
השלשה מרחקים יסתלק גרמי העלמיוס לדעתס :

שאלה שרישית היאך אפשר מה שאמרו בעלי התשובות
שיתכן להוליא שני קוים האחד מעוקס והשני

ישר . יחי ביניהם מרחק מה בתחלת לאתס . וכל מה שירחקו יחסר אותו
המרחק ויקרב האחד מן האחד ואפשר שלא יפגשו זה בזה ואע"פ שילאו
לאין תכלית ? : **תשובה** כבר התבאר זה במאמר אחד עשר מספר
התשובות במופת אמתי . ואע"פ שימאן זה הדמיון והוא נמנע אללו .
ואין זה מקום ביאורו כי ילערך להקדמות רבות :

ויאמר לו המבקש והיאך הוא זה אפשרי ועל האמתה אלא אם הוא
העטאה וחכמי הטבע בארו כי כל יש לו תכלה ואי אפשר

שלא יהיה למהלך שהוא על יושר קן ותכלית . **ויען התשובורי** לא
ידעתי : **ויקרא** המבקש עם התשובורי שנה תמימה . ויהי כאשר
רלו להפיר זה נוזה . אמר לו המבקש אדני החכם לוגי . ויאמר לו
התשובורי קח העקר ופטור הטפלה . ואל תכלה כל ימך לבקשת ההלעות
פן ילכו לבטלה . וילך המבקש לדרכו . והתשובורי ישב במקומו .

אזן שומעת ועין רואה וה' עושה גם שניהם . אל תרן שינה לעיניך
ולעפעפיך תנומה . עיניך לנבח יביטו ועפעפיך יישירו .

אחרי כן כאשר כלה המבקש לדבר עם התשובורי וידע תכלית
החכמה . התחבר אל איש חכם בחכמת המראות . וישאל

ממנו להודיעו עיקר זאת החכמה ומה התועלת שיגיע ליודעה ממנה :
ויאמר לו החכם דע כי זאת החכמה מעיינת בקו ובשטח ובגוף
מולד שהס מעוויינים . והיא חוקרת כל מה

שתחקור אותו התשובות מהלורות והשעורים וזולתי זה :

שאל המבקש ואם הדבר כן למה הוא נפרדת מחכמת
התשובות ? : **ויען** החכם מפני שבין

מהדברי אשר יתחייב התשובות שהס על ענין מהענינים מזידה או
הנחה או סדור או זולתי זה יוחשו עניניהם כשיעין בהס שהס הפך זה .

כי מה שהוא מרובע כשיראה האדם אותו מרחוק לפעמים יחשבו שהוא
עגול . והדברים המונחים בשטח אחד יראה שקלסם עמוקים וקלסם
והדומה לזה . ועל כן זאת החכמה תבדיל בין הדבר הנרא' כפי מה שהוא
ובין מה שיראה כפי מה שהוא עליו . ובזאת המלאכה יוכל האדם
לעמוד על מדידת מה שרחוק מן הגופים כגבהי הרים ועמקי הנחלים
ומרחקי העצים . וגופי הגלגלים ושיעוריהם ויעשו כלס להישיר הראות
בס . כדי שלא תטעה העין במה שיעיין אליו . ובזאת חקרו גדול השמש

ושאר

ושאר הכוכבים. ומה שהשיגו בחקירה חלק ותשעה ועשרים כוכבים -
 שבעה מהם הם הנקראים הכוכבים (ונקראים בלע"ז פלאנטיין) ויש לכל
 אחד מהם גלגל. והאלף והעשרים ושנים כלם בגלגל אחד. והוא הגלגל
 השמיני המקיף בגלגל שבתאי. ואמרו כי הקמון שבאלו הכוכבים כמו
 הארץ שונה עשר פעמים. והגדול כמו הארץ מאה ושבעה פעמים.
 וכשחקרו שעורי הכוכבים הנזכרים מלאו כי הלבנה חלק מתשעה ושלושה
 חלקים מהארץ. כשתהיה הארץ נחלק. וכוכב חלק משנים ועשרים חלק
 מהארץ וכוונת חלק משבעה ושלושים מהארץ והשמיני כמו הארץ מאה וששים
 (אמר המגיד ה"ל פ"ט יש כאן ו"ל מאה וששים וששה פעם: כמבואר בהקדמת
 סי' המשנה סדר זרעים להרמב"ם ז"ל. וכן כתבו כל המחקרים הראשונים ואף כי
 האחרונים לא הודו להם בזה וגמנו ורבו. שגוף כדור השמש בערך כדור הארץ יות'
 מעשרת פעם מאה אלפים פעמים) ומאדים כמו הארץ פעם ושמינית פעם
 ולדק כמו הארץ חמשה ותשעים פעם. ושבתאי כמו הארץ אחד ותשעים
 פעם. וגוף השמש כגוף הלבנה ששת אלפים ושש מאות וארבעים וארבע'
 פעם. וכן מלאו כי מרחק השמש מן הארץ חלק ומאתים וששים
 חלק כל חלק מהם כחצי קוטר הארץ. ומרחקה האמלעי חלק ומאתים
 ועשרה חלקים. ומרחק הקרוב מהארץ חלק ומאה וששים חלקים כל חלק
 כחצי קוטר הארץ. ואמרו כי חצי קוטר הארץ שלשת אלפים ושמונה מאות
 ושמונה עשר מיל. והמיל שלשת אלפים אמה: **אמר** לו המבקש אם
 השיגו זה השגה אמיתית הוא פלא. ואבקש מנך שתבאר לי באי זה דרך
 ידעו זה? **השיב** החכם בכלי הנחשת הנקרא אלטור"לאב יהיה
 זה נראה לעין. כי כשנסתכל בהם וגשים סיומן במקום מהיישוב ונדע
 קו גובה הקוטב ואחר כן נלך אל לפון עד שיראה לנו יותר מאותו הרוחב
 במדרגה או נעלה לפאת דרום עד שתתכס' מומנו מדרגה. נמלא
 המהלך שיש בין שתי המדרגות. הוא שעור חלק אחד מחלקי הגלגל.
 ומשעור הארץ ששה וששים מיל ושני שלישים מיל. וכשנכ' ששה וששים
 מיל ושני שלישים מיל בשלש מאות וששים מספר חלקי הגלגל יתקבץ מזה
 ארבעה ועשרים חלקי מיל. וזהו הקו הסובב כדור הארץ: **אמר** לו
 המבקש מה שאמרו משעור גדול השמש וקטנות הארץ כמעט שהוא נמוט
 אללי שיוכל האדם להשיג זה על אמתתו: **אמר** החכם אין ספק בזה
 אלל מי שחקר בזה החכמה כמו שאין ספק אללו במליאו' השמש. כי השכל
 משיג זה מאלד ראיות לקוחות מהחוש ולבאר לך זה על אמתתו יאטרך
 אריכות גדול ואין זה מקומו. אבל אבאר לך במופת. כי השמש גדולה
 מכדור הארץ כפלי כפלים. ואומר כי דבר ברור הוא כי אור הלבנה
 והכוכבים מאור השמש ואין להם אור אלא מאור השמש. ואלו היתה

השמש כמו הארץ יתחייב שיהיה אל הארץ שהוא הלילה יולא מהארץ ועובר
עד הגלגל והולך למעלה עד אין קץ . ויגיע עד הכוכבים הקבועים
מהגלגל השמימי וילקו מפני שלא יגיע להם אור השמש . מפני שהארץ
תעמוד בינה ובין אור השמש . ויתחייב מזה לקות הלבנה בכל חודש ויהיה
לקותה כל הלילה לרוחב קוטר הארץ ואין הדבר כן כל שכן כשתהי' השמש
קטנה מן הארץ . ומפני היות השמש גדולה מהארץ בהכרח . על כן לא
יעבור ללא גלגל הירח . כי אל הארץ כל מה שעולה יקלר רחבו והיה
סופו דק וכשיפגש הלבנה בסוף הלל שהוא דק תלקה הלבנה ויהיה לקות'
כשיעור רוחב הלל . ואפשר שתעבור הלבנה על ימין או על שמאל וילקה
רביעיתה או שלישיתה או חליה כשיעור מה שתמשש לו אל הארץ . ואפשר
שיעבור הלל על קוטר הלבנה ותלקה כולה . ולעולם לא ילקו מלל הארץ
שאר הכוכבים אלא הלבנה . מפני שאל הארץ יכולה קודם שיגיע אליהם .
ומפני שהשמש גדולה מהארץ מאוד : **אמר** לו המצבקס רלווי שתבאר
לי ארבע שאלות מזאת החכמה : ויען החכם שאל ואני אשיב עליהם :
שאלה ראשונה כמה יהיה הראות לדעת חכמי המראות ?
תשובה אמרו כי העין תראה הדבר בדבר היוולא מהעין .
ויקראו אותם נילולות ויפגשו במוחם הנראה ותשיג אותו וזה הוא דעת
אפלטון . וחכמי הטבע בטלו זה ואמרו כי אלו היה כן לא תלמרכ' העין
לאמלעי שהוא האויר . והביאו על זה ראיות אחרות :

שאלה שנית הנראה ממה שאמרת כי גוף הארץ אין לו שיעור כנגד
גוף הגלגל ואם כן הוא היאך יתשיך ללו אור הלבנה כשיעמוד
בינו ובין השמש . וכל שכן בהיות השמש גדולה מהארץ השעור אשר
זכרת ? : **תשובה** מפני כי כל גוף ח"פ שהוא קטון ויהיה ללו
מהשמש ומכלי אור שיהיה נגדו על השווי ממקומו יאריך אותו הלל כפלי
כפלים מגובה קומתו . כמו שנראה אל האדם כשיזרח השמש ויהיה נוכח
מקום רגליו יאריך כפלי כפלים . ואמנם לא תהיה לו אל כשיהיה השמש
על ראשו . מפני שאין לו מקום יהיה נראה בו . וכאלו הוא עובר תחת
הארץ . ואמנם לא יגיע אז אור השמש ללבנה מפני שהארץ קרובה
מהלבנה ורחוקה מהשמש כמו שמגן האדם יגן עליו כשהוא דבק לגופו .
וכשירחק ממנו לא יגן עליו : **שאלה** שלישית למה לא היה העומד
במים יראה השמש קרובה ממנו עד שיחשוב שהוא בשטח המים . וכמו
כן יקרה למי שהוא על הים כשתזרח השמש וכשתערב . וכמו כן יקרה
כשיהיה אויר עב עולה ממקום קרוב מהרוחה . שיחשוב שהשמש בשטח
אותו האיד . ולמה היא נראית פעמים גדולה . ופעמים ירוקה ופעמים
אדומה ? : **תשובה** לא ידעתי : **שאלה** רביעית למה יראה
האדם

המבקש

לו 71

האדם הכוכבי' הקבועים כאלו הם רועשים מה שאין כן בשאר הכוכבים?
תשובה לא ידעתי • ויקרא המבקש עם בעל חכמת המראות שנה
 תמימה • וכאשר רצה להפרד ממנו אמר לו אדני החכם
 לוי • ואמר לו למען לא תטע' בנפשך ותגאה הסתכל בשיעור עלמך
 ומעלתו • וערוך אותו כנגד שאר הנמלאים • ואז תדע כי מאפס ותהו
 אחת נחשב: **ויקרא** המבקש לדרכו והחכם ישב במקומו:

קרא יום אף לך לילה אתה הכינות מאור ושמש • ויודו שמים פלאך ה'
 אף אמונתך בקהל קרושים • ראו הליכותיך אלהים הליכות אלי
 מלבי בקדש:

וידי כאשר תמו דברי המבקש עם בעל חכמת המראות שם מגמת
 פניו אל חכמת *הכוכבים (אסטרונומיה) והכחות המגיעים מהם
 לארץ • וימלא איש חכם בזאת החכמה והוא מכת בטלמיוס • ויגד לו
 לאמר • אנה מלא עבדך את לבו להבין דברי חכמים ולשמוע דבריהם:
 והגני מפיל תחנתי לפניך שתודיעני ראשי פרקים מחכמתך:

ויען החכם הגני ורלוני להפק זממך • ודע כי זאת החכמה עיונה
 בעלמי הגלגלים ותנועותיהם • ומהם תוקח רחיה על המניעים
 שהוא הצורה ית' ויתברך • ודע כי שורש חכמת הכוכבים אחר ידיעת
 שלשה דברים • והם הכוכבים והגלגלים והמזלות • והגלגלים גופים
 כדוריים ועל כן נקראו גלגלים לכדוריותם • וכמו כן הכוכבים הם כדוריים
 והכוכבים יש מהן שנקראים נבוכים • ומהם נקראים קבועים • והנבוכים
 הם שבעה בשבעה גלגלים • האחד מקיף האחר כקרומות הצלל • והקרוב
 אלינו הוא גלגל הלבנה והוא מקיף בארבע היסודות • וגלגל כוכב מקיף
 לגלגל הלבנה • וגלגל חוגה לגלגל כוכב • וגלגל שמש לגלגל חוגה • וגלגל
 מאדים לגלגל שמש • וגלגל זרק לגלגל מאדים • וגלגל שבתאי לגלגל זרק •
 וגלגל הכוכבים הקבועים לגלגל שבתאי • וגלגל המזלות לגלגל הכוכבים
 הקבועים • ויקיף הגלגל האחרון לגלגל המזלות והוא המניע לשאר
 הגלגלים מקיף בכל יום ולילה הקפה אח' • ויש אומרים כי גלגל המזלות
 וגלגל הכוכבים הקבועים אחד • מפני שרואים שזה נוכח זה • והסכמת
 קוטביהם ומרכזיהם • והגלגל המקיף נחלק לשנים עשר חלקים כמו
 האצטיוח כל אחד ממנו נקרא מזל • ואלה שמותם מזלה שור תאומים
 סרטן אריה בתולה מאזנים עקרב קשת גדי דלי דגים • ששה
 מהם שמאלים • והם עש"ת סא"ב • וכשתהיה השמש באחד מהם תהיה
 הלילה גדולה מהיום • ודע כי בתנועת הגופים הגלגלים תהיה הסויה
 וההפסד וישפעו כחות מהם ומהכוכבים על זה העולם השפל וכל שכן
 השמש: **ואמרו** כי הטבע הוא כח מכחות הנפש הכללית והוא מתפשט

ככל הגופים אשר תחת גלגל הלצנה • והנפש הכללית הגלגלית היא רוח
 העולם והסב' בשמירות לורות הגופים והמינים בחומר הוא קיום
 כבותיהם הגלגליות • אבל שמו האשים הוא מלד שגוי כבותיהם • וביאור
 זה כי הסבה הפועלת לחלה הפעלים מאחר שהיתה הנפש הכללית
 הגלגלית ברשות צוראה ית' וית' והיו היסודות חומר להם והטבע פועל
 אותם • והגלגל וכוכבים כמו הכלים • והיה המונח בחכמת הכוכבים
 שלשה מינים • והם הגלגלים והמזלות והכוכבים • והיו רשומיהם בחלה
 היסודות כפי היחסים השלשה • והם יחס גדלי גרמייהם ויחס מרחקי
 מרכזיהם • ויחס תנועות מוקלתם • ומפני שהיו היחסים אשר בין גלגל
 הכוכבים הקבועים ובין היסודות שמורים מרחקיהם ותנועותיהם כלומר
 שלא ישתנו • היו הסוגים השלשה לורותיהם שמורות בחומר • ומפני שהיו
 היחסים אשר בין מרכזי הגלגלים הנושאים לכוכבים • ובין אלו היסודות
 מרחקיהם שמורים ותנועותיהם וגדליהם היו לורות מיני אלו הסוגים כמו
 כן שמורות בחומר • ומפני שלא היו שמורים היחסים אשר בין גופים
 הכוכבים * הנגזרים (ר"ל הקבועים שה' בגלגל השמימי) וגלגל בתקופותיהם
 ובין אלו היסודות • לא היו שמורות לורות אישי אלו המינים בחומר כלומר
 שהם משתנות : **ואמרו** כי שבתאי ישפיע ממנו כח רוחני ויתפשט
 בכל העולם ובו מתאחז הלויה בחומר כמו שיתפשט מהטחול כח המרה
 השחורה בכל הגוף ובו יתאחז חלקי הגוף בעלמות והעור ויקפאז הליחות
 והנימוס (ר"ל חקי דם) יקרא זה הכח מלאך בעל לבחות ומלאך המות ולו
 יחסו האקלים הראשון : **ואמרו** כי ישפע מלדק כח רוחני יתפשט בכל
 העולם מהגלגלים והיסודות ומה שיוולד מהם • ובו יהיה הזריזות במעשים
 והמלאכות ובקשת המעלות הגדולות והתכליות • והנימוס יקרא זה הכח
 מלאך הכעס • ואולר גיהנם • כמו שיתפשט מגוף המרה הירוקה המתכת
 לחלקים המשלחת אותם למקומם • והאקלים השני מיוחס לו :

ואמרו כי ישפע כח ממאדים בו יתמלעו הטבעים שהם הפכים
 וישמור סדר המלאים כמו שמשלח כזר רטיבות דם אשר
 עמו יתמלעו החלטים ויגדל הגוף • והאקלים השלישי מיוחס לו :

ואמרו כי ישפע מהשמש כח רוחני יתפשט בכל העולם • ובו יהיה
 גדל הגופים וחיותם • והוא סבה היותם ברשות צוראוי ית'

וית' במקומות שיגיע ממנו לזה העולם • כמו שהלב מתפשט ממנו
 חמימות לכל האיברים והוא מקור חייהם • והתועלת המגיעים ממנו לזה
 העולם נראות לעין • והוא סבת ארבע פרקי השנה והיום והלילה והוא
 המאור הגדול • והאקלים הרביעי מיוחס לו : **ואמרו** כי ישפע מנגה
 כח רוחני יתפשט בכל גופות העולם • ובו תהיה טובת סדר ותפארת

הנמצאים כמו שיתפשט מהאלטומכא תאות התענוגים לכל החושים •
 והאקלים החמישי מיוחס לו : **ואמרו** כי ישפע מכוכב כח רוחני
 יתפשט בכל העולם מהגלגלי' והיסודות בו תהיינה החכמות וההתעוררות
 והנבואה • כמו שיתפשט מהמוח המחשבה והדמוי והסתכלות • והאקלים
 הששי מיוחס לו : **ואמרו** כי ישפע מהלבנה כח רוחני יתפשט בכל
 העולם • בו יהיה הנשימה הנמצאת בעולם • כמו שיתפשט מהגוף הכח
 אשר בו תהיה הנשימה • והנימוס יקרא אותו מלאך בעל חיילים וגבריאל
 ובאלה ירדו המלאכים וירדו הברכות משמים ובהם תעלינה הנפשות
 והאקלים השביעי מיוחס לו : **ודע** כי מלבד מה שתחקור זאת החכמה
 מתנועות הכוכבי' ושעוריהם ושעורי הגלגלים חוקרות הארץ וכמה הוא
 הנושג ממנו • ותחקור ישוב האקלימים : **אמר** לו המזקש ומה תועלת
 זאת החכמה וכונתה : **השיב** החכם כדי שתתאו הנפש הזכה
 והטהורה הנאירה באור החכמה לעלות לעולם הגלגלים ולהגיע למעלות
 השלמות • שהיא מעלת המלאכים • ושיקל בעיניה להפרד מהמקומות
 הטבעיים והתענוגות הגופניים • ויקל בעיניה המות ולא תכאז על פרידת
 מה שהורגלה מעיניו זה העולם • ושתדע ידיעה אמיתית כי מה שתגיע
 אליו הוא דבר נפלא • ושתראה מה שלא ראתה עין ולא שמעה אזן ולא
 עלה על לב בן אדם ושהיא תעלה למקום הרוחני' ולמקום הקדש :

אמר לו המזקש אשאל ממך שתבאר לי ראשי דברים מזו החכמה •
 ויען החכם כי החכמים שחקרו זה אמרו כי הארץ כדילה חליה
 שקועה במים • וחליה בולט מהמים • והחלי המגולה החלי ממנו חרב
 אלל דרום מהקו השווה • והחלי האחר הוא נושג אלל לפון מהקו השווה •
 וזה הקו הולך מנוזרח למערב והוא במחשבה • והוא תחת עלה והיום
 והלילה בו שוים • וזזה הרובע הנושג שבעה ימים • ובכל ים מהם איים
 יש בכל אי מהם עשרים פרסה עד מאה פרסה • עד חלק פרסה • ומאלו
 השבעה ים אספ' מיים ויש בו כמו חמשים איים • ומהם ים חלפ' קאלבה
 ויש בו כמו שלשים איים • ומהם ים גר' גאן ויש בו חמשה איים • ומהם ים
 סוף ויש בו חמשה עשר איים • ומהם ים פרס ויש בו שבעה איים • ומהם
 ים חלס' כס' ואלה' כד' ויש בו חלק איים • ומהם ים חלס' ין ויש בו מאתיים
 איים • וזזה הרובע גם כן חמשה עשר ימים קטנים ויש מהם מעשרים
 פרסה עד מאה פרסה • אבל גוג ומגוג וים קו' ושיים • וים זא' נג' והים
 הירוק והים המקיף אינם בזה הרובע הנושג • וכל מאלו הימים הוא כמו
 סעיף מהים המקיף • וזזה הרובע הנושג כמו מאתים וארבעים נהרות
 גדולים יש מהם מעשרים פרסה עד מאה פרסה ועד חלק פרסה • וזזה
 הרובע כמו מאתים הרים גדולים • יש מהם כמו עשרים פרסה עד מאה

פרסה עד אלף פרסה. ומסם שארכו ממזרח למערב ומלפון לדרום. וזוה
 הרובע שצעה ישושים והם הנקראים אקלימים יש צהם כמו שצעה עשר
 אלף מדינה. ימשלו עליהם כמו אלף מלכים והאקלימים הם שצעה
 חלקים אורך כל אחד ממזרח למערב וארכו מלפון לדרום. ואורך הראשון
 כשלושת אלפים פרסה. ורחבו כשמונה וחמשים פרסה. והקלר שצכלם
 הוא השביעי. כי ארכו כאלף וחמש מאות פרסה ורחבו כחשעים פרסה:
ואמר לו המבקש רוצי לשאל ממך חמשה שאלות מזו החכמה:
 ויען החכם שאל ואני השיבך עליהם: **שאלה** ראשונה
 הודיעני היאך אמרו כי הגלגלים הם זה למעלה מזה. ושים לכל כוכב
 משצעה כוכבי לכת כוכב צפני עלמו? :

תשובה ידעו זה מתועותיהם. כי ראו כשהלכנה תחת כוכב או
 נוגה ולא יהיה להם רוחב שהלכנה תחשיך אותם. וכמו כן
 תחשיך הלכנה הכוכבים שלמעלה ממנה כשתחבר עמם בצמלע הגלגל.
 וכמו כן תחשיך נוגה מה שלמעלה ממנו וכן השאר. וכמו כן נראה
 מקלת הכוכבים פעם הולכים לפני השמש ופעם אחריה:

שאלה שנית היאך תאיר הלכנה מאור השמש והיא שחורה?
תשובה גוף הלכנה אע"פ שהוא עב הוא מקבל אור השמש
 כמו שיקבל אורה הדומים. וכמו שנראה לפני ההרים הקשים כמו החלמים
 מקבלת אור השמש כשתערב ותזרח ויהיו כגון הלכנה אע"פ שהם שחורות.
 ואפשר שיאירו עמקי ההרים האפלים ויגיע להם האור על זה הדרך תזרח
 השמש בערב כשיפלו נולויה על הענן העב השחור:

שאלה שלישית אמרו כי כפות רגלי בני אדם ביישוב כנגד כפות רגלי
 קלטים וראשיהם כנגד ראשיהם (והם הנקראים בלע"ז אנטיפוראס
 ר"ל נוכחי רגלים) והיאך יתכן זה והוא נמנע אלל הדמיון? :

תשובה זה דבר נראה לחוש לחוקרים הישוב. והראיה על זה כי
 הנושע מהארץ ארכו ממזרח למערב מאם ושמונים חלקים.
 והנושע בשתי הקלוות והאמלע. ומי שהוא בקלה כמו שהוא בצמלע. ומי
 שהוא בצמלע כמו שהוא בקלה וכאלו הוא על שטח שום. ואע"פ שאינו
 שום אלא כדורי. וזה ראייה כי היושבים בקלוי הישוב ראשיהם כנגד
 היושבים בצמלע. ואלו היה ישוב ביתר הארץ התחתון אשר יסוב עליו
 עלה היו עומדים שם בני אדם כמו שעומדים היושבים על פניה. ומעם
 הארץ על האמתה הוא עומק בענה אלל מרובת מאי זה לא שיהיה בארץ.
 כי מרכז הארץ הוא למעם מהכל אלל שטחה המממש לאויר מכל הצדדין:
שאלה רביעית למה אמרו כי יש ללכנה שחוף עם אוויר הארצי?
תשובה לא ידעתי: **שאלה** חמישית למה יתמוטע

הכוכבים הנכונים חנוכה ללד מערב מלבד חנוכהם ללד מזרח ? :
תשובה לא ידעתי : ? **שאל** המבקש עוד הודיעני הדברים אשר
 יעיינו בהם בעלי חכמת משפטי הכוכבים :

ייען החכם הם שבעה מינים : מהם המלכות והממשלות אשר יקחו
 ראייה עליהם מהמחצרות הגדולות אשר יהיה בכל חלק שנה
 בקירוב פעם אחת . ומהם העסקת הממלכה מאומה לאומה ומבעלי בית
 לבעלי בית . והם אשר יקחו ראייה על חדושים מהמחצרות אשר יהיו בכל
 מאתים וארבעים שנה בקירוב פעם אחת . ומהם תמורת האישים
 במלכות ומה שיתחדש מפני זה מהמלחמות אשר יקחו ראייה עליהם
 מהמחצרות אשר יהיו בעשרים שנה פעם אחת . ומהם החדושים וההיות
 המתחדשים בכל שנה ושנה מהשובע והרעב והפסד האויר אשר יקחו
 ראייה על חדושים כהתחדש הימים והחדשים . ומהם משפטי *המולדות
 (בלע"ז נאטיוויטעט) לכל אחד ואחד מבני אדם . ומהם לקיחת ראייה על
 דברים נסתרים כגובה והולאות השאלות . ודע כי חכמת משפטי הכוכבים
 היא אמדנית ורוב עניניה אין להם חממה :

ויקרא המבקש עם החכם בחכמת החכונה שנה אחת . אחרי כן
 כשראו להפרד זה מזה אמר לו המבקש אדני החכם לוי .
 ויאמר לו תסתכל להדמות בהשאלות לעליונים אשר לא ישתנו ולא יכלו .
 והעלה מן התחונים אשר כעשן יכלו : **וירך** המבקש לדרכו והחכם
 ישב במקומו :

כל מטלפות הארץ שירו לאלהים זמרו לה' סלה . בי מלך כל הארץ
 אלהים זמרו משכיל . זמרו כבוד שמו וישימו כבוד תהלתו :

ויהי כאשר כלה המבקש לדבר עם בעל חכמת הכוכבים . הלך לדרוש
 חכם בחכמת הגגון . וימלא איש מתבודד לדעת עיקר זאת
 החכמה . והי' אבי כל תופש כוור ועוגב :

ויאמר לו המבקש אדני . המשמח אלהים ואנשים בכלי זמר חל' .
 פניך שהודיעני עקר זאת החכמה ומה תועלתה ולמה דקדקו
 בה אנשים חכמים וידועים ? :

השיב הגוני דע בני כי אחת מהסבות שהוליאו החכמים חכמת
 הגגון . מפני שהם היו משמשים אותם בהכלי עבודותיהם
 כשהיו מקריבים קרבנותיהם . והיו אומרים נגונים בתפלותיהם ובשבת
 הבורא ית' וית' מהן גגון ייגה הלב עד שיפנה שומעו ויתנחם מחטאיו
 וישוב מהם והוליאו גגון אחר יחזק הלב במלחמ' ויזהיר על הגבורה :
 והוליאו גגון אחר יגנו אותו בחולי' יקל על החולים כובד חלים . וכן
 מינים

מינים אחרים מהגגון. וזו החכמה נחלקת לשנים חלקים האחד חכמת הגגון המעשית והיא תמלא מיני הגגונים מוחשים בכלי זמר ככנורות והנבלים וזולתם. והשנית חכמת הגגון העיונית והיא תודיע הגגונים בכלל ומופשטים מכל כלי ומכל חומר ותענין בהם מלד שהם נשמעים מאי זה כלי שיזדמן ותבאר כמה מיני הגעיונות וערך קלחת לקלחת ואיך יתחברו הגגונים. והגגון הוא געיונות זו אחר זו כלי הפסק והגעיונות קולות שוות. והקולות שני מינים. יש מורים בדבור האדם. ומהם שאינם כשחוק והבכי. והקול הוא הכאת הגופים אלו לאלו שתחדש באויר מהקול. וביאור זה כי לאויר לחוץ דקותו וקלות עלמו ומסירות תנועתו הוא נכנס בחלל הגופים כלם וכשיכה גוף לגוף אחר ידלג אותו האויר מביניהם והוא נדחה לכל הכאות ויתחדש מתנועתו תבנית כדורית ויתרחב כמו שיתרחב כלי הזכוכית מנפיחת האגז. וכל מה שיתרחב אותו התבנית תחלש תנועתו. ומוי שיהיה קרוב לו מצעלי חיים יכנס אותו האויר באזניו וישמע תנועתו. וכל הגגון הטבעי הוא הגרון: **אמר** לו המבקש ומה תועלת זאת החכמה ומה כונת החכמים בה? :

השיב הגגוני מפני שהחכמים נסו בחכמת' כי יש לאלו הגגוני' כשיהיו ביחס השלם רשומים בנפשות השומעי' כרשומי המרקחות שעושים אותם לחולאים. ומפני שאמרו כי יש לגגלים והכוכבים בתקפותיהם. געיונות משמחים וגגונים ערבים. ושהנפש כשתשמע גגון שזה החבור ושקול בשקל ישר תתענג בו ותשמח ותשתוקק ליוצרה ותחאו להגיע אליו. ויקלו בעיניה התלאות ופגעי זה הזמן ותסתכל בעולם העליון. וזו היתה כוונת החכמים בעלי הגגון: **אמר** לו המבקש רצוני שתשיב לי על ארבע שאלות. **ייען** הגגוני שאל: **שאלה** ראשונה היאך מקלחת בעלי חיים יתנו קול ואין להם ריאה וגרון: **תשובה** קולות בעלי חיים שאין להם ריאה כמו הדבורים והאפעה וזולתם. כי הם מניעים האויר בכנפיהם במסירות קלות. ויתחדשו מזה קולות משונים כמו שיתחדש מהנעת מיתרי(בל"א זיי"ן) הכנור ויהיה שמוי קולותיהם כפי דקות כנפיהם ועצים וארכס וקלורס ומסירות תנועתם:

שאלה שנית מהו כלי הגגון המשועבד לאל בעלי הגגון?
תשובה הוא הכנור. ואמרו שיהיה ארכו כרחבו ועמקו כחצי הרחב ולוארו כרביעית: **שאלה** שלישית ולמה אמרו שרריך יתרוי ארבעה כל אחד עב מהאחר כי אז יהיה על היחס המעולה? :

תשובה אמנם עשו זה כדי שתחזק געיונות כל אחד מהם לכל אחד מהחלטים הארבעה. והאחד הוא הנקרא אל"ב"ס הוא

וארבעה וששים חוטים משי ונעימתו תחזק החלטת השחור לגסותו. והשני הוא הנקרא ח"ל מחל"ת הוא משמנה וארבעים חוטים. ונעימתו תחזק החלק הלבן. ומשלישי מששה ושלשים חוטים והוא הנקרא ח"ל מת"י ונעימתו תחזק הדם. והרביעי משבעה ועשרים חוטים ונקרא ח"ל זיר ונעימתו תחזק המר' הירוק' לדקות': **ישאלה** רביעית היאך אמרו כי עשו זה להסתשל בטבע וזה כמו כן נמצא ביסודות? **תשובה** לא ידעתי. **ויקרא** המבקש בחכמת הגון עם הנגונים ששה חדשים. אחרי כן ראה להפרד ממנו ללכת לדרכו אמר לו אדני החכם לוי. **ויאמר** לו החכם השתדל שתהיה כונתך בנגוה לשמח לב ולחסיר האנחה למען תעבוד את ה' בשמחה. וילך המבקש לדרכו והחכם ישב במקומו:

הבינו פתאים ערמה ובסילים הבינו לב. קונה לב אוהב נפשו שומר תבונה למצוא טוב. יש זהב ורב פנינים וכל יקר שפתי דעת:

ויהי כאשר כלה המבקש להחוכה עם בעלי חכמת הלמודיות. והבין כי תכליתם לחדש המחשבה הלך לדבר עם בעל חכמת הדבור. ולדעת תועלתה ומעלתה בחכמות. וימצא איש חכם בזה החכמה. ויאמר לו אדני שמעתי עליך לאמר כי אתה מהיר בזאת המלאכה. על כן אחלה פניך שתבאר לי ממנה המעט כדי שאעמוד על תועלת'. ויבחנו דברי האומרי' כי אי אפשר לעמוד על האמת בלתי:

השיב החכם הדבורי דע כי כל ידיעה היא או * ציור (בלע"ז אידעה) או * הולקה (ר"ל משפט ובלע"ז פראפעזיסטיע והציור נודע בגדר. והדומה לו בציור מהות אדם. והולקה נודעת בהקש ובלא שלום) כהוליקנו שיש לכל החלה. והגדר וההתחלה עמהם ידע האדם בהסתכלות הדברים שלא היה יודע אותם. וכל אחד מאלו יש ממנו אמת. ומה שהוא למטה * מהאמת (ר"ל הנחה. ונקראת למטה מן האמת לפי שאין מופת לא על האמת ולא על סותרה ובלע"ז היפאטעדעס) אלא שהוא מועיל כפי מה שהוא. ויש ממנו בטל ודומה אל האמת. ועל הרוב תקצר דעת האדם מלהבדיל בין אלו. ועל כן נפלה מחלוקת בין המעיינים וכל אחד מהקש והגדר הוא מחובר מענינים מושכלים חבור מוגדר. ויש לכל א' מהם חומר ממנו חומר ואורה בה יהיה נשלים. וכמו שאין מכל חומר שהזדמן אפשר לעשות לבית ולא באיזה אורה שיזדמן אפשר שיהיה. אלא מחומר הבית יהיה בית. ומחומר המטה יהיה מטה. כי לכל דבר חומר מסוגל. אורה מסוגלת. כמו כן לכל ידיעה שהיא נודעת בהם בהסתכלות חומר מסוגל ואורה מסוגלת עמהם נודעת אמתתו. וכמו שיקרה לבית הפסד מולד

החומר אע"פ שהאורה שלמה. ומלך האורה אע"פ שהחומר עובד. ויקרה
מלך שניהם. כמו כן ההפסד בהסתכלות. לפעמים יקרה מלך החומר
ומלך האורה ומלך שניהם וזאת החכמה היא המודיעה מאיזה מהאורות
והחמרים יהיה צדד הספוקי הנקרא רשע. ומאי זו מהאורות והחמרים
יהיה ההקש הספוקי אשר יקרא מה שהוא חזק ממנו. וזהו ההקש הדקדוק
דומה אל האמת נלוח. ומה שהוא חלש נקרא מליץ. וסודיע מאי זו אורה
וחומר יהיה הצדד הנפסד הנקרא סופי"סעאני והוא המזויף אשר ישחל
בעליו להטעות השומעים ויחשבוהו מופת. ומאי זה אורה וחומר יהיה
בהקש השיירי אשר תזהיר הנפש לעשות דבר או להרחיקו חו היא תועלת
זאת החכמה ויחסר אל ההסתכלות יחס הדקדוק אל הלשון אלא כי מי
שיצירתו שלמה מצני אדם אפשר שלא ילמך להתלמד. אלא אי אפשר
לאדם בעיון שלא ילמך לזאת החכמה: **והספרים** המחזרים בזאת
החכמה תבעה. שמנה בשרשי' ואחד מבוא להם. והוא הנקרא אסג"וי.
והכוונה בו לבאר חמש מלות. **האחד** סוג (בל"א ח"ין גאסוג) והיא
כל מלה מורה על רבים אשר לורותיהם משוות. ויכלול אותם ענין אחד.
כבעל חיים הכולל האדם והבהמות והעופות. **והשנית** המין
(בל"א ח"ין ארס) והיא כל מלה מורה על רבים אשר לורותיהם מוסכמות
ויכלול אותם ענין אחד. כמו האדם כי הוא מורה על רבים אשר לורותם
אחת ונבדלי' במקר'. **והשלישית** הסגולה או געשפסליכי) והיא
כל מלה מורה על תואר מסוגל למין אחד מבין שאר המינים כשחוק
לאדם. **והרביעית** המקרה (יופעליג) והיא כל מלה מורה על תואר
יקרה למתואר במהירות ויסיר במהירות כאלמתימות
הבשר. והחמישית הבדל מורה על ענין צד נבדל המין מהסוג כדבור לאד'
והששית לאריה. **והספר** הראשון מהשמונה הוא הנקרא קטגו"ריא
ובו יתבארו המתארות העשר והם. הסוגים העליונים הכוללים לכל
הגמלאים והם העלם. והכמות. והאיכות. והצירוף. והאנה. ומתי.
וההנחה. וסקנין. ויפעל. והפעל:

וישאר המבקש סודיעני אם אלה הסוגים העשר ידעו אותם
הקדמוני' בקבלה או בשקול הדעת?

ויען הדבורי הקבלה באלה הדברים מדרך עורי לב. אמנם ידעו זה
בשקול הדעת כי כשעיינו אלה הדברים התבאר להם שזה זולתי
זה והם מסודרים במליאות כסידור החשבון וקשורים ותלויי' קלחם בקלת'
בהשארות והסתמדה בעלה הראשונה שהוא ית' ויתבדק בהקשר החשבון
קלתו בקלתו מהאחד וכשהתבארו להם אלו הדברים בכל הדברים
הקודמי' במליאות האורות. התבאר להם כי האורות שני מינים מקיימות.

כלומר

כלומר אשר בהם קיום הדבר והשאריות ומשלימות קראו לזר' המקיימת
עלם וקראו לזרה המשלמת מקרה . וכשהצבא' להם כי הזרות המקיימת
משפטן משפט אחד אמת כי העומים סוג אחד כלל . וכשהצבא' להם כי
הזרה המשלמת משפטים משונים . אמרו כי המקרים משונים הסוגים .
והם תשעה והעלם בזמנאים כמו האחד בחשבון : והתשעה מקרים כמו
תשעה אחדים . והחכמים כשעיינו בזמנאי' ראשון מה שראו היו אישים .
ואחר כך חשבו כמה שלא ראו מבני אדם שצברו וידעו כי תכלול כולם
הזרה האנושית ואע"פ שהם משונים בתאריהם מהקולר והאריכות
חולתי זה . ואמרו כי כלם אדם וקראו לאדם מין . ואח"כ ראו אישים
אחרים כחמור וזולתו וחשבו בכלם וראו כי החיים כוללים אותם וקראו
אותם בעלי חיים . ואמרו כי זה סוג . ואחר כך ראו אישים אחרים כאילן
והלמח ומיניהם וידעו כי הגדול וההזונות כללו אותם וקראו אותם
הגדול . ואמרו כי הוא סוג וב"ח והלומח מינים להם . ואח"כ ראו דברים
אחרים כד' יסודות והככבים וידעו כי הם כלם גופים וקראו הגוף סוג
וידעו כי הגוף מלד שהוא גוף לא יתנועע ולא יחוש ולא ישכיל וראו שהוא
מתנועע ומקבל הפועל וידעו כי עם הגוף עלם אחר הוא הפועל אלו
הפועלים וקראו אותם רוחני . ואחר כך קבלו כל זה במלה אחת ואמרו
עלם והיה העלם סוג . והרוחני והגופני מינוי . ומפני שראו העלם מקבל
השיעור שהוא הכמות ויאמר שתי אמות ושתי ליטרין והדומה לזה . קבלו
זה ואמרו סוג הכמות . והם כלם מקרים בעלם . ומפני שראו דברים
אחרים אינם עלם ולא יאמר להם כמות כשחרות והלובן והמתיקות
והמרירות והרחה . קבלום כלם וקראום סוג האיכות ואלו המקרים תארים
לעלם ועומדת בו וכלם זרות משלימות . ואחר כך מלאו דברים רבים
וקראום סוג הלירוף כמו האדם שהוא נקרא אב ובן ואח וריע וזולתי זה
מהשמות הנפלים בין שנים אשר ישתפו בענין מהענינים זה הענין
לא יהיה מלא בעלמיהם אלא בנפש המתחבה וקראו לזה סוג הלירוף .
ואחר כך מלאו שמות אחרים עניניהם זולתי עניני מה שקדם זכרם כמו
מטה ומעלה ומה שדומה לזה וקראו אותו סוג האנה . ואחר כך מלאו
שמות אחרים עניניהם זולתי עניני מה שקדם זכרם כמו . היום . והחדש .
והשנה ומה שדומה לזה וקראו אותו סוג מתי . ואחר כך מלאו שמות
אחרים עניניהם זולתי עניני מה שקדם זכרם כמו עומד או יושב או שוכב
וקראו אותו סוג ההנחה . ואחר כך מלאו שמות אחרים כאמרך עליו .
ולו . אללו . וקראו זה סוג הקיין . ואחר כך מלאו שמות אחרים כאמרך
הכה . ועשה . וקראו זה סוג יפעל . ואחר כך מלאו שמות אחרים
כאמרך הוכה ושורף והדומה לזה וקראו אותו סוג ההפעלות . ולא מלאו

סוג אחר בזמנאזים אלה אלו. ונכללו עניני כל הדברים בעשרה מלות.
 ואפשר שיתקבלו כלם באיש אחד כאמרך ראובן הארוך והלבן פלוני בן
 פלוני במקום פלוני וציוס כך והוא יושב ובעל עושר ויכה והוכה:

והספר השני התבאר בו היאך הרכבת העינים הנפסדים * בחיוב
 (פי' מאמר המחייב דבר לדבר. כמו כל ב"ח מחנועע. שמחייב עיני
 החנועע שהיא הנשוא לב"ח שהוא הנושא. ובלע"ז פאזיסיווא) * ובשלילה (כ"ל
 מאמר השולל דבר מדבר כאמרך כל דומם אינו מחנועע ששולל עיני החנועע
 מהדומה שהוא הנושא בזה המאמר ובלע"ז נעגאשיווא ובאמרו הרכבת העינים
 הנפסדים כ"ל שכל מאמר מורכב משני עינים שהוא הנושא והנשוא והוא על דרך
 אחד משניהם או בחיוב או בשלילה כאשר בארנו) עד שתהיה מהם גזר' וזה
 נקרא ספר הביאור:

והספר השלישי התבאר בו הרכבת הגזרות (פי' מלת גזרה הוא המאמר
 ובלע"ז פראפאזיסיע) עד שתהיה מהם * היקש בל"עז סיללו
 בים"מוס ובל"א שלום רעדי) וההקש הוא מאמר מחובר ממאמרות כשיונחו
 יתחייב מהם בעלמם ולא במקרה מאמר אחר זולתן בהכרח. ודוגמת
 זה. כל אדם בעל חי. וכל בעל חי גדל * החולדה אם כן כל אדם גדל
 (פי' החולדה הוא המאמר השלישי ונקרא חולדה לפי שגולד ומתחייב משני המאמרים
 הקודמים לו דוגמת בן הגולד מאביו ואמו) והשתיים מוקדמות לא יתחברו אלא
 אם ישתתפו * בגדר אחד. (פי' הוא מה שנקרא גבול אמלעי בלע"ז פערמינוס
 מעדיוס ובל"א מיסל גליד) ויהיו כבדלות בשני גדרים אחרים. והגדר אשר בו
 ישתתפו. או שיהיה מוכח (כ"ל נושא) באחת מהמוקדמות ונשוא בשנייה.
 כאמרך כל אדם בעל חי. וכל ב"ח מתנועע (פי' נושא הוא הדבר אשר עליו
 נאמר דבר אחר כמו מלת אדם במשל הראשון. שעליו נאמר שהוא ב"ח ובלע"ז
 סוביעק. ובמשל השני כל בעל חי הוא הנושא. והנשוא הוא המאמר הנאמר על
 דבר אחר שהוא הנושא. כמו מלת בעל חי במשל הראשון ומתנועע במשל השני:
 ונקרא בלשונם סוביעקס) וב"ח הוא המשותף בשתי ההקדמות' וזה הוא בתבני'
 הראשון. ואם הוא נשוא בשתיהן יחדיו נקרא התבנית השני. כאמרך כל
 אדם ב"ח וכל עוף ב"ח:

(אבזר) המגיה נלע"ד כי שגגה היא היואלת מלפני השליש הרב המחבר ז"ל. או
 המעתיק שגה ברואה: וטעה בדבר הגודע לכל באי שערי עיר החכמה
 הזאת כי שני המשפטים האלו כל אדם ב"ח: וכל עוף ב"ח לא יולד מהם חולדה
 לודקה אע"פ שיש להם גדר משתתף: כי איך תאמר החולדה נמצא כל עוף אדם
 או כל אדם עוף והוא מבואר הביטול לשפוט מן הפרטי על הכללי כאשר שאינו
 מאמר המהפך לומר כל ב"ח אדם. או בנדון השני לומר כל ב"ח עוף. והוא
 היקש הממטה הנקרא בלע"ז סופיסמא ובל"א סרוג שלום. ויותר טוב לומר בתבנית
 השני

השני שהוא כמו שאמרנו כל אדם ב"ח. וכל אבן אינו ב"ח: והסולדה היא נמצא כל אדם אינו אבן) ואם הוא מונח בשתיבן נקרא החבנית השלישי כאמרך כל אדם ב"ח וכל אדם לוחק (ר"ל שהסולדה מזה הוא יש מצ"ח לוחק) ולמנוס הולך אל הגדר המשוקף כדי שיבי' הזיווג ביניהם. והזיווג כדי שיבי' הסולד' שהוא הכוב'. כמו שהכונה בזיווג בעלי חיים הבנים:

והספר הרביעי התבאר בו הדיקט המופתי אשר עמו תגיע לאדם האמת שאין בה ספק. וזו היא החכמה האמיתית וזה הספר קודם לשאר במעלה:

והספר החמישי יתבאר בו הדיקטות המועילים למי שתקלר דעתו מהבנת הדיקט המופתי. והיאך יחבר האדם מהמאמרים המפורסמים הדיקט הנלווי:

והספר הששי יתבאר בו היאך ישמור האדם עלמו שלא יטעוהו בדיקט הזיופי הנקרא סאפים"טע (ר"ל המסעה)

והספר השביעי יתבאר בו הענינים המליכים המועילים בלמוד הסמון על דרך העלום והערבות ושבה הדבר וגנות אותו והדומה לזה: **וספר** השמיני יתבאר בו המאמרים השירים ומה תועלתם:

אמר לו המבקש הנה נראה לי לורך המעיינים לזאת החכמה. ושתועלתה גדולה. ואני מחלה פניך שתבאר לי שש שאלות ממנה:

השיב הדבורי שאל: **שאלה** ראשונה למה אמרו כי העולם אין לו גדר ויש לו רוחם? :

תשובה מפני שהגדר יתחבר מדברים קודמים לו. והעולם הוא הקודם לשאר דברים. אצל יש לו רוחם ורשמו שהוא העומד בצפשו המקבל למקרים שהם הפכיים:

שאלה שנית למה לא מנו בסוגיים העליונים הדברים העליונים שהם כוללים לכל הנמצאים כמו הנמצא והדבר האחד? :

תשובה מפני שאין אחת מאלו מהות הדבר. ועל כן לא יוקח אחת מהם בתשובת מה הוא כלומר כי כשישאל השואל מה הוא זה. לא ישיבנו שהוא הנמצא:

שאלה שלישית היאך אמרו כי תחלת מחשבת הפלוסוף בחבור אלה הספרים היתה סוף מעשהו: וסוף מעשהו תחלת מחשבתו? :

תשובה מפני שהוא עיין במאמרות ומלא אותן שקולות וחבר בשקולות ספר בשיר ועיין במאמרות שאינן שקולות ומלא אותם נחלקים לשני חלקים. האחד סיפוק במליצה והאחר סיפוק בראי'. וחבר בסיפוק במליצה ספר המליצה. והסיפוק בראיה נחלק לשני חלקים

האחד סיפוק בראיה צופית וחבר בו הספר אלפים"עלי וכו' היוף .
 והשנית ספוק בראיה אמתית וזה נחלק לשני חלקים ספוק בראיה נלוזית
 וחבר בו ספר הנלוז . וספוק בראיה מופתית וחבר בו ספר המופת .
 ואחר כך עיון באל' וראה כי יהיה צהיקש וחבר בו ספר ההיקש והסיקש
 יהיה צמוקדמות וחבר בהם ספר השני . והמוקדמות ממלות פשוטות
 וחבר בהם הספר הראשון . וחבר ספר יהיה מצוא לזאת החכמה יתבאר
 בו המלות והעניינים מאלד שהם כללים נפרדים :

שאלה רביעית מה טעם שקראו לסוגים העליונים נאמרות ?

תשובה מפני שאלו הסוגים העשרה הם הנשואים על הנמלאים
 כלם . ולא ימלט דבר כלל שלא יהיה תחתם . והנשוא על
 הדבר נקרא הנאמר על הדבר ועל כן טעו האומרים מאמרות .
 (פי' שמאמר הוא שם כולל תחתיו כל הדבור הנשוא והנשוא וכל הגוים אליהם :
 אבל מלת נאמר הוראתו על הנשוא בלבד) :

שאלה חמישית הודיעני מה הוא הכללי ואם הוא נמלא
 חוץ למחשבה ?

תשובה הכללי הוא נמלא במחשבה לא מחוץ . וענינו כי המחשבה
 תקבל אורת האדם ואמתתו . כשיראה האדם איש אחד מבני
 אדם ואלו ראה אחר כך איש אחר זולתו לא התחדש בו ידיעה אחרת .
 וענין היותו כללי כי יחסו הווה אל כל איש מבני אדם . ומה שיהיה
 ומה שהיה אחד (כ"ל אותם שכבר היו בזמן העבר ואותם שיבאו בעתיד עלמות
 א' הוא) והנה המחשבה תקח הדמות אשר בין האישים וזה הוא הכללי .
 ועל כן אמרו בגדרו שהוא הדבר המוצן שיתדמו בו יותר מאחד :

שאלה ששית שמעתי כי אמרו החכמים כי הדבר הלוזק גדרו
 שיהיה מחוץ למחשבה כפי מה שהוא במחשבה ואם הדבר
 כן יהיה הכללי כוזב . (פי' שהדבר נקרא אמת ולוזק באם עלמות הדבר שהוא
 חוץ למחשבה נמלא כמ' שהוא בדמיון המחשבה ואז יזורו אמתו . והכללי לא נמלא
 חוץ למחשבה כלל ואינו נמלא אלא במחשבה ובליוד השכל . ואם אינו נמלא חוץ
 לשכל היאך יחכן אמתתו) :

תשובה לא ידעתי :

אמר המגיה לא ידעתי פי' לא ידעתי שהשיב החכם על שאלת המבקש : ועל
 מפניו שערי תשובה בלאוד לשמו אינו יודע כי לדעתי ידעתי להשיב בתשובה
 שלימה . כי מה שאמרנו בגדר הלוזק שאריך שיהיה מחוץ למחשבה כפי מה ששוא
 במחשבה

במחשבה פי' שלא יהיה הדבר ההוא המצויר במחשבה נעדר המציאות כמו מי שמצייר בשכלו סוס בעל כנפים . או שיהיה הדבר ההוא על ענין זולת מה שמצייר כמו דבר גדול הנראה קטן ודומיהם שטנין הדבר ההוא לא נמצא כלל חוץ למחשבה כפי מה שהוא במחשבה ונמצא דמיונו כוזב משא"כ הכללי ד"מ כללות האדם או כללות החי הוא ליור המהות משולל מנושאו ועלמות ענין הכללי הא גדלו : צמה שמשחקת בו אחרו הסוג או המין . כאמרנו דרך כלל אדם ליורנו חי מדבר : או דומם ליורנו בו גשם בלתי מהטוע . והוא נמצא חוץ למחשבה כמו שהוא במחשבה בכל אחד ואחד הנכלל באותו הכללי ר"ל שכל אישי מאישי מין האדם הוא חי מדבר וכן בכללות הדומם : ואין לומר שאינם חוץ לנפש מפני שכולם לא ימצאו בזמן אחד או במקום אחד . והגע בעלמך כל המקרים כמו הלכות והשחרות או הגאווה והענוה ודומיהם כולם . שצוירם בנפש משוללים מנושאים ולא יתכן מציאותם זולת נושאים חוץ לנפש . ואעפ"כ לא נאמר עליהם שצוירם כוזבת ובלתי יודק . אך נאמרים באמת ודק באשר שנמצאים כל אחד בנושאו . והענין מבוחר בעלמו ואין מן האורך להאריך בו יותר) :

ויקרא הכער עם הדבורי בספר הדבור ובשאר ספרים המדבריי' בחכמה הזאת וישב עמו שנתים ימים . **ייהי** מקץ שנתו ימים ורלה המבקש ללכת לדרכו . אמר לו לוי אדני החכם . **ויאמר** לו יהיה השתדלותך לתקן דבור הלכ יותר מהשתדלותך לתקן דבור הפה וכל השתדלותך יהיה בחכמת המופת . **יירך** המבקש לדרכו והאיש הדבורי ישב במקומו

מה רבו מעשיך ה' בלם בחכמה עשית מלאה הארץ קניניך . גדולים מעשה ה' דרושים לכל חפציהם . עושה גדולות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר :

אחר הדברים האלה כאשר ידע המבקש כי כל החכמות שקדמו הם הלעות להשיג עלם הנמצאים ומסותיהם הלך לדרוש חכם בחכמות המעיינת במכות הנמצאים הטבעיים . וימצא איש נבון דורש וחוקר הדברים הטבעיים וחוקר נפלאות השם ית' וית' בהם וחכמתו העלומה . ויאמר לו אדני החכ' למא' נפשי לחכמתך האמתית אשר עוב סחר' מסחר כסף ומחרון תבואת' . ואם יישר בעיניך להודיעני ראשי דברים ממנ' או הייתי משבחך על זה . ואשאל מהשם ית' להכפיל שכרך על החסד שגמלתני : **השיב** הטבעי דע בני מי שנדב' רוחו להתעסק בזו החכמה לריך להקדים ידיעת החכמות שהם הלעות לה והן החכמות הלמודיות . ויתעסק בחכמה הדבור כי היא כלי להדריך השכל כדי שלא יטעה : **אמר** לו המבקש כבר עשיתי כמלותיך . ויספר לו את כל אשר קרהו עם החכמים : **השיב** הטבעי זאת החכמה שהיא חכמת הטבע מעיינת בגופים הטבעי' ובמקריה' * ומונחי זאת החכמה (ר"ל יסודותיה') הם העשר' סוגים אשר התבארו בחכמת ההגיון :

כמו שמקבלים היסודות ומה סבת תנועות הכוכבי' ושנויים צמחיות והעיכוז ומה סבת עמידת הארץ באמצע ואם יש בעולם רקות . וזה כלו בספר השמים והעולם : **והישישי ידע'** ההוי' וההפסד והוא ידיעת מהות עלמי היסודות והיאך נהפכים קלתם לקלתם . והיאך יתהוו מהם הדומם והלומח והב"ח וחכמת האל ית' ויתברך בקשירת הנמלאים הארזיים והגלגלים . והשארות המינים עם הפסד *האישים (אי יליל דינגין) ושתי התנועות הגלגליות האחת מזרחית והשנית מערבית. וזה כלו בספר ההוי' והפסד :

והרביעי ידעת הנמלאים המתחדשים באויר . והוא ידיע' איכת שנוי האויר כרשומי הכוכבים ברשומיהם ונילוזיהם הנופלים על אלו היסודות והעתקתם מהם . ובלבד האויר שהוא בשנוי תמידי מהאור והחושך והחמימות והקרירות . והיאך נולדים הרוחות והערפל והענן והמטר והשלג והצדד והצדק והרעם . והכוכבים המדלגים והקשת ורוח סערה והימים והגהרות . ומה שדומה לזה למה שיחדש למעלה מראשינו :

והחמישי ידעת הדומם והוא ידיעת העלמים האצניי' הנקפאי' מהאדים הנעלרים בצטן הארץ כמיני הספירי' והכסף והזהב והנחושת והברזל והגפרית והנוגח והדומה לזה וזה כלו בספר הדומם :

והששי ידעת הלמח . מה שזורעים ומה שנוטעים ומה שלומח מאליו וסגולת אותם המינים :

והשביעי ידעת בעלי חיים ועוד ידיעת כל נזף רוחם ומתנועע והיאך הווייתם ברחם או בבי' או בעפוש וידעת תועלת האצרים :

והשמיני ידעת הנפש וכחות בעלי חיים המשגיים והמניעים . ובלבד אשר באדם אשר לא תמות צמות הגוף ושהיא עלם רוחני . וזה כלו בספר החוש והמוחש :

אמר לו המבקש אם יש על זה שזכרת ראיות מלד החכמה . או זה נודע בקבלה ?

השיב הטבעי דע כי רוב החכמים הצקיאים בחכמות מודים בהשארות הנפש וכל שכן בעלי הנימוסים . וזה מהדברים המפורסמים בצני אדם . ויש על זה ראיות מלד החכמה . ואמנם לא ידע אמתת זה אלא היודע אמתת מהות הנפש . ואמרו כי האחים הנאמני' והחברי' והותיקים . והם אשר כונתם אחת לכוהר כפשותיהם מטומאות זה העולם . וכל יגיעם יומם ולי' להשלים אות' בידיעות

הרומניות והשגות האלהיות הם הזוכים לזאת ההלכה . ותיין
 נפשותיהן לאחר הפרדן מגופותיהן כנפש אחת והם במעלה המלאכים
 הקיימים לעד . לא יקרה להם מקרה מהמקרים ושנוי מהשנויים .
 והחכמים משלו בזה הענין משל :

אמר הטבעי זכרו כי באי מאי הים היתה עיר גדולה על הר גבוהה
 ותלו . והיה אורה ממוצע ומימיה מתוקים זכים וערבים .
 ובה כל עץ נחמד למראה ועוב למאכל . והיתה כעדן גן אלהים . והיו
 כל שוכניה אחים ורעים מזרע אדם אחד . וחיים חיים עובים בשקט
 ושלוה אין פגע ואין שטן אין ביניהם קנאה ותחרות ולא שנאו איב' . אלא
 כל אחד היה אוהב לחבריו מה שהיה אוהב לפשו . ועוזרים אלו לאלו
 לקנות מדות טובות ולהשיג המעלות הרומניות . ועל כן נקראה מדינת'
 המדינה החסידה . ואנשי' אנשי קהל חסידים מפני שלא נמלא ביניהם מין
 ממיני הרעו' הנמלאות בשאר המדינות שאנשיהן הורגלו במדות הרעות .
 ולהאמין אמונות הנפסדות והי היום הזדמן לכת מהם שירדו לים ללכת
 אל מקום ידוע אללם . והי סער גדול בים . והרוח השליכ' הספיכ' לאי
 רחוק מאד מאותו האי . ובאותו האי הר קש' ורבו בו הקולוס והחדק
 ואילני סרק . והאילנות הנושאים פרי מועטים בו ומעיניו עמוקי'
 ומימיה' עמקי' ובו מערות אפלות וחאים מזיקי' . וח' עורפו' נחשים
 ועקרבים וכל שוכני אותו הים היו קופים והי' באי מאותם האיים
 עוף גדול מאוד והי' מאכלו מאותם הקופים שהי' חוטף מהם . ואל'
 האנשים נתפזרו באותו האי ובמעיינות הים לקבץ מאכלם . והיו אוכלי'
 מפרי אותם האילנות וביתים ממי המעיינים : והיו שוכני' בליל' באת'
 המערות והיו נסתרי' בהם מהחמימות והקרירות . והתחברו להם אותן
 הקופים מפני שהיו להם שווי בצורותיהם יותר משאר החיות המזיקות .
 ומפני שהיה בהם רוב האחו' למשגל שרבו עם נקבות הקופים והתערבו
 בהם וילדו וירב' זרעם באורך הימים עד ששכחו מנהג מדינת' ותעמוגיהם
 ואנשיהם וכאלו לא היו מהם . ויבנו בתים באותו האי ויעשו כרמים
 וירבו זהב וכסף ושאר מחמדי זה העולם . ויחמדו מה שהיו שוגאים
 בהיותם על אדמתם . ויקרבו מה שהיו מרחיקים . ותרב' ביניהם השנא'
 והקנא' והתחרות . אחרי כן הלם אחד מהם חלוש שחזר אל המדינה
 שילאו ממנה ושנשי' אות' המדיכ' כששמעו בואו ילאו לקראתו ויראו אותו
 משוג' ממה שהי' ולא ראו שיכנס במדינת' בטנוק בגדיו וגופו והיה על
 פתח המדיכ' מעין ויראו אותו וגלחו שערו והחליפו שמלותיו וביאורו
 אל המדיכ' וישאלו אותו לספר מה שקר' לו ולחבריו . ויספר להם והי'
 הוא שמת וטוב לב' בעבור שגמלנו מחברת אותם הקופים ומנער אותם

החיים . והי' חושב שזה בהקיץ . ויהי כאשר הקיץ משנתו והי' הוא בתוך
האי עם הקופים ויכאב ויאנה על זה . ויספר החלום למקלח מחבריו
וזכרו מדינתם ואנשי' והטוב . שהיו בו בה ויתיעלו לעשות ספינ' מעלי
אותו האי ולחזור בה למדינתם . וכדרו להשתדל בזה בכל כחם . ויהי
בהתעסקם בעשיית הספינה והי' עבר עליהם הטוף הגדול . (כ"ל שהוא
הטוף הנקרא בל"א גרייף הנמלא בכרכי הים) וחטף אחד מהם והגביה אותו
באוויר . וכשרא' הטוף שאינו קוף והוא לורת אדם הורידו לארץ והזדמן
שהשליכו בביתו . וירא האיש כי הוא בביתו עם אחיו ורעיו וקרוביו וישמח
על זה שמח' גדולה ויתאב שיקר' כמקרהו לכל אחיו שגשגרו שם בתוך
האי . אבל אחיו הנשארים באותו האי צרו כבי גדול . וילבשו שקים
ויחאבלו עליו מפני שנפרד מהם ולא ידעו אנה הלך . ואלו ידעו שחזר אל
המדינה שיגאלו ממנה . ושיאל ממקום לר' מלא תשובות ונפלאות אל מקום
רחב והסקט ומנוח' . היו מתאווים שיקר' להם מה שקר' לו . וכן לריך
שתהי' אמונת הרעי' הנאמנים שבנותם להשיג האמ' וההצלחה האמתית
כמי שמת מהם קודם חזרו . כי זה כל העולם דומי' לאותו האי שהיו בו
הקופים . ואנשיו דומים אל הקופים . והמות דומי' לאותו הטוף . והחכמים
שהם בני חלקים כאנשים שהשליכו' הרוח לאותו האי . ואותה המדינה
שיגאלו ממנ' כגן עדן המוכן לכפשות הלידיקים :

אמר לו המבקש אחרי כן אשאל שתבאר לי אחד עשרה שאלות מחכמת
הטבע כי אני נכסף מאד לידיעתן :

ויען הטבעי שאל כי לא אעלים ממך מה שאלע :

שאלה ראשונה . למה לא יתהו' הטען במקום העליון מהאוויר . וכן
השגג בראשי ההרים . והי' מהמחוייב שיהיו אותם המקומות
חמים לקרצם מהשמש ? :

תשובה מפני שחזרת נילולי השמש לא יגיע שם . והחימום מחזרת
הנילוות והתקבלם . והראי' על זה המראות השורפות :

שאלה שנית הודיעני מה שאמרו חכמי הטבעי . כי סוף מעלת
הדומם דבק בראשית ב"ח . וסוף מדריגות ב"ח דבק בראשית
מעלת האדם . וסוף מעלת האדם דבק בראשית המלאכים ? :

תשובה אמרו כי האלמוגים הנקרא קור"ייל בל"עז כי הוא לומח
בקרקע הים זכשמוליאין אותו מתקש' . ועל כן קראוהו עץ
אבני . ואמרו כי הסמך ב"ח מפני שהכח הפועל אשר בו נבדל מהכח
הנפעל כי יש בו זכר ונקב' . ואין כן בשאר הלאמה . ועוד כי כשיכרתו
ראשו יבש . וכן החלזון מורכב מלאמה ומב"ח . וסוף מעלת הב"ח הדבק
בראשית

ראשית מעלת אדם אינו מולד אחד אלא מולדין רבים . כי מפני שהאדם
 נקור המעלות הטובות לא נמלאו למין אחד . אלא יש מהם דומה לאדם
 אורת איבריו כקוף . ומהם במדות הטובות כמו הסוס והפיל בחודו
 הדומה לזה . וסוף מעלת האדם דבק בראשית המלאכים כאנשים
 האלהיים היודעים דעת עליון :

שאלה שלישיית היאך אמרו כי מסגולת השכל שיהי' החלק ממנו כל :

תשובה ראו לומר כי צדק שכל ראובן שהוא שכל פרטי שישיכיל כל
 המושכלות אם לא ימנע מונע או שלא יקרהו מקרה ואין
 לנמלא מהמלאכים זאת הסגולה .

שאלה רביעית במה יהי' הראות לדעת חכמי הטבע ? :

תשובה הסכימו חכמי הטבע כי הראות יהי' בהתרשם אורות
 המוחשים בלח' הברד' בלחות העין כשיזרח השמש באויר
 שהוא אמלעי . ויתרשמו בה בהתרשם האורות במראה . ואלו היתה
 המראה בעלת כח רואה . היתה משגת האורות שהתרשמו בה :

שאלה חמישית מפני מה אמרו החכמים כי האדם עולם קטן ? :

תשובה הטעם מפני שנמלאו בו חלק מכל נבראי זה העולם . כי יש
 בו ארץ ומים ואויר ואש כמו שיש בעולם הגדול . והעינים
 כמו השמש והירח והאזנים והאפים והפה כחמשה כוכבי לכת . והמוח
 דומה ללב . והלשון לכוכב . והריאה לנוגה . והלב לשמש . והמרה למאדים
 והכבד ללדק . והעחול לשבתאי . והכליות והמבושים דומים לכוכבים
 הקבועים ושחים עשרה ללעות לשנים עשר מזלות והעורקים דומים לימים
 ולנהרות והשער ללמח . והאבן הכולדת בכליות דומה לדומם . והנפש
 המדברת מנהגת הגוף . כמו שמנהיג העולם יתברך ויתרומם ? :

שאלה ששית אמרו כי האויר נבדל בשלשה טבעים . האחד מה שאלל
 גלגל הלבנה והוא בחכלית החמימות . והשני האמלעי
 והוא בחכלית הקרירות . והשלישי מה שהוא אלל הארץ והוא ממוצע בקלת
 המקומות הודיעני סבת זה :

תשובה הסבה בשני אלה הטבעים כי האויר הממשש לגלגל הלבנה
 מפני שהוא סובב עמו מתחמם חזק . וכל מה שירחק מהגלגל
 ימנע חמימותו . ויגבר קרירותו עד שיהיה בחכלית הקרירות . ולא יהיה

גובה כידור האויר החום הנמשש לגלגל כנגד האויר הקר אלא מועט
 ולולי כפילות כיוצאת השמש והירח והכוכבים על שטח הארץ וחזרת
 באויר וחמומם אותו הי' האויר הנמשש לארץ יוסר קר מזולתו כמו שיקר'
 זה תחת הקוטב * השמאלי (ר"ל הצפוני הנקרא בל"א נאר"ד פ"אל) שיתקרר
 בו האויר קרירות חזק ויהיה בדרום הפך זה :

שאלה שציעית היאך אמרו כי גדר הגוף שהוא העומק והרוחב
 והאורך ואמרו אחרים שאין זה על האמת :

תשובה טעם האומרים שאין זה על האמת כי אמרו כי הגוף אינו
 גוף בצחינת מה שבו מהאורך והרוחב והעומק בפועל אלא
 בצחינת יקבלו לאלו המרחקים . והראי' על זה כי אלו לקחת דוגמ ארכו
 זרת ורחבו אלצביים . וגבהו אלצבע הוא גוף לא צמח שבו מאלו המרחקים
 כי אלו עשית אותו עגול או על תבנית אחר . אז יסור ארכו שהיה זרת
 ויתחדש אורך אחר תחתיו . והלורה הגופנית לא התחלפ' . ועל כן אלו
 המרחקים הם גשמי' חוץ מהגשמות (ר"ל עקרים לגשמים) ויש מהם
 מתחייבים שאינם כדלים כתבנית הגלגל (ר"ל שהתמונה העגולית היא עצמית
 בצורת הגלגל וקיים בה . באשר שלא חוכל לומר שהוא גלגל אם לא תהיה צורתו
 עגולית וישנה אם תפקידו על תבנית אחר) :

שאלה שמינית היאך מנו בהתחלו' . האפס . והוא דבר שאינו מנואל ?

תשובה מפני שאי אפשר זולתו להו' צמח שהוא הוה . והוא
 התחלת כי בהסתלקו יהיה הסוף לא במציאותו . והסוף
 אי אפשר שלא יקדם לו האפס . כי מה שלא קדם לו האפס הוא נלמי :

שאלה ששיעית למה היה גדול הנקבה אחר הלידה צמחירות יוסר
 מגידול הזכר עם היות הנקבה קרה והזכר חס . והיה זה
 הפך תנועתם ברחם ?

תשובה מפני שגוף הנקבה יוסר רטוב מגוף הזכר והגוף הרטוב
 הוא נמשך בשלש' המרחקי' בקלות וצמחירו' יוסר מזולתו :

שאלה עשירית הילטרך העובר להוליד מותרו מזונו ולגשימה
 כמו שילטרך הילוד . ואם ילטרך הוא פלא איך יהיה ?

תשובה אינו לריך מפני כי בעוד היותו ברחם ימין מדם אמו
 המזון הנאות לו בלבד . ועל כן היו מותריו מועטים :

וקשטלד

וכשנולד לא ימוץ מהחלב הנאות לו בלבד אלא ימוץ אותו בכללו . ועוד כי בעוד היותו ברחם לא ימשוך הכח המושך אשר בו אלא השיעור הנריך אליו בלבד : וכשיולד יונק מהחלב יותר מלרכו מפני שהוא מושך אותו בראונו ובתאוה . והעובר מושך בטבורו מאמו אויר ממולע כפי לרכו . וכשנולד יהיה מה שימשוך מהאויר זולתי ממולע . כי האויר יתמלע בלב אמו ועורקים הדופקים . וימשוך אותו לאחר שיתמלע בהם ועוד כי למולע מזונו לא יולדו בו אידים עשכיים שיצטרך לגשימה כמו הנולד :

שאלה אחת עשרה למה לא ילכו על יושר זוג * העלצים ' (בל"א זענבא) אשר בהם הראות אלא מתקבלים נגר הנחירין ויהיה נקב אחד . ואחר כך נבדלים זה מזה . והולך מלד ימין אל העין הימנית והלומח מלד שמאל אל השמאלי ? :

תשובה אמרו כי יש לזה שני טעמים האחד כדי שיהיה הכח הרואה אחד . ואם תחל' העין או תסתמא שישוב הכח הרואה אל העין האחרת . והראיה על זה כי אלו ישים האדם כפו על אפיו בין שתי עיניו באורך . ויביע אל דבר שיראה אותו בכל אחד מעיניו ראה חלושה מראותו אותו בשתייהן . וכשיעלים אחת מעיניו יהיה ראות האחד יותר חזק ועל כן יתרחב נקב העין . כשיעלים האדם העין האחרת כי הכח הולך אל העין האחרת . והטעם השני והוא יותר חזק כדי שלא יראה האדם הדבר האחד כאלו הוא שנים :

ויקרא המבקש עם הטבעי ספרי הטבע . וישב עמו שש שנים ואחרי כן כשראה להפריד ממנו אמר לו אדני החכם לוני .

ויאמר לו הטבעי דע כי הנפשות הפרטיות אמנם נקשרו בגופותיהם . והם גופים פרטים . למען שיגיע להם שלמות פעליהם . ויאל כל מה שבכח האפשרות אל הפועל . ואי אפשר זה אלא בהיותם נקשרות באלו הגופים . כמו שהבורא יתברך ויתברך אי אפשר להראות חסדו ושפע טובו אלא בבראו לזה ההיכל הגדול הגלגל . וע"כ השתדל בעודך חי להשלים נפשך ולהוליא טוב מעשיה ותפארת מעלותיה מהכח אל הפועל . והשתדל לדעת נפשך וטבע יוצרך . ודע כי גופך אחד מההוים הנפסדים . והוא יום ויום יחלה אלל נפשך בבית שכנת . וכלבוש לבשת . ועל כן לא יהיה כל השתדלותך בבנין

זה הבית וזה הדור זה המלבוש . כי כל בית יחרב וכל בגד יבלה . וכל עמולך יסיה להשיג הנפש אשר לא תכלה :

וילך: המבקש לדרכו והטבעי ישב במקומו . כן דעה לנפשך אם מאלה ויש אחרית ותקותך לא תכרת . עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכים מאושר . זה השער לה' לדיקים יבואו בו :

אחר הדברים האלה כאשר ידע המבקש . כי כל האנשים אשר התוכח עמוס לא הגיעו אל התכלית המבוקשת . וקלרה יד דעתם להשיב על כל שאלותיו . וראה כי יש מהם אשר שמעו שמע המלך: אבל לא באו אל חצר בית המלך פנימה . ופני המלך לא ראו . ומהם עומדים בחצר . ומהם עומדים בשער המלך . ומהם אשר הכו בסמורים וילאו למנוח הפתח . אז בקשה נפשו לדבר עם האיש השלם במדותיו והוא המעיין בכל הנמלאים כלם ומשדל לעמוד על אמתתם ונבדל מבני אדם כדי להשיג יולרו ולדבקה בו . והוא הנקרא בלשון יון הפילוסוף כלומר אוהב החכמה :

וימצא אותו ויאמר לו אלהים עמך אדני הפילוסוף .

ויען הפילוסוף האלהים המלמד לאדם ישכילך . ויורך בדרך זו תלך . ויאיר עין לבך במאור השכל .

ויגד לו המבקש בקשתו ואת כל אשר קרבו ואת פרשת הדברים שדבר עם החכמים שקדמו ושאלותיו ותשובותיהם .

ויאמר לו הפילוסוף יפה דקדקת הטיבות לשאול ולחקור . ודע כי לא תמלא התכלית המבוקשת בכל האנשים ההם . אמתם כל דעותיהם מדרגות להגיע אליה . ואמת ויליב כי הללחת האדם השגת יולרו והדבקות בו . וזה לא יתכן אלא בידיעת הנבראים . ובליור יחודו ושהוא סבת כל הנבראים . והחכמה המבוארת זו היא חכמת האלהות :

אמר לו המבקש בחסדך שתבאר לי דברים מאלה החכמה וצמה עיוול:

השיב הפילוסוף דע כי שרשי זאת החכמה העקרים חמשה :

הראשון העיון בידיעת הענינים הכוללים לכל הנמלאים . בייחוד והרבוי . וההסכמה והשגוי . והכח והפועל . והעל' והעגול .

וכל דבר שיקרו לנמלאים מאלה ששה נמלאים :
והשני

והשני העיון בשרשים ובהתחלות לכל החכמות העיוניות הפרטיות וסתירת הדעות הנפסדות כמו שיאמין שהנקוד' והקו והשטח עלמים ושהם כדלים :

והשלישי יחקור הנמלאים שאינם גופים ולא בגופים • ויבאר שיש למקלחתם יתרון על מקלחתם בשלימות • ויבאר במופת שאע"פ שהם רבים הם עולים מהחסר אל השלם • עד שיגיעו באחרונה אל שלם אי אפשר שיהיה שלם ממנו ולא במעלתו • ויגיע אל הראשון א"א שיהיה ראשון קודם לו • ויבאר במופת שהוא כדל ברבנותו משאר הנמלאים ושהוא נמנע שישתתף אחר עמו במעלה • ושהוא לבדו מחוייב המליצות בעלמו ומליצת זולתו מחוייבת בו • והעיון בתארו ושהמובן ממלת כל תואר מה הוא • ושהמלות האמורות בתארו • כיחוד • והנמלא • והקדמון • והיודע • והיכול • תורה כל אחד מהם על ענין אחד • ולא יתכן שיהיה אל הדבר האחד אשר אין רבוי בו ענפים רבים • ויודיע היאך יתחייב שיוצנו אלה התוארים בו למען לא יחייבו בעלמו רבוי • אלא יחודו העלמי והאמיתי • ויבאר כי אין עול במעשיו • ולא רוע סדר ואין במעשיו חסרון :

אמר המבקש בלבנו זה נאו' למה שאמר משה רבינו עליו השלום הנור תמים פעלו וכו' :

ויאמר המבקש אל הפילוסוף אפיל תחנתי לפניך אדני שתבאר לי שאלות מזו החכמה :

השיב הפילוסוף לא אעשה כי הפילוסופים האלהיים לוו שלא לגלות סודות זו החכמה • אבל בקראך הספר שחברו בזו החכמה הפילוסופים והוא הנקרא מה שאחר הטבע • משם יתבאר לך מה שלא מדע ותבין הדברים על אמתתם :

ישאר המבקש ומה טעם להסתיר זאת החכמה • מה שאין כן בשאר החכמות המעיינות בשאר הנמלאים ? :

השיב הפילוסוף הטעם לעומק זאת החכמה ושאין כל דעת סובלת אותה ואין כל המעיינים מוכנים להשיגם על האמתה כל שכן שאר בני אדם • ומפני שדברים רבים שהם שלמות בחק הש"י וית' יתשבסם ההמון לחסרון מה שאין כן בשאר הנמלאים :

אמר :

אמר המבקש בלבו אולי אל זה רמז שלמה ע"ה באמרו כבוד אלהים
הסתיר דבר :

ויקרא המבקש עם הפילוסוף שלש שנים ויבאר לו כל השאלות אשר
שאל ממנו • ויהי כאשר הגיע הזמן להפרד ממנו • אמר לו
אדני הפילוסוף אוני • ויאמר אלוך שתקבע מקום ללמודך • ותחזור
ללמוד • ויהיה רצ למודך בחכמת הנפש • והחוש והמוחש • והשכל
והמושכל • ולריך כמו כן שתעסק בחכמות הלמודיות • אבל רוב השגתך
תהיה בחכמת האלהיות שהן התכלית • וסוף דברי לך אלוה שיהיו
בעיניך קלים ונבזים • כל דבר זה העולם השפל • כנגד השגת הבורא
ית' ויתברך והדבקות בו :

וילך המבקש לדרכו • והפילוסוף ישב במקומו :

הגה תמיד באגרת מורה • לך דרך ישרה • וארחות כל איש תס •
והוא סוף דברותי • וקץ לזמירותי • ותכלית שירותי • וצב
שירי נחתם :

נשלמו דברי האגרת האחרונים :

ת"ל מרבה עצמה לאין אונים :

וזאת ליסודם סימן על האנשים אשר פגע המבקש למאזן דברי חפץ :

להתעשר היה גבור וחרש • להרפא תהי חסיד לעולם :
ודקדק גם תהישר על אמונים • והתחכם בחשבון טוב ונעלם :
ותשבור דע ומראות התכונה • וגם נגון והגיון ופעלם :
והמבע וחכמת האלהות • ועם כל זה תהיה תמים ונשלם :

הא לך לסימן לחקירות הספר הזה • אנשים שזנחו בקנינים אשר
 היו דברי זה המבקש עמהם :

- לעושר תהיה דומה לאחאב :
- ולגבורה כמו שמשון ויואב :
- ולמלאכות מבורכת היה אב :
- לחסות צל בצלאל אהליאב :
- ואת רופאים קחה ספר לגנוז :
- ראה וחזה אפוקראט וגליאנוס :
- ולמשוררים יהודה בן להימן :
- ועם שונים כרב ששת לנאמן :
- ולמספר כבן עזרא יסופר :
- ואקלידוס לתשבורת ישופר :
- ולתכונות אלבאמאני סגולה :
- וכנגון בנו קרח לגילה :
- ואריסטו הלא הוא * בשלשה : * (סגיון טבע חלכות)
- הכי נכבד והאבן לראשה

תם המבקש ונשלם :

תהלה לאל עולם :

B
411.

